

**A MAGÁNBIZTONSÁG
ELMÉLETI ALAPJAI**
Szerkesztette: Christián László

ÁROP – 2.2.21 Tudásalapú közszolgálati előmenetel

**MAGYARY
PROGRAM**

A MAGÁNBIZTONSÁG ELMÉLETI ALAPJAI

Szerkesztette: Dr. Christián László

Nemzeti Köszolgálati Egyetem
Rendészettudományi Kar
Budapest, 2014

Nemzeti Közsolgálati Egyetem – Rendészettudományi Kar
Magánbiztonsági és Önkormányzati Rendészeti Tanszék

Szerzők:

©Dr. Christián László PhD (II. fejezet), Dr. Márton András (I., IV. fejezet), Dr. Márton Mária (III. fejezet, 1–4.),
Dr. Mészáros Bence PhD (III. fejezet, 5–6.)

Szerkesztő és szakmai felelős:

Dr. Christián László PhD tanszékvezető egyetemi docens

Lektor:

Dr. Kacziba Antal nyá. r. altábornagy

Kiadja:

©Nemzeti Közsolgálati Egyetem, 2014

Minden jog fenntartva. Bármilyen másoláshoz, sokszorosításhoz, illetve más adatfeldolgozó rendszerben való tárolás-
hoz és rögzítéshez a kiadó előzetes írásbeli hozzájárulása szükséges.

Olvasószerkesztés: Nemzeti Közsolgálati és Tankönyv Kiadó Zrt.

ISBN 978-615-5305-47-4

Tartalom

1. Történeti visszatekintés

1.1 A biztonság iránti össz társadalmi igény kielégítésének formái a jelentősebb történelmi korszakokban	7
1.1.1 Az ókori társadalmak biztonságszervező tevékenysége	7
1.2 A feudális tulajdoni rend, a köz- és magánbiztonság között korábban kialakult határvonal elmosódásának okai	8
1.3 A magánbiztonsági szolgáltatás megerősödésének folyamata a kora újkortól a szovjet típusú diktatúráig....	9
1.4 A magánbiztonsági szolgáltatás hiányának okai a szocialista államrendben.....	10
1.5 A magánbiztonsági szektor fejlődése Magyarországon a rendszerváltozást követő években.....	11

2. Dogmatikai alapok, alapfogalmak

2.1 A magánbiztonság megközelítésének alapkérdései.....	15
2.2 Közügy – magánügy, közigazgatás – magánigazgatás	16
2.3 Közrend, közbiztonság, magánbiztonság	17
2.4 A magánbiztonság alkotmányos alapjai.....	19
2.5 Rendészet, állami erőszak-monopólium.....	21
2.6 A biztonság mint kollektív társadalmi termék, a magánbiztonság létjogosultsága	24
2.7 Magánhadsergek?! Félelmek, aggodalmak, fenntartások a magánbiztonság kapcsán.....	25
2.8 A magánbiztonságot alakító, befolyásoló tényezők.....	26
2.9 A személy- és vagyonvédelmi szakma jellemzői, avagy egy kutatás konklúziója	28

3. Jogi alapok, a szervezet és a működés egyes kérdései, magánjogi aspektusok

3.1 A magánbiztonság büntetőjogi alapjai és határai.....	31
3.1.1 A jogos védelem.....	31
3.1.2 A végszükség.....	33
3.1.3 A magánbiztonsági tevékenység területén	34
legjelentősebb bűncselekményi tényállások	34
3.2 A magánbiztonság büntető eljárásjogi és szabálysértési jogi vonatkozásai	35
3.3 Az SzVMt. mint a magánbiztonság „alaptörvénye”.....	36
3.3.1 Az SzVMt. szerkezete.....	36
3.3.2 A törvény hatálya alá tartozó tevékenységek	37
3.3.3 A rendőrség feladatai a magánbiztonsági tevékenységekkel kapcsolatban	37
3.3.4 Az SzVMt. hatálya alá tartozó tevékenységeket végzők jogállására vonatkozó közös szabályok	38
3.4 A magánbiztonság szempontjából jelentős egyéb törvények	39
3.5 Az SzVMSzK felépítése és főbb feladatai	40
3.6 A magánbiztonsági tevékenység magánjogi aspektusai	40
3.6.1 A magánbiztonsági tevékenység folytatásával kapcsolatos szerződési és dologi jogi alapok.....	40
3.6.2 A tevékenység folytatásának polgári jogi kerete: a megbízási szerződés.....	41
3.6.3 A szerződésen kívül okozott károkért való felelősség.....	43
3.6.4 Személyiségi jogok védelme	44
3.6.5 Tulajdon, birtok, jogos önhatalom	45
3.7 Magánbiztonsági vállalkozások.....	46
3.7.1 Egyéni vállalkozás, egyéni cég	46
3.7.2 Gazdasági társaságok.....	49
3.7.3 Egyes gazdasági társaságok	52

4. Nemzetközi kitekintés

4.1 A globális magánbiztonsági piac létrejötte	55
4.1.1 A nemzetközi politikai térben bekövetkező változások.....	55
4.1.2 A katonai szerepvállalás terén bekövetkező változások	55
4.1.3 A neoliberális gazdaságpolitika hatásai	56
4.1.4 A nemzetközi béke és biztonság fenntartásáért felelős nemzetközi	56
szervezetek képességei nem követték a megváltozott geopolitikai helyzetet	56
4.2 A nemzetközi magánbiztonsági cégek típusai	56

4.2.1 A katonai magánvállalat (Private Military Company, PMC).....	57
4.2.2 A biztonsági magánvállalat (Private Security Company, PSC)	57
4.2.3 A magánbiztonsági cégek tipizálása	58
4.2.4 A PMSC megjelenése.....	58
4.3 A magánbiztonsági cégek és alkalmazottak nemzetközi jogalanyisága és nemzetközi jogi felelőssége.....	59
4.3.1 Az alkalmazandó jog és a jogalanyiság.....	59
4.3.2 A nemzetközi jogi felelősség.....	60
4.4 A magánbiztonsági tevékenységre vonatkozó legfontosabb nemzetközi jogi dokumentumok.....	62
4.4.1 A legfontosabb egyezmények	63
4.4.2 A Montreux-i Egyezmény	63
4.4.3 A Magánbiztonsági Szolgáltatók Nemzetközi Magatartási Kódexe.....	63
4.5 A magánbiztonsági cégek helyi és nemzetközi konfliktusokban való alkalmazásával kapcsolatos aggályok	64
4.5.1 A feszültség lehetséges okai a megbízó állam hadereje és a magánbiztonsági cég között.....	64
4.5.2 A feszültség lehetséges okai a megbízó állam kormányzata és a magánbiztonsági cég között.....	64
4.5.3 A feszültség lehetséges okai a megbízó állam lakossága és a magánbiztonsági cég között	65
Felhasznált irodalom	66
Mellékletek	69

1. TÖRTÉNETI VISSZATEKINTÉS

1.1 A biztonság iránti ösztársadalmi igény kielégítésének formái a jelentősebb történelmi korszakokban

1.1.1 Az ókori társadalmak biztonságsszervező tevékenysége

„A biztonság iránti igény nagyjából egyidős az emberi társadalmak kialakulásával és megszilárdulásával, a magánbiztonságra való törekvés pedig a városi társadalmak kialakulásával lehet egyidős, ahogy a rendészet is.”

A különböző történelmi korokban a társadalom belső struktúrájának átalakulása következtében jelentősen megváltozott a biztonság iránti ösztársadalmi igény kielégítésének módja. A különbség alapja, hogy az állam, mint a társadalmi együttélés intézményesített foglalata, mennyiben enged teret a jogalanyok (természetes és jogi személyek) önszerveződésének.

Az ókorban végbement változásokat Római Birodalomban lezajlott folyamatok segítségével mutatjuk be. Ennek oka, hogy a több mint ezer évig fennálló birodalom keretei között a lakosság az ősi nemzetségi együttélési formából eljutott a magántulajdon feletti rendelkezésre építő árutertermelő társadalom állapotába. Az archaikus társadalmak jellemzője, hogy **heterogén összetételű önvédelmi közösséget** alkotnak.² Az együttélés legfontosabb célja, hogy biztosítsa a közösség tagjai számára a Maslow-piramis legalsó szintje által meghatározott szükségletek kielégítését. A római és a hellenisztikus társadalmak sajátossága, hogy a Földközi-tenger medencéje által biztosított kedvező földrajzi viszonyok között rövid idő alatt lehetővé vált számukra a városiasodás. Az árutertermelés volumenének gyors növekedése miatt kialakult többlet lehetővé tette a távolsági kereskedelem megjelenését. A társadalom szegmentálódása során létrejött osztályok (földművesek, földbirtokosok, kereskedők, iparosok) egyaránt igényelték az általuk megtermelt javak védelmét. A korai római társadalom sajátossága a későbbi évszázadokhoz képest, hogy a törzsi-nemzetségi viszonyok hagyományaként az állam nem hozott létre a magántulajdon védelmét ellátó közigazgatási szervezeti egységet. Ennek eredményeként a Római Királyság korában (Kr. e. 753–510) nem beszélhetünk a mai értelemben vett rendészetről. Az archaikus jog alapját biztosító **XII. Táblás Törvények** széles körben elismerték az **önvédelem**hez való jogot. A személy ellen intézett támadásokra vonatkozó szabályok analóg értelmezése tette lehetővé a tulajdon védelmének megjelenését, az **önsegélyt (önhatalmat)**, ami biztosította a római polgár számára, hogy nemcsak a személye (teste és becsülete), hanem a vagyoni javai ellen intézett támadások ellen is felléphetett.³ A köztársasági korban a közigazgatási rendszer kiépítése és az önhatalom visszaszorítása révén a tulajdon védelmének újabb formái alakultak ki. A régi törzsi jog új elemekkel bővült az árutertermelő társadalom megváltozott igényeinek kielégítése érdekében. Az önhatalom mellett megjelent az állami intézmények (magistratusok) által nyújtott védelem. A magántulajdon vonatkozásában a jogszolgáltatást a praetorok és az aedilis curulisek gyakorolták.⁴ Az állami úton történő igényérvényesítés mellett ismert volt a szakrális védelem, amit Ceres istennőnek tulajdonítottak. A szakrális védelem a vallási szertartásokon alapult. Kiemelkedő jelentőségű volt, hogy az áldozati szertartást bemutató személy **telekhatár-köveket** (terminus) helyezhetett el a földbirtoka körül, ami a gyakorlatban a telekhatárok pontos megjelöléséhez fűződő jogot jelentette. Ezek elmozdításáért halálbüntetés járt.⁵

A paraszti életforma nem tette lehetővé magánbiztonsági vállalkozási forma megjelenését. A kisparaszti árutertermelés keretei között a római polgár javait „kerítéssel védte a betolakodók ellen, mezsgyével határolta, terményit a következő termés betakarításáig kamrájában őrizte.”⁶

A latifundiális nagybirtokrendszer kialakulásával és a rabszolgamunka tömegessé válásával egyre fontosabbá vált a **család és a javak védelme** (familia et pecuniaque).⁷ Ennek érdekében a birtokosok szolgálatukba fogadtak olyan

1 LASZ György: *Akinek vagyona, annak biztonsága? Gondolatok a vagyonvédelem és a magánbiztonság térfeléről.* Hadmérnök, 2010. 5. 1. 51.

2 ZLINSZKY János: *Állam és jog az ősi Rómában.* Akadémiai Kiadó, Bp., 1996. 34–35.

3 ZLINSZKY J.: I. m. 188.

4 FÖLDI András – HAMZA Gábor: *A római jog története és intézményei.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1996. 21–22.

5 Uo. 574.

6 ZLINSZKY J.: I. m. 190.

7 FÖLDI A. – HAMZA G.: I. m. 274.

személyeket, akik a rabszolgák és a termények őrzését végezték. Azonban ezt az önvédelmi tevékenységet nem lehet a mai értelemben vett magánbiztonsági szolgáltatáshoz hasonlítani.

A római társadalom fejlettségét tükrözi annak részletesen kidolgozott jogrendszere. Az árutermelés volumenének és a kereskedelem élénkülésének hatására a gazdasági életben megjelentek olyan tevékenységi formák, amelyekhez az egyes egyének vagyona nem volt elegendő, viszont jövedelmező vállalkozási lehetőséget biztosított. Példaként említhető a tengeri árufuvarozás, ami jelentős tőke befektetését igénylő és nagy kockázattal járó vállalkozási forma volt. A lehetőségek kiaknázása érdekében a római polgárok kezdetben alkalmi, később tartós gazdasági **társulásokat hoztak létre**, megteremtve ezzel a mai gazdasági társaságok elődeit.⁸ A társulások sajátos típusa volt a **Societas negotiationis**, amelyben a tagok vagyonuk egy részének rendelkezésre bocsátás mellett valamely kereskedelmi tevékenység elvégzésére vagy szolgáltatás nyújtására vállalkoztak. Ilyen tevékenység volt tipikusan a rabszolga- és marhakereskedelem.⁹ Nem találtunk arra vonatkozóan fennmaradt írásos emléket, hogy ez a társulási forma keretet biztosított volna a személy- és vagyonvédelmi szolgáltatást nyújtó vállalkozások számára, ugyanakkor ennek lehetőségét nem is zárhatjuk ki.

1.2 A feudális tulajdoni rend, a köz- és magánbiztonság között korábban kialakult határvonal elmosódásának okai

A Nyugatrómai Birodalom összeomlását követően (Kr. u. 476) megalapított frank–germán királyságokban a korábbi rabszolgatartó és árutermelésre épülő társadalom szerkezete felbomlott. A korszak jellemzője, hogy a latifundiális mezőgazdasági termelést felváltotta a később jelentős számban jobbágy jogállást nyerő germán közsabadok földtulajdonára épülő mezőgazdasági struktúra. A kora középkori társadalmi rend alapját az újonnan kiépülő hűbéri lánc képezte, ami sajátos természetű, kétoldalú jogviszonyt eredményezett a hűbéres és a hűbérúr között. A Római Birodalomban az egyes magisztrátusoknak a mai értelemben vett közigazgatásra emlékeztető rendszere alakult ki, aminek köszönhetően a társadalom vagyonos osztályát jelentő nagybirtokos gazdasági elit magánhatalma (a pater familiast megillető **dominica potestas**) elkülönült a közhatalomtól (**impérium**). A magán életviszonyokat részletesen szabályozó joganyag egyértelművé tette a római polgár számára, mely ügyek közügyek és melyek a magánhatalma (saját rendelkezési joga) körében rendezhető ügyei.¹⁰

Ezzel szemben a középkori feudális rendszerben **az uralkodó magánigazgatása nem vált el a közigazgatástól**.¹¹ Ez a hűbéri viszonyok sajátosságaival magyarázható. A kölcsönös függőségre épülő rendszer lényegi eleme volt, hogy a felek között létrejövő jogviszonyban kölcsönösen jogosultak és kötelezettek a hűbéri szerződésben meghatározott szolgáltatások teljesítésére. A hűbérúr a hűbéres rendelkezésére bocsátott földadományért (**beneficium**) cserébe katonai támogatásra és **egyes igazgatási feladatok ellátására** tartott igényt. A hűbéres a földadomány mellett jogosulttá vált a hűbérúr által adományozott címek viselésére és jogok gyakorlására. Továbbá védelemre számíthatott a külső fenyegetéssel (**hatalmaskodás**) szemben.¹² Ennek eredményeként a kora középkorban megszűnt a római államszervezetben kialakított közügy és magánügy közötti különbségtétel. A földesúri magánhatalom összemosódott a közigazgatási funkciók gyakorlásával, mert ezek jogosultjaként a vazallus minden esetben a hűbérúr megbízottjaként járt el. Az igazgatási feladatok ellátása során nem érvényesülhetett a hatalommegosztás elve, mert a bírói és rendészeti feladatokat az esetek többségben személyesen a területet birtokló vazallus látta el.

A kora középkorban a magántulajdon védelme terén általánossá vált a korábbi évszázadokban intézményes keretek közé szorított **önhatalom**. Később az **úriszék** rendszere és a feudális nemesi réteget megillető **pallosjog** gyakorlása egyidejűleg jelentette a társadalom vezető rétegeinek önvédelemhez és a javai megvédéséhez fűződő jogát, valamint a földesúri hatalom alatt álló személyek tulajdoni vitájában való döntési jogosultságot.¹³ A korábbi évszázadok árutermelésre és piaci igények kielégítésére specializálódott római polgárságát felváltotta egy olyan társadalmi elit, amelynek a mindennapi életvitele részét képezte a harc megvívása a javai megóvása érdekében vagy az uralkodó által szabott feladatok teljesítése végett. A hűbéri birtokviszonyok kialakulása eredményezte az új típusú feudális hadsereg létrejöttét, ami a vazallusok hadba vonulási kötelezettségén alapult. Ez a feudális haderő egész Európában több évszázadra felváltotta a törzsi társadalmakban uralkodó népfelkelést (milícia) és azt követően a hivatásos jegyekeket

8 Uo. 533.

9 Uo. 535.

10 MEZEY Barna: *Magyar alkotmánytörténet*. Osiris Kiadó, Bp., 2003. 129.

11 TAMÁS András: *A közigazgatási jog elmélete*. Szent István Társulat, Bp., 2010. 44–45.

12 MEZEY B.: I. m. 188., 194.

13 GÖNCZI Katalin et al.: *Egyetemes jogtörténet*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1997. 74.

öltő római hadszervezetet. Ennek eredményeként a fegyverforgatás nemesi előjoggá vált, ami több évszázadra gátat szabott az egyének védelmi jellegű önszerveződéseinek.¹⁴

A középkori társadalomfejlődés sajátos útját járták be a **városok**. A gazdasági fejlődés motorjaiként alkalmas teret nyújtottak az évszázadokkal korábban kialakult áruterelés és kereskedelem felélesztéséhez. A termelés és a tőke koncentrációja lehetővé tette, hogy a város elsőként a rá vonatkozó földesúri joghatóságon emelkedjen felül (**városi szabadság intézménye**), majd az uralkodóval szemben is előjogokat vívjon ki.¹⁵

Ennek a folyamatnak az eredményeként jöttek létre a középkori városi jogok (**jogi partikularizmus**), melyek a helyi életviszonyokra tekintettel szabályozták a kialakuló polgárság magánjogi jogviszonyait.¹⁶ A római hagyományt felélesztve ismételten megjelentek azok a közfunkciók, melyek egyes igazgatási feladatok ellátásáért voltak felelősek. Tipikus példája a városi bíró, aki a város vezetőjeként jogosult volt a lakosok között felmerült jogvitákban eljárni. A városok által biztosított piac korai szabályozási formája volt a céh jogintézményének megjelenése. A **céh** az azonos szakmát folytató személyek érdekképviselői és piacfelügyeleti szerveként értelmezhető. Az ipar és a kereskedelem különböző területeit felölelő céhek vitarendező tevékenységükkel fontos szerepet játszottak az önhatalom korlátozásában. A gazdasági fellendülés és a növekvő népesség szükségessé tette a városi vezetők számára, hogy a céhes szabályzatokra és a városi jogkönyvekre épülő önszabályozás mellett létrehozzanak olyan struktúrákat, melyek az együttélési normák betartása felett őrködnek. 1564-ben a Bécsi Városi Tanács létrehozta a Stadt Guardiát, ami a mai modern rendőrségek előfutárának tekinthető.¹⁷

A római korhoz hasonlóan a középkori töredékek sem számolnak be olyan sajátos vállalkozási formáról, amely profitszerzésre irányuló tevékenységként személy- és vagyonvédelmi feladatok ellátására vállalkozott volna.¹⁸ A nemesi udvarházak és a földesúr javainak védelmét a juttatások (zsold) ellenében harcoló közszabadok biztosították, akik támogatták urukat a jogszolgáltatásban és a helyi közrend fenntartásában.¹⁹

1.3 A magánbiztonsági szolgáltatás megerősödésének folyamata a kora újkortól a szovjet típusú diktatúráig

A következő évszázadokban lezajlott földrajzi felfedezések és a városi polgárság gazdasági erejének további erősödése, valamint a tudományos és technikai innováció voltak azok a tényezők, melyek hozzájárultak a rendi társadalom felbomlásához. A XVIII. századi Európában az államok berendezkedésében két ellenpont figyelhető meg. Angliában az 1640-es években kezdődött polgári forradalom a városi polgárság és a középnemesség győelmét hozta, és megteremtette a máig stabil alkotmányos monarchia alapjait. Ezzel szemben az uralkodók a kontinens legtöbb államában a Franciaországban létrejött **abszolút monarchiát** tekintették mintának. Az állami feladatok ellátása érdekében létrejött egy fizetett **közhivatalnok-réteg**, így az uralkodóknak sikerült megteremteni a **professzionális közigazgatás** alapjait, modernizálni a hadszervezetet és leszámolni a hatalmát évszázadok óta korlátozó nemesi kiváltságok rendszerével. A mai értelemben vett közigazgatás kialakításának első lépése volt a közrend fenntartásáért felelős rendészeti igazgatás megteremtése, „*aminek köszönhetően a rendészetet a közigazgatás egészével azonosították*” a XVIII. század végéig.²⁰ Az államszervezetben elkülönült struktúrát képző rendészeti szervek megjelenése különös jelentőségű a magánbiztonsági szolgáltatások szempontjából, mert Európában a Római Birodalom bukását követően a vagyonosabb jogalanyok számára ismételten lehetővé vált, hogy az állam által kötelező közszolgáltatásként nyújtott biztonságon felül saját személyük és javaik fokozott biztonsága érdekében ellenszolgáltatás fejében vegyenek igénybe védelmi szolgáltatást.

A nagyobb kereskedőcégek és a manufaktúrális termelési formát alkalmazó iparosok a mai fegyveres biztonsági őrséghez hasonló módon maguk szervezték meg a telephelyeik és termékeik védelmét. A legismertebbek a Brit Kelet-indiai Társaság és a Holland Kelet-indiai Társaság, amelyek a világ első részvénytársaságaiként Indiából és Délkelet-Ázsiából szállítottak értékes nyersanyagokat az anyaországba. A nagy értékű rakományt meg kell védelmezni az őslakosság és a kalózok támadásaitól. Erre a célra önálló biztonsági szolgálatokat szerveztek, amelyek együttműköd-

14 Uo. 99–100.

15 Uo. 137.

16 BLAZOVICH László – SCHMIDT József: *A szász tükrök*. Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, 2005. 36–37.

17 CHRISTIÁN László: *A rendészet alapvonalai, önkormányzati rendőrség*. Universitas-Győr Nonprofit Kft., Győr 2011. 33.

18 GÖNCZI K. et al.: I. m. 144–146.

19 Uo. 101.

20 CHRISTIÁN L.: I.m. 33.

tek a gyarmati hatóságokkal.²¹ A testőri szolgáltatások piacának kiszélesedését eredményezte, hogy a nyugat-európai vagyonos polgárság megkísérelte vállalkozását kiterjeszteni az újonnan meghódított tengerentúli területekre. A létesítményvédelem terén fontos előrelépés volt a magánbankok által kezelt pénzeszközök növekedése és a letéti őrzés intézményének elterjedése. A XIX. századi bank számára az élőerős védelem megszervezése a működés immanens feltételévé vált. Fontos megjegyezni, hogy a védelmi tevékenység bizalmi jellegére tekintettel a pénzintézetek nem bíztak meg alvállalkozókat az őrzési feladatok ellátásával, hanem a tengeri kereskedelmi cégekhez hasonlóan saját munkavállalókat alkalmaztak létesítményvédelmi, valamint a pénz- és értékszállítási feladatok ellátására.

A vagyónvédelem és a létesítményvédelem korai formái mellett a XIX. század első felében gyors fejlődés volt megfigyelhető a magánnyomozás terén. Ennek oka, hogy az ipari forradalom éveiben egyre komolyabb értéket és versenyelőnyt képviseltek a gyártástechnológiai ismeretek. A magánnyomozás lehetővé tette a gazdasági titkok mellett a magánszféra körébe tartozó titkok és kapcsolati rendszerek feltárását.

1.4 A magánbiztonsági szolgáltatás hiányának okai a szocialista államrendben

A második világháború éveiben Magyarország területe hadszíntérré változott. A rendészeti feladatokat ellátó szervek állománya és infrastruktúrája jelentős veszteségeket szenvedett el. Az 1700/1945. számú ME rendelet feloszlatta a csendőrséget és rendelkezett a rendőrség újraszervezéséről. Rövid demokratikus időszakot követően, 1948-ban a Magyar Dolgozók Pártja szovjet segítséggel megkezdte hazánkban a sztálinista diktatúra kiépítését. Ennek egyik eleme volt a rendészetben végrehajtott totális centralizáció és a militarista szervezetalakítási megoldások tömeges átvétele.²² A dualizmus éveiben és a két világháború közötti időszakban Magyarországon a kapitalista berendezkedés és a piacgazdasági viszonyok voltak meghatározóak, amik kedveztek a vállalkozásoknak, így a korai magánbiztonsági szervezetek kialakulásának is. A szocialista államrendben a politikai vezetés csak a magánnyomozás jogi tilalmát teremtette meg. A magánbiztonság egyéb szegmenseinek kifejezett tiltására nem volt szükség, mert a gazdasági berendezkedés megváltozása eredményeként ezek a tevékenységek automatikusan megszűntek vagy beolvadtak az állam egyre növekvő rendészeti struktúrájának rendszerébe. A magánnyomozás tilalma mellett szólt, hogy a tevékenység célja szembement a proletárdiktatúra emberképével. A marxizmus-leninizmus ideológiája szerint az „*egy emberben, mint a közösség tagjában megszűnt az állampolgári és magánemberi különbség szétválaszthatósága (...)*”²³ Így a közügyek és magánügyek között meghúzódó határ elhomályosult. A magántitok intézménye megszűnt létezni a kollektivisták társadalmi viszonyok között. Jól jellemzi a korszakot, hogy az egyéneket érintő alapvető társadalmi kérdéseket (lakhatás, oktatás, kultúra stb.) több százezer emberre kiterjedő szakpolitikák formájában homogén módon kezelték, és nem engedtek teret az individualizációnak.²⁴ A diktatúra éveiben **három tényező** vezetett a magánbiztonsági szektor megszűnéséhez:

A politikai vezetés a szovjet minta szerint alakította át a rendvédelmi szervek és a hadsereg szerkezetét. Az állam az erőszak-monopóliumot még részben sem volt hajlandó feladni. Az állampárt a lakosság fegyveres önszerveződéseiben az ellenállás potenciális lehetőségét vizualizálta, így az **alulról történő önszervezéseknek nem engedett teret**. Ezzel összefüggésben szüntették meg az egyesületeket és társadalmi szervezeteket. A pártutasítások alapján létrejövő fegyveres testületek, mint a munkásőr-alkulatok és az iparőrség nem tekinthetők a magánbiztonság sajátos formáinak, mert tevékenységük az állami rendvédelmi szervek támogatására és az állami tulajdon fokozott védelmének érvényre juttatására irányult.

A magánbiztonsági szolgáltatásnyújtás alapja a magántulajdonra épülő piacgazdaság léte. A tulajdoni rend 1948-tól három pillérré épült. A legszélesebb körben az állami tulajdon érvényesült. Emellett főként a mezőgazdaságban volt meghatározó a társadalmi tulajdon, ami a korábban magántulajdonban lévő javak kollektivizálásának eredményeként jött létre.²⁵ Szűk körben létezett a klasszikus magántulajdon, amelynek szabályai az állampolgárok személyes használati tárgyaira és a kisebb értékű ingatlanokra terjedtek ki. A folyamat eredményeként a magánjog jelentős részben közjogiasodott, eltűntek a korábban kidolgozott társasági formák, és az áruforgalmi viszonyokat szabályozó kereskedelmi jog háttérbe szorult.²⁶ Ennek eredményeként **kiürült a megbízói oldal**. A vagyónvédelmi tevékenysé-

21 VARGA Krisztián: *Funkcionális szükségszerűség? – Katonai magánvállalatok állami alkalmazása*. KBH Szemle, 2009/4. 97.

22 CHRISTIÁN László: *A rendészet alapvonalai, önkormányzati rendőrség*. Universitas-Győr Nonprofit Kft., Győr, 2011. 49.

23 BÍRÓ György – LENKOVICS Barnabás: *Magyar Polgári Jog. Általános Tanok*. Novotni Kiadó, Miskolc, 2006. 51.

24 SZABÓ A. Ferenc: *Magyar politikatörténet*. ZMNE, Bp., 2001. 216–217.

25 LÁBADY Tamás: *A magyar magánjog (polgári jog) általános része*. Dialóg Campus Kiadó, Bp.–Pécs, 2002. 96.

26 BÍRÓ Gy. – LENKOVICS B.: I. m. 50.

get munkaviszony keretében látták el az állami vállalatok alkalmazásában álló személyek. A jogviszonyban az állami vállalat vezetője az államot mint tulajdonost képviselte a 14/1960. MT rendelet alapján.²⁷

A magánbiztonsági szolgáltatók tevékenységének célja a profit megszerzése szerződéses kapcsolatokon keresztül. A szocialista tervgazdaságban a profitorientált vállalkozások köre lényegében megszűnt. A kisipar egyes „megtűrt” formáit leszámítva nem működtek magántulajdonban lévő vállalkozások az államosítást és a kollektivizálást követően.²⁸

1.5 A magánbiztonsági szektor fejlődése Magyarországon a rendszerváltozást követő években

Magyarországon a társadalmi és politikai **rendszerváltozást** követően létrejövő **piacgazdasági viszonyok és a vállalkozás szabadsága** tette lehetővé a magánbiztonsági piac létrejöttét. Az szocialista korszakban megszűnt keresleti oldal ismételt megjelenésének előfeltétele volt a magántulajdon körének kiterjesztése és az ártermelés tervutasításos rendszerének felszámolása. A privatizáció következtében jelentősen megnövekedett az egyes személyek által tulajdonolt vagyoni javak értéke. A társadalomban zajló árucere-folyamatok alapjául a polgári jog által szabályozott szerződéses jogviszonyok szolgáltak.²⁹

A piacgazdaság által teremtett igényekre reagálva a szolgáltatói szektor gyors fejlődésnek indult. Ennek eredményeként 1995-re körülbelül 2000 cég keretében több mint 40 000 személy vett részt a magánbiztonsági szolgáltatások nyújtásában. Összehasonlításként megemlíthető, hogy ebben az időszakban Németországban mindössze 400 vállalkozás foglalkozott magánbiztonsági szolgáltatások nyújtásával. A magyar piac kínálati oldalára jellemző ugrásszerű növekedés oka, hogy a szocializmus évei alatt a rendészeti és honvédelmi struktúrák által nyújtott fegyveres képzések miatt jelentős volt azoknak a személyeknek a száma, akik a korábbi állami szolgálat felhagyását követően átléptek munkavállalóként vagy vállalkozóként a magánszférába.

Ebben az időszakban a magán **biztonságszervezés négy típusa** alakult ki:³⁰

- a) adott személy saját maga látja el a védelemmel kapcsolatos feladatokat;
- b) a vállalkozás a munkavállalói állományba tartozó személyekkel látja el a biztonsági tevékenységet;
- c) a vállalkozás a biztonsági szolgáltatást nyújtó vállalkozással köt szerződést;

az a) és b) pontok egyidejű alkalmazása. Ekkor jellemző, hogy a biztonságszervezési tevékenységet saját munkavállalók végzik, míg a biztonsági feladatok tényleges elvégzését kiszervezik.

A vállalkozói kedvet erősítette, hogy a jogi környezet csekély önerővel tette lehetővé a gazdasági társaságok alapítását. A piaci viszonyok alakulása szempontjából napjainkig két fő időszakot lehet elhatárolni. 1989-től 1998-ig tartó periódusban a piacon a szolgáltatásnyújtás **menyiségi növekedése** figyelhető meg. 1998 után a jogszabályi környezet megváltozása és a nemzetközi érdekeltséggel rendelkező szolgáltatók megjelenése miatt nagymértékben javult a **szolgáltatások minősége**. A megbízói oldal szereplői jelentős pénzeszközöket fordítottak a passzív védelmi eszközök beszerzésére és működtetésére, így csökkentve az előerős őrzés szükségességét. Ennek köszönhetően megnőtt a biztonságtechnikai rendszerek üzemeltetésével foglalkozó vállalkozások száma.³¹

A vagyonvédelmi szolgáltatási szektor gyors fejlődését segítette közvetetten, hogy az 1990-es évek első felében jelentősen megnövekedett a regisztrált bűncselekmények aránya. Az országos statisztikák alapján 1990 és 1995 között háromszorosára nőtt egyes vagyon elleni bűncselekmények tekintetében a lakossági bejelentések száma. A romló közbiztonsági helyzet arra ösztönözte a gazdasági élet szereplőit, hogy – a rendőrség által nyújtott általános védelmen túl – piaci szolgáltatások igénybevételével javítsák biztonsági helyzetüket.³²

A diktatúra évei alatt a vagyonvédelem területén kialakított állami monopólium és a tervutasításos gazdasági rendszer elemeit több év alatt, fokozatosan váltották fel a vállalkozás szabadságát támogató jogszabályok. A hazai jogalkotás terén áttörést jelentett a 1988. évi VI. törvény a gazdasági társaságokról, ami lehetővé tette a gazdasági társaságok alapítását, és meghatározta azok működési formáit. A vagyonvédelmi vállalkozásokra vonatkozó szabályok megalkotásával az állam *„az alkotmányos tulajdonvédelem egyfajta kiteljesítését is szolgálja.”*³³ Ennek oka, hogy

27 KALÓ József: *Külföldi tulajdonú vagyonvédelmi cégek Magyarországon*. Belügyi Szemle, 1998. 12. 11.

28 MEZEY Barna: *Magyar Jogtörténet*. Osiris Kiadó, Bp., 2004. 217–221.

29 FINSZTER Géza: *Magánvállalkozások a biztonságért*. Belügyi Szemle, 1998. 12. 5.

30 CZILJÁK József: *Magánbiztonsági szervezetek és a rendvédelem*. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, XII. Pécs, 2011. 363.

31 FINSZTER G.: I. m. 9.

32 SZÉCSI György: *Bűnmegelőzés, vagy nem...?* Belügyi Szemle, 1998. 12. 65.

33 FINSZTER Géza: *A rendészeti rendszer alkotmányos és közjogi alapjai*. In: Galántai Béla: *A polgári biztonságvédelem társadalmi integrációjának dilemmái, avagy hol tartasz magánbiztonsági szolgáltatás*. Pécsi Határőr tudományos Közlemények, XI. Pécs, 2010. 250.

a magántulajdonra épülő társadalmi rend keretei között a polgári biztonságvédelemnek a rendőrség tevékenységét kiegészítő bűnmegelőző, közbiztonság-erősítő hatása van. A demokratikus jogállamokban a rendőrséget megillető erőszak-monopólium nem jelent egyidejűleg védekezési monopóliumot is.³⁴

A rendszerváltozás előtt részletes szabályok vonatkoztak az **üzemrendészetre**. Az üzemrendészeti szervek létrehozását és tevékenységét a 14/1960. MT rendelet és a 2027/1960. MT határozat szabályozta. Ezek elsődleges célja az állami és társadalmi tulajdon fokozott védelmének biztosítása volt. Az infrastruktúra mellett felelősek voltak a termelő üzemek belső rendjének fenntartásáért és a dolgozók személyi védelméért is. Az üzemrendészeti szerv a tevékenységéről köteles volt tájékoztatást adni az állami vállalat vezetése mellett a vállalat felügyeletét ellátó minisztérium üzemrendészeti ügyekért felelős osztálya számára. A szabályozást a rendszerváltás előtt a 6/1988. MT rendelet változtatta meg, amely az üzemrendészeti szervek helyett a közületi szervek kifejezést használta.

A jogi szabályozás fejlődésével párhuzamosan a piaci szereplők által nyújtott szolgáltatások jellege egyre jobban differenciálódott. A megrendelők igényeire tekintettel megjelentek a vagyoni feladatot ellátó cégek mellett a testőri, biztonságtechnikai szolgáltató és magánnyomozással foglalkozó vállalkozások.³⁵ Az Országgyűlés által 1994-ben elfogadott Rendőrségi törvény³⁶ felhatalmazta a Kormányt, hogy rendeletben állapítsa meg átmeneti jelleggel a személy- és vagyonvédelmi tevékenységre vonatkozó szabályokat. A rendelkezés alapján a Kormány megalkotta a 87/1995. Kormányrendeletet, amely az ágazati törvény megalkotásáig szabályozta a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint magánnyomozói tevékenységet. A rendelettel kapcsolatban meg kell említeni, hogy több olyan tárgykört is rendezett, amelyeket az Alkotmány³⁷ és a Jogalkotási törvény³⁸ alapján csak törvényi szinten lehetett volna szabályozni. Így meghatározta a vállalkozások által folytatott személyes adatok kezelésére vonatkozó szabályokat, amelyek tekintetében törvényi szinten kellett volna az új szabályozást elfogadni. A rendőrségi törvény kezdetben részletesen meghatározta, mely tevékenységek folytathatók vállalkozás keretében:

1994-ben az Rtv 28§ (1) A személy- és vagyonvédelmi tevékenység rendőrhatalósági engedélyhez kötött szolgáltatás, amelynek során a vállalkozó a megrendelőt megillető jogok keretein belül, szerződés alapján:

- létesítményt, telephelyet, területet, járművet, más dolgot őriz;
- rendezvényt biztosít;
- szállítmányt kísér, őriz, pénz és értékszállítást végez;
- személyt véd;
- személy- és vagyonvédelmi szakképzési, tanácsadási, szakértői szolgáltatást nyújt;
- vagyonvédelmi műszaki rendszerek tervezését, telepítését, karbantartását végzi.

A magánnyomozás rendőrhatalósági engedélyhez kötött vállalkozási tevékenység, amelyet a vállalkozó a megrendelőt megillető jogok keretein belül, adatok megszerzése, tények, körülmények felderítése érdekében szerződés alapján végez.

Az Rtv.korábban hatályos szövege a személy- és vagyonvédelmi szolgáltatásnyújtást a vállalkozás, mint polgári jogi szerződéstípus fogalmi körébe sorolta. Azonban a Polgári törvénykönyv³⁹ a vállalkozási szerződés lehetséges tárgyai között nem említette az Rtv 28§ által felsorolt tevékenységeket. Ennek következtében az Rtv által deklarált rendelkezést a vállalkozás egyik sajátos, Polgári törvénykönyvön kívül definiált atipikus esetének kellett tekinteni.⁴⁰

Az Rtv hatályos rendelkezése a korábbiakhoz képest lényegesen egyszerűbb szerkezetben, az egyes tevékenységfajták felsorolása nélkül tartalmazza a hatósági engedéllyel kapcsolatos rendelkezéseket:

Rtv 28. § (1) A rendőrség – a külön jogszabályban megállapított feltételek szerint – hatósági engedélyt ad az egyéni és a társas vállalkozás keretében folytatandó személy- és vagyonvédelmi, valamint magánnyomozói tevékenységre.

(2) Az (1) bekezdésben említett hatósági engedély nélkül személy- és vagyonvédelmi, valamint magánnyomozói tevékenységre egyéni vállalkozói igazolványt kiadni, társas vállalkozást a cégnyilvántartásba bejegyezni, továbbá e tevékenységeket folytatni nem lehet.

A törvény szövege alapján megállapíthatók a magánbiztonsági szolgáltatás alapvető jellemzői:⁴¹

- hatósági engedélyhez kötött tevékenység;
- szerződéses jogviszony alapján nyújtott szolgáltatás;
- a vagyonvédelmi törvény adja meg a szolgáltatásnyújtás jogszabályi kereteit;
- a jogviszonyban érvényesül a nemo plus iuris elve, vagyis a magánbiztonsági szolgáltató csak a megbízó által átruházott jogokat gyakorolhatja.

34 GALÁNTAI B.: I. m. 251., 271.

35 SZÖVÉNYI György: *A törvény, amely nem rengette meg a világot...* Belügyi Szemle, 1998. 12. 21.

36 1994. évi XXXIV. törvény a rendőrségről.

37 1949. évi XX. törvény A Magyar Köztársaság Alkotmányáról.

38 1987. évi XI. törvény a jogalkotásról.

39 1959. évi IV. törvény a polgári törvénykönyvről.

40 SZÖVÉNYI Gy.: I. m. 25.

41 CZILJÁK J.: I. m. 363.

A vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint magánnyomozói tevékenységre és a szakmai felügyeletet ellátó Személy-vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamarára vonatkozó szabályokat az **1998. évi IV. törvény** (SzVMT-1) határozta meg. A jogszabály a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenységet átfogó jelleggel kívánta szabályozni. A törvény hatályon kívül helyezte az átmeneti rendelkezéseket tartalmazó 87/1995. Kormányrendeletet és a 6/1988. MT rendeletet. Ennek köszönhetően megszűnt a korábbi évtizedekben kialakult szocialista mintájú üzemrendszert, és lehetővé vált az ipari létesítmények védelmének piaci alapú megszervezése. Ennek két modellje alakult ki.⁴² A védelem biztosítására lehetőség volt az 1998. évi IV. törvény alapján vagy az **1997. évi CLIX. törvény** szerinti fegyveres biztonsági őrseg felállításával. 1997. évi CLIX. törvény a fegyveres biztonsági őrsegről, természetvédelmi és mezei őrszolgálatról egységes szerkezetben rögzítette a lakosság ellátása szempontjából kiemelt jelentőségű létesítményekre és a védelmet igénylő természeti területek őrzésére vonatkozó szabályokat. A fegyveres biztonsági őrseg felállításának indoka volt, hogy a korábban azonos körben tevékenykedő iparőrseg feladatainak ellátása továbbra is szükséges volt, mert „*az állam működése és a lakosság ellátása szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró intézményeket, tevékenységeket továbbra is védeni kellett.*”⁴³ A stratégiai jelentőségű tevékenységeket a törvény részletesen meghatározta és kötelező jelleggel írta elő az állami és a magántulajdon tárgyát képező létesítmények felett rendelkezési joggal bíró személyek számára az objektumok védelme érdekében a fegyveres biztonsági őrseg felállítását.

A személy- és vagyonvédelmi tevékenység gyakorlásának feltételeit az 1998. évi IV. törvény szabályozta. A törvényben meghatározott feltételek mellett további követelményt jelentett, hogy csak a cégbíróság által bejegyzett és rendőrségi engedéllyel rendelkező vállalkozások nyújthattak személy- és vagyonvédelmi szolgáltatást. A rendelkezés sajátossága, hogy a szolgáltatásnyújtást csak Magyarországon cégjegyzékben szereplő vállalkozások számára tette lehetővé, aminek következtében megakadályozta a külföldi szereplők belépését a hazai piacra. A rendelkezés negatív hatással volt a piac fejlődésére, mert a poszt szocialista viszonyok között a szolgáltatások minősége lassan fejlődött. Ennek ellenére több vállalkozás jött létre jelentős nemzetközi tőke bevonásával.⁴⁴ Ezekre jellemző volt, hogy a magyarországi bejegyzés mellett a külföldi tulajdonosok igényeinek megfelelően a cég megszerzésében és a belső normák kialakításában külföldi szakemberek vettek részt, aminek köszönhetően a korábbi mennyiségi szemléletet felváltotta a szolgáltatások minőségi szemléletű megítélése. Ez a folyamat pozitív hatással volt a piaci szereplők által nyújtott szolgáltatásokra, és vonzóbbá tette a potenciális megbízók számára a magánbiztonsági szolgáltatásokat. A Személy- és Vagyonvédelmi, valamint Magánnyomozói Szakmai Kamara felállításakor az úgynevezett „vegyes tagsági modell” mellett döntött a jogalkotó, aminek értelmében a természetes személy tagok mellett az egyéni és társas vállalkozásoknak is tagsági jogviszonyt kellett létesíteniük. A törvény előírta a kötelező kamarai tagságot a tevékenység végzéséhez. Az SzVMT-1 alapján a Belügyminiszter volt jogosult rendeletében meghatározni a Kamara megalapításának szabályait. A törvény felhatalmazása alapján született meg a 24/1998. belügyminiszteri rendelet, ami az SzVMT-1 tekintetében állapított meg a végrehajtásra vonatkozó részletes szabályokat.

- Az 1990-es évek közepén a jogalkotó megkezdte a magánbiztonsági szektor szereplőire vonatkozó külön törvények megalkotását. A tevékenységfajták részletes szabályait jellemzően nem önálló normaként fogadta el az Országgyűlés, hanem az őrzés-védelmi feladatokra és sajátos szervezetekre vonatkozó szabályokat beültették a szolgáltatással érintett területekre vonatkozó törvényekbe. További személy és vagyonvédelmi tárgyú rendelkezéseket tartalmazó jogszabályok léptek hatályba 1997. január 1-jén:
- 1996. évi LIII. törvény a természetvédelemről;
- 1996. évi LIV. törvény az erdőről és az erdő védelméről;
- 1996. évi LV. törvény a vadvédelemről és a vadgazdálkodásról.

Ezek mellé csatlakozott később az 1997. évi XLI. törvény a halászatról és a horgászatról.

Az ezredfordulón a piaci környezet megváltozása miatt a jogalkotó az 1998-ban elfogadott SzVMt-1 átfogó módosítását látta indokoltnak. Ennek eredményeként született meg a személy- és vagyonvédelmi, valamint magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló **2005. évi CXXXIII. törvény** (SzVMt-2).

A 2010. évi országgyűlési választásokat követően újabb jelentős változások történtek a magánbiztonsági tevékenység szabályozása terén. Az **Alaptörvény V. cikke** rendelkezett a tulajdon védelméről: „*Mindenkinek joga van törvényben meghatározottak szerint a személye, illetve a tulajdona ellen intézett vagy az ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához.*”⁴⁵

Az **Európai Unió által elfogadott szolgáltatási irányelv**⁴⁶ egyes elemei indokoltá tették az SzVMt-2 módosítását. A **2011. évi XXIV. törvénnyel elfogadott** módosítások hatálybalépését követően 2012. január 1-jén megszűnt

42 SZABÓ Lajos – SZIGETI Lajos: *Magánbiztonság, rendészet, rendvédelem*. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, XII. Pécs, 2011. 408.

43 BORAI ÁKOS: *Gondolatok a privát vagyonvédelemről, a „vagyonvédelmi törvényről”*. Belügyi Szemle, 1998. 12. 48.

44 KALÓ J.: I. m. 11–13.

45 Alaptörvény V. cikk.

46 2006/123. EK Irányelv a belső piaci szolgáltatásokról.

a kötelező kamarai tagság a természetes személyek és a vállalkozások tekintetében. A tagsági jogviszony a törvény erejénél fogva megszűnt azon tagok vonatkozásában, akik 2011. október 1. és december 31. között írásban nem kérelmezték a tagsági jogviszony fenntartását. A törvény hatálya alá tartozó tevékenységek végzése továbbra is szakképesítéshez kötött. Ezek körét azonban nem miniszteri rendelet, hanem a törvény 1§ (3)-(5) bekezdései határozzák meg.⁴⁷ Jelentős piacszerkezeti változásokat generált azon módosítás, mely szerint 2012.január1-től csak egyszintű alvállalkozói lánc építhető ki egy tevékenység ellátására. A rendelkezés célja volt, hogy felszámolja a „lánc-alvállalkozói rendszert”, ami hozzájárul az ágazat átláthatóságának növeléséhez. Lényeges változást jelentett, hogy 2012.január 1-gyel megszűnt egyes tevékenységek rendőrhatalósági engedélyezése és a jogalkotó megelégedett a szolgáltatásnyújtásra irányuló szándék bejelentésével.⁴⁸

A jogalkotó az elmúlt években képes volt rendeletek megalkotása révén, a biztonsági piac változó igényeihez mérten alakítani a szabályozást. Ennek egyik példája a „West Balkán tragédiát” követően elfogadott módosítások sorozata. 2011-ben a West Balkán elnevezésű szórakozóhelyen kialakult pánik és a rendezvény biztosításában közreműködő személyek által végzett elégtelen tömegkezelési tevékenység miatt több személy életét veszítette. A Kormány a zenés-táncos szórakozóhelyek rendjének szigorítása és a magasabb szintű biztonsági képességek adaptálása érdekében alkotta meg a 23/2011. Kormányrendeletet és a rendezvénytartási engedély jogintézményét bevezető 94/2011. Kormányrendeletet.⁴⁹

47 SZÖVÉNYI György: *Jogszabályváltozások hatása a magánbiztonságra*. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, XII. Pécs, 2011. 371.

48 Uo. 372–373.

49 FRANK György: *Gondolatok a zenés, táncos rendezvények kiűrtésének személy- és vagyonvédelmi feladatairól*. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, XII. Pécs, 2011. 401.

2. DOGMATIKAI ALAPOK, ALAPFOGALMAK

2.1 A magánbiztonság megközelítésének alapkérdései

Most, amikor a XXI. században lépten-nyomon újabb és újabb kockázatokkal kell szembenéznünk, az egyik legfontosabb kérdés az, hogy az állam, vagy az egyes ember miként tud megbirkózni ezekkel a kockázatokkal, miként tud a növekvő veszélyek ellenére biztonságot teremteni. Jelen jegyzetünk a biztonság egy hazánkban viszonylag fiatal ágával, a magánbiztonsággal foglalkozik, különös figyelmet fordítva annak elméleti, dogmatikai alapjaira.

„Alig vitatható igazság, hogy a biztonság immateriális termék, amelynek létrehozásában fő termelője, a rendőrség kulcspozícióban van. A nyitott demokratikus és plurális társadalomban azonban az immateriális mellé egy másik jelző, a kollektív is odakíváncozik. Ennek értelmet az ad, hogy a gyakorlat egyre inkább afelé mutat, hogy az említett nyitott társadalomban a lakosság és a rendőrség között partneri viszony alakul ki, és az állami tulajdon hegemónia-vesztése után a birtokvédelem intézményes formái is megjelennek.”⁵⁰ Ez nem más, mint a magánbiztonság, amelynek elméleti, dogmatikai alapjaival foglalkozunk a következőkben.

A biztonság létejogosultsága megkérdőjelezhetetlen igény az ember, a közösség, a társadalom részéről. Abraham Maslov kutatásaiból tudjuk, hogy az ember fiziológiai szükségleteit közvetlenül követő, minden továbbit megelőző igénye a biztonság (Maslov-piramis).⁵¹ A biztonság egy részhalmaza a magánbiztonság. A gazdasági, társadalmi, tulajdoni viszonyok, a vagyoni körülmények változásával átértékelődik a magánbiztonság jelentősége is. Napjainkban, immár két évtizeddel a rendszerváltás után kijelenthetjük, hogy talán minden korábbinál nagyobb szerephez jut a magánbiztonság. Magállapításunkat az alábbi körülmények támasztják alá. Nemzetközi tendencia a magánbiztonság térnyerése, expanziója, amelynek háttérében többek között a rendőrségek kapacitásainak jobb elosztása és a költséghatékonyság áll. Az államok, kormányok rájöttek, hogy a rendészeti monopólium szigorú fenntartása mellett, bizonyos feladatok, különösen egyes háttértevékenységek privatizálhatóak, kiszervezhetőek. A szolgáltatás színvonala nem csökken, de a terhek megoszlanak a szolgáltatás piaci alapon történő megvásárlásával. A gazdasági válság során egyre jobban meg kell vizsgálni, hogy az állam miként tud eleget tenni egyes feladatainak. Ezen túl, az utóbbi években sajnos testközelből tapasztalhattuk meg a természet erőinek kiszámíthatatlan csapásait, amelyek hatékony elhárításában a korábbinál komolyabb szerep jut a magánbiztonság és a piac szereplőinek is. Manapság, amikor számos kockázattal kell számolniuk az állampolgároknak, a vállalkozásoknak, akkor egyre meghatározóbb prioritás a javak, a személyek, a vagyontárgyak és az adatok megóvása. Egyre kifizetődőbb a javak biztonságáról előre gondoskodni, áldozni azok megbízható védelmére.

Amennyiben a magánbiztonság meglévő hazai, viszonylag csekélynek mondható irodalmát megnézzük, akkor azt láthatjuk, hogy egy meglehetősen vitatott, tudományos alapossággal kevésbé kimunkált jogterületről van szó. Vitatott azért, mert egyrészt a magánbiztonság helye, szerepe és jelentősége kapcsán számos kérdőjel mutatkozik, hiszen viszonylag fiatal területről van szó, amely a rendszerváltás óta épült ki hazánkban, talán emiatt is a pontos, precíz elméleti alapok eddig nem kerültek kidolgozásra. Hogyan is kerülhettek volna, hiszen a több évszázados múlttal rendelkező rendészet tudománya is csak most válik elfogadott diszciplínává hazánkban. Éppen ezért az egyik legizgalmasabb kérdés az, hogy a magánbiztonságot a közbiztonság részeként fogjuk-e fel, vagy két egymás mellett létező fogalomként. Amennyiben a 2005. évi CXXXIII., a személy- és vagyonvédelmi, magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló törvény preambulumát megnézzük, akkor az némi támpontot ad az előbbi kérdés megválaszolásához.

E törvény célja, hogy – a közrend, a közbiztonság javítása, s ezek részeként a személy- és vagyonvédelem, a bűnmegelőzés hatékonyságának fokozása érdekében – erősítse a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói szolgáltatás törvényességét, és további garanciát nyújtson a társadalom számára az e szolgáltatásokat igénybe vevők, illetve az e szolgáltatások gyakorlása során érintettek személyhez fűződő jogai, vagyoni érdekei sérthetlenségére irányuló igényeinek érvényesítéséhez.

Ez alapján azt mondhatjuk, hogy a magánbiztonságba beleértett személy- és vagyonvédelem, valamint magánnyomozás olyan szolgáltatások, amelyek az egyén személyhez fűződő jogainak hatékonyabb védelme révén a közrend, közbiztonság fenntartásához járul hozzá. Ezen a ponton azonban joggal merülhet fel a kérdés bárkiben, hogy biztosan rendjén van-e így az előbbi megállapítás, mármint, hogy a közjogból eredő közrend, közbiztonság részét képezi a magánjogból eredő magánbiztonság? SZIKINGER István egyenesen azt állapítja meg korábban már idézett művében, hogy a jogalkotó a magánbiztonságot a közbiztonság részeként kezeli és annak védelméről a közbiztonság megőrzésének „melléktermékeként” kíván gondoskodni.

50 KORINEK László: *Privát biztonság*. Belügyi Szemle, 1998/12. Előszó. 3.

51 MASLOV, Abraham: *Toward a Psychology of Being*. 1968. Ford. Turóczi Attila. Ursus Libris, 2003, 62., 100.

Az előbbiekben a jogalkotó a magánrendet a közrend részeként aposztrofálja az ágazatot szabályozó 2005. évi CXXXIII. törvény preambulumban. KACZIBA Antal ezzel határozottan ellentétes nézetet vall, szerinte egyebek mellett a két fogalom eltérő, önálló alkotmányos értéket képvisel, másrészt alapvetően különböző jogágazati kategóriaként léteznek.⁵²

A magánrend mostohagyerekként történő kezelésének immár két évtizedes hagyománya van hazánkban. Ennek előbbiekben túl ékes bizonyítéka, hogy a magánbiztonság első törvényi szintű szabályozására 1998-ig kellett várni. A magánbiztonság fejlődésének és jogi szabályozásának áttekintésére a történeti fejezetben vállalkozunk.

A rendészettudományi az egyik lehetséges megközelítés, mások szerint a biztonságstudomány felől érdemes a magánbiztonságot meghatározni. Most nézzük meg néhány szorosan kapcsolódó alapfogalom jelentéstartalmát annak érdekében, hogy be tudjuk azonosítani a magánbiztonság helyét, szerepét és jelentőségét.

2.2 Közügy – magánügy, közigazgatás – magánigazgatás

A jegyzet tárgyának pontosabb beazonosítása érdekében vizsgáljuk meg azt, hogy miként határolható el egymástól a közügy és a magánügy. Maga a közjog és magánjog elkülönítése a római jogban gyökerezik. A közjog az állam ügyeit veszi tekintetbe, ezzel szemben a magánjog az egyéni hasznosságot. Közjognak akkoriban az államjog, a nemzetközi jog, a büntetőjog, a perjog és az egyházjog minősült, míg magánjognak az egyén szabadságának és vagyoni jogainak foglalatja, a civiljog. A közügy érvényesítése mögött a közérdek, míg a magánügy mögött a magánérdek áll. Különösen érdekes és izgalmas kérdés az, amikor a két érdek kollízióba, ütközésbe kerül egymással, de erről majd később ejtünk szót. Ugyanakkor közügy és magánügy elhatárolása, megkülönböztetése relativitás, hiszen az folyamatosan változik, jegyzi meg TAMÁS András.⁵³ Ami tegnap magánügy volt, lehet, hogy ma közügy. Számptalan befolyásoló tényező alakítja a két halmazt, úgymint magán- és közszféra kapcsolata, a politika vagy a közigazgatás intellektusa stb. Előbbi okok miatt közügy és magánügy nem határolható el mereven, gyakran átmegy egymásba a kettő, többirányú együttműködés alakul ki, és gyakran magánszervezetek vállalkoznak közfeladat ellátására. Különösen indokolt lehet az ilyen megoldás, ha az a rentabilitás, a hatékonyabb kapacitáskihasználás vagy a racionalitás talaján áll. Manapság a közigazgatás törekszik a lehető legköltséghatékonyabb megoldásokra, ilyenén kiszervez állami feladatokat magánszervezetekhez. Erre gyakori példa bizonyos közbiztonság körébe tartozó feladat kiszervezése magáncégekhez. Ha azonban a közrend és a közbiztonság mértékadóan gyengül, a közigazgatási feladatok privát cégeknek való átadása kétségessé válik, és előbb-utóbb a kiszervezés megfordul. A jóléti államban és a szociális jogállamban a közfeladatok és a közügyek jelentősen megnövekednek. Az utóbbi 150 évben ezen állami feladatok folyamatos, monoton növekedést mutatnak. Az állam által magánszférának átengedett feladatok révén történő tehermentesítés amerikai lelemény, elsősorban a közüzemek területén van komoly hagyománya. A későbbiekben még látni fogjuk, hogy a magánbiztonság privatizációja terén is meghatározó az Egyesült Államok ez irányú gyakorlata.⁵⁴

Az imént megállapítottuk tehát, hogy közügy és magánügy különböző pontok mentén elkülönül ugyan egymástól, de folyamatos interakció van közöttük. Magától értetődő módon teljesen más formában működik a közügyek ellátását végző közigazgatás, és az elsősorban magánérdekeket szolgáló magánigazgatás. A közigazgatás és a magánigazgatás elkülönítési pontjai a teljesség igénye nélkül a következők lehetnek: célja, rendeltetése, presztízse, vagyoni alapjai és a módszerek különbözősége. Amennyiben a fentiek valóban eltérnek, akkor bizonyosan különbözik a funkció, a működés és a struktúra is. A magánigazgatásban a legfontosabb alapkő a kár-haszon, költségmegtakarítás, ez a rendszer tehát az ésszerű és hasznos üzemszervezés alapjain áll, mert csak ezek által tud hatékonyan működni. Mindenképpen érdemes megjegyezni, hogy a két rendszer erős hatást gyakorol a másikra. Gondoljunk csak TAYLOR és FAYOL elméleteire, amelyek új tartalmat adtak a közigazgatás és magánigazgatás szervezésének. Gondolkodásuk középpontjában a magánigazgatásban alkalmazott módszerek, például gazdaságosság szem előtt tartása, a tudományos üzemszervezés, üzleti és üzemi racionalitás, és a managementszemlélet, közigazgatásban való alkalmazhatósága állt.⁵⁵ Az állam által gyakorolt közhatalom (imperium), illetve a magánalanyok által gyakorolt magánhatalom találkozása esetünkben gyakran keverednek. Gondoljunk arra, hogy a közfeladat kiszervezése, illetve magánfeladat államosítása esetén izgalmas konstrukció jön létre. A magánbiztonság esetében főként előbbiről, közfeladat ellátásáról beszélhetünk.

52 KACZIBA Antal: *Közrend, magánrend, közbiztonság*. In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, XIV. Szerk: Gaál Gyula, Hautzinger Zoltán. Pécs. 2013. 34.

53 TAMÁS András: *A közigazgatási jog elmélete*. Szent István Társulat, Bp., 2001. 252.

54 Uo.

55 TAMÁS A. (2001): I. m. 260–262.

Előbbiekben mindösszesen a közigazgatástól való eltérések, illetve a fejlődés során kialakult összefüggések felvillantására törekedtünk, mindazonáltal előrebocsájtjuk, hogy ebben a jegyzetben a magánbiztonság jellemzőinek bemutatására koncentrálnak.

Ezen gondolat sor mentén érdemes rávilágítani még valamire. A közigazgatás tulajdonképpen átfogja a társadalom egészét, hiszen működteti a társadalmat, aktívan közreműködik a társadalom anyagi és szellemi javainak és szolgáltatásainak létrehozásában, ellenőrzésük, elosztásuk, értékesítésük, igénybevételük feltételeinek megteremtésében. Ezt nevezzük pozitív, azaz teremtő, szolgáltató, szükségletkielégítő, gondoskodó közigazgatásnak. A közigazgatás másrészt törekszik megelőzni, elhárítani, megszakítani, illetve – ha a veszély már bekövetkezett és a jogi felelősségre vonás feltételei fennállnak – szankcionálni azokat a vészhelyzeteket, melyek a zavartalan, rendeltetésszerű működésre irányulnak. Ez a negatív, azaz óvó, biztosító, veszélyelhárító, rendészeti jellegű közigazgatás. Témánk szempontjából mindkettő komoly jelentőséggel bír.

2.3 Közrend, közbiztonság, magánbiztonság

Most pedig vizsgáljuk meg alaposan a tárgyhoz kapcsolódó alapfogalmakat. A közrend és közbiztonság alkotmányban (Alaptörvényben) deklarált, alkotmányos értékek, biztosításuk alapvető és kiemelt állami feladat. Azonban, ha valaki veszi a fáradságot és utánanézi a két szóban forgó alapdefiníciónak, akkor azt tapasztalhatja, hogy a jogalkotó a mai napig nem tisztázta a két fogalom jelentéstartalmát. Kutatók folyamatosan napirendre tűzik és vizsgálják, boncolgatják azokat, de általános konszenzussal elfogadott definíció nem létezik. Az alábbiakban rövid összefoglalását adjuk az említett kulcsfogalmakat illetően.

A közrendnek nevezett kategória lényegében a közbiztonsággal azonos, amennyiben jogilag szabályozott magatartásokra korlátozzuk a védelmi célú közhatalmi beavatkozás lehetőségét, állapítja meg SZIKINGER István⁵⁶

Többen azonban a közrend tartalmát erkölcsi, íratlan szabályok összességéként értelmezik. Ebben az esetben azonban felmerül egy ellentmondás, mégpedig az, hogy íratlan „jogon túli” tárgyakat védelmezzünk a jog eszközeivel, akár legitím erőszak igénybevételével.⁵⁷ Mások azt vallják, hogy a közrendbe a társadalmi és jogi normák vegyesen tartoznak bele.⁵⁸

FINSZTER Géza szerint ezen a logikai szálon juthatunk el a közrendnek a jogi rendből történő levezetéséhez is, amely már nem kerül ellentmondásba a rendészet joghoz kötöttségével.⁵⁹ FINSZTER másokhoz hasonlóan ellentmondásosnak tartja a közrendről kialakult képet és ingatagnak tartja azt a felfogást, amikor „jogon túli” tárgyakat védelmezznek közhatalmi eszközökkel.

KÁNTÁS Péter disszertációjában rendkívül kritikusan állapítja meg: „A közrend fogalom jogszabályi, illetve kommentátori meghatározás hiányában megengedhetetlenül széles hatósági mérlegelést tesz lehetővé. A kifejezés tartalma ellentmondásos, viszonya a többi rokon jogfogalommal teljességgel tisztázatlan. Mindezek ellenére alapjogok korlátozását teszi lehetővé, adott esetben olyan módon, hogy a foganatosítása idejére a vitát sem tűri el, jogorvoslatra tehát csak utólag van lehetőség.”⁶⁰ KÁNTÁS Péter szerint a jogrend legalább két részre osztható: magánjogi rendre, illetve a közjog által létesített közrendre.⁶¹ A rendészet feladata a közrendnek a közjog által jogsértőnek minősített magatartásoktól való védelme a közjog eszközeivel. A szabad piacgazdaság körülményei között kialakult egy egészen újfajta áru, szolgáltatás: személy- és vagyónbiztonság piaci alapon történő megvásárlása. A helyzet kialakulása teljesen érthető és szinte szükségszerű volt, hiszen a rendszerváltás óta egyre több magánszemély és vállalkozás hajlandó komoly összegeket áldozni arra, hogy biztonságban érezze magát és vagyonát. Természetesen a rendőrségnek nem feladata kielégíteni az egyre növekvő piaci igényeket. Tekintettel arra, hogy a biztonsági cégek egyre hangsúlyosabban követelnek helyet maguknak a közrend, közbiztonság területén, minél nagyobb „szelet tortára” kívánnak szert tenni, ezért a rendészet egyik alternatív megoldásaként értelmezhető. FINSZTER Géza összefoglalásában a közbiztonság normatív értelemben egyrészt államcél, melyért a végrehajtó hatalom a felelős, másrészt a jog által is elismert társadalmi érték, amelynek megóvása érdekében indokolt lehet akár az alapvető emberi jogok korlátozása is. A jog azonban konkrétan meghatározza azokat a „tényállásokat”, amikor az alapjogok – a szükséges és arányos mértékben – korlátozhatóak

56 SZIKINGER István: *Rendészet, rendőrség és szociális jogállamiság Németországban*. I. m. 46.

57 SZAMEL Lajos: *A rendészet és a rendőrség jogi szabályozásának elméleti alapjai*. MTA, Államtudományi Kutatások Programirodája, Bp., 1990. 13–16.

58 CONCHA Győző: *Politika*. Bp., 1905. 306–308.

59 FINSZTER Géza: *A rendészeti szervek működésének jogi alapjai*. RTF Alkotmányjogi és Közigazgatási Jogi Tanszék, Bp., 2008. 21–22.

60 KÁNTÁS Péter: *A közrend elleni jogsértések természetéről*. Doktori értekezés. ELTE ÁJK, Bp., 2007. 56–57.

61 Uő: *A rendészet fogalmához*. Új rendészeti Tanulmányok, 1997/1, 50–66.

a közbiztonság védelme érdekében. A közbiztonság alatt azt a nyugalmat értjük, amikor személyünket és javainkat biztonságban tudjuk. A közbiztonság olyan kollektív termék, amelyben részt vesznek az egyének, közösségeik és az állam szervezetei. Materiális értelemben a közbiztonság a társadalmi viszonyok együtthatása, amely a hétköznapi életben létezik és megélhető, „élvezhető”, avagy nem létező, és emiatt valamilyen veszély fenyegeti a társadalmat és az egyéneket.⁶²

Az, hogy dogmatikailag mennyire tisztázatlan és zavaros a helyzet, az egy idevágó Alkotmánybírósági határozatból is kiolvasható. „A közbiztonság mibenléte, viszonya a közrendhez, a belső rendhez, illetve utóbbiak fogalmi meghatározása tudományosan viták tárgya. Az Alkotmánybíróságnak nem feladata ezekben állást foglalni. A jogrendszer szempontból releváns elemeinek áttekintése is azt mutatja azonban, hogy a közbiztonság többértelmű kategória, a kifejezés mögött tartalmilag többféle érdek és érték, illetve több, alapvetően eltérő jellegű feladat húzódik. A jogrendszerben a közbiztonság hol a közrend egyik elemeként jelenik meg, hol a közrend képezi a közbiztonság egyik elemét, hol pedig egymás mellett egyenértékű kategóriaként szerepel. A közbiztonság kétségtelenül alkotmányos értéktartalommal bír. A fogalom, a jelenség és a cél struktúrája azonban olyan bonyolult és szerteágazó, hogy az értelmezésben nagyfokú bizonytalanságra, illetve önkényességre vezethet.”⁶³

Az előbbieket konklúziójaként azt emeljük ki, hogy a közrend a nyilvánosság előtt helyesnek tartott viselkedési szabályok összessége, amely egyszerre foglalja magában az írott joganyagot és az íratlan magatartási és egyéb szabályok összességét. Ezen szabályok megsértése – szemben a közbiztonsággal – nem jár ugyan együtt a közösség élet- és vagyonbiztonságának, illetve a közhatalom működőképességének megsértésével, de olyan jellegű és mérvű sérelmet okoz, amely a közösség értékítélete szerint jogon kívüli eszközökkel már nem tolerálható. Leggyakoribb közrendsértés: a közterületen, illetve nyilvános helyen történő közrendsértés.

Azok a jogsértések, illetve események, amelyek túllépik a zavaró jelleget, és ezáltal sértik vagy veszélyeztetik az egyéni és közösségi lét alapját képező jogtárgyakat – így például élet, testi épség, egészség, személyi szabadság, vagyonbiztonság –, a közbiztonság ellen irányuló cselekmények, illetve események körébe tartoznak.

A jog által védelemben részesített rend azt feltételezi, hogy a jogszabályokban előírt magatartásszabályokat a társadalom tagjai betartják, ellenkező esetben az arra felhatalmazott állami szerv, közhatalom birtokában érvényesíti a rend védelmét.

A közrend és közbiztonság elhatárolása röviden, pontokba gyűjtve:

- a közrend megsértése a közösség „rendeltetészerű” működését zavarja, vagy veszélyezteti, míg a közbiztonság hiánya a közösség létalapját támadja, illetve működőképességét kérdőjelezi meg;
- a közrend megsértése mindig emberi magatartás, a közbiztonság sérelme „esemény” vagy egyéb hatás vagy tényező (természeti, műszaki) is lehet;
- a „közrendsértés” a nyilvánosságot, a mások (előre meg nem határozható számú személyek) általi észlelhetőség lehetőségét foglalja magában, míg a közbiztonság veszélye annak manifesztálódásáig – tökéletesen rejtve maradhat (összeesküvés, rejtett műszaki hiba) a veszélyeztetett közösség előtt;
- a közrend – tekintettel a társadalmi megítélés, a közkerölcs, a közvélemény változásaira – „mozgó” érték kategória: függése az adott közösség jogon kívüli érték- és szokásrendjétől, viselkedési kultúrájától nagyobb, mint a közbiztonságé, amelynek tárgyai (élet, testi épség, egészség, tulajdon, a közhatalmat képviselő intézmények és személyek működésének zavartalansága) az állandóság jegyeit viselik a jog természetes változása mellett.

A fentiek fényében világossá kellett válnia, hogy a közbiztonság megsértésének leképeződése megtalálható az egyes jogszabályokban, hiszen ez képezi a számonkérés, a felelősségre vonás alapját is. De vajon a magánjogban előforduló jogsértések nem sértik-e egyszerre a közbiztonságot is?⁶⁴ A válasz egyértelmű: meghatározott szempontból bizonyosan sérti, azonban ennek reparációja, helyreállítása a magánjog feladata. A közjog alapvetően represszív válaszokat fogalmaz meg a jogsértések többségében, míg a magánjog gyakrabban törekszik az eredeti helyzet visszaállítására. Ezt segíti a helyreállító igazságszolgáltatás, vagy az egyre népszerűbb alternatív vitarendezési mód, a mediáció. Azt érdemes folyamatosan szem előtt tartani, hogy az igazságszolgáltatás elsődleges rendeltetése a jogbiztonság védelme.

Nos, ezek után nézzük meg, miként illeszkedik az előbb részletezett rendészeti alapfogalomhoz a magánrend, magánbiztonság.

„A magánrend olyan kívánatos jogállapot, amelyben a személy és a jogi személy a magánjogban kifejeződő szabadságjogainak, gazdasági, szociális és kulturális jogainak egyenjogúsága, valamint jogos érdekeinek érvényesülése

62 FINSZTER G. (2008): i. m. 24–26.

63 13/2001 (V.14.) a büntetések és intézkedések végrehajtásáról szóló 1979. évi XI. törvényerejű rendelet módosításáról szóló és az Országgyűlés által 2000. december 5-én elfogadott, de még ki nem hirdetett jogszabály alkotmányellenességének előzetes vizsgálatáról szóló AB határozat.

64 FINSZTER Géza: *A rendészet elmélete és a rendészeti eszközrendszer*. Nemzeti Közszerkesztési és Tankönyv Kiadó – NKE, Bp., 2013. 33.

szavatolt.”⁶⁵ Az előbbi idézetben mások mellett, KACZIBA Antal is amellett érvel, hogy a magánrend, magánbiztonság önálló alkotmányos érték a közrendhez hasonlóan, ugyanis előbbi zavartalan állapota nem más, mint az alaptörvényben biztosított személyiségi jogok és a tulajdonjoghoz kapcsolódó sokoldalú védelmet élvező alkotmányos cél. Itt válik el markánsan a közjog és a magánjog, hiszen a magánrend, a magánbiztonság a Ptk.-ból építkezik a védendő tárgyak körét illetően, úgymint személyiséghez fűződő jog, a tulajdonjog, a kötelmi jog, a családi jog etc.

Az állam rendészeti szervei által szavatolt, hatósági szolgáltatás keretében nyújtott biztonság mellett létezik a magánbiztonsági piac szereplői által áruként kínált biztonság, mint termék. A magánbiztonság céltudatos tevékenység eredménye, ahol a biztonság létrehozása (megóvása, fenntartása) maga is szolgáltatás.⁶⁶

KISS Daisy polgári jogász, aki ügyvédként alaposan beleásta magát rendészet jogába, kritikusan állapítja meg az ezredfordulón, hogy jelenleg már azt sem egyszerű kérdés eldönteni, hogy a közbiztonság, közrend védelme valójában mely szervek között, mikor és miként oszlik meg. Nem éppen könnyen megítélhető tény továbbá, hogy az újonnan létrehozott szervezetek a közrendvédelem terén állami feladatot teljesítenek-e, vagy éppen mentesítve az államot az ezzel összefüggő kötelezettségei alól: anyagi ellenszolgáltatásért „közbiztonsági szolgáltatást” nyújtanak.

Amint azt már a korábbiakban megállapítottuk, a közügy és a magánügy közötti határvonal egyre halványul, elmosódik, relatívvá válik és szinte naponta változik. Így van ez a közbiztonság és a magánbiztonság határaival is. Allan PINKERTON legendás nyomozó ügynöksége például, amelyet 1850-ben alapított és a mai napig is működik, már a XIX. században végzett olyan tevékenységet, amely az igazságszolgáltatás terheit enyhítette, sőt vállalták szökött személyek váltságdíj ellenében történő kézre kerítését is.⁶⁷ A tendencia egyre erősödik napjainkban. Tehetős állampolgárok, közösségek, településrészek vásárolnak maguknak biztonságot, a magánbiztonsági piac egyre nagyobb szeletet hasít ki magának a közbiztonság fenntartásából. Ennek természetes velejárója, hogy egyfajta konkurenciaharc is kialakult az állami rendészeti organizmusok és a biztonsági piac szereplői közötti viszonyban. Másrészt jelentős hatást gyakorol egyik oldal a másikra, ez az interakció mára kezd kiegyenlítődni, hiszen immár nem elsősorban a magánbiztonsági szereplők emelnek át megoldásokat a rendészet működéséből, hanem a XXI. századi bűnözés elleni hatékony fellépés elképzelhetetlen a privát cégóriások nélkül. Az együttműködés szükségszerűsége vitathatatlan, azonban a részletek pontosítása nélkül könnyen a sűrű rendészet terebélyes csúszik a kooperáció. Ez elsősorban abból fakad, hogy a magánrendőrségek és a felügyeleti szervek, a rendőrség informális kapcsolata révén a felelősségi viszonyok elmosódnak.⁶⁸

Az állami rendőrségek, a magánbiztonsági cégek, a nyomozó irodák összefonódásának tökéletes példája az Egyesült Államok. Amennyiben megnézzük az USA rendőrségeinek fejlődését, akkor az úgynevezett politikai korszakban (1840–1930) annak lehetünk szemtanúi, hogy a közbiztonság és a magánbiztonság közötti határok átjárhatóak voltak, rendőrnemzetek gyűjtöttek adatokat bűncselekmény gyanúja nélkül is politikai ellenfelekről, magánnyomozók „dolgoztak be” büntető ügyekbe, és mindent átjárt a politika mindenhatósága.

2.4 A magánbiztonság alkotmányos alapjai

A magánbiztonság közjogi alapjait azon alkotmányos keretek között deklarált jogosultságok és kötelezettségek alkotják, amelyek lehetővé teszik a jogalanyoknak mint magántulajdonosoknak az alternatív védelmi lehetőségek igénybevitelét.

A polgári demokratikus jogállamok alkotmányos rendszere elismeri az állam erőszak-monopóliumát. A magántulajdonosok igényeit figyelembe véve jogszabályok által meghatározott keretek között, idővel az állam erőszak-monopóliumával párhuzamosan teret nyert a magánbiztonsági szolgáltatások nyújtása is. Hazánkban az 1989–1990. évi társadalmi és politikai rendszerváltozást követően a magántulajdon körének kiterjesztésével és a piaci viszonyok felélesztésével párhuzamosan jelentek meg ismét az azok a jogintézmények, melyek lehetővé tették a magánbiztonsági szolgáltatásra szakosított vállalkozások megjelenését.⁶⁹ A romló bűnügyi statisztikák és a diktatúra évei alatt kiépített állami erőszakszervezetek hatáskörének jogállami keretek közé szorítása tette szükségessé az állampolgárok számára a magánbiztonsági szolgáltatások igénybevitelét. Hangsúlyoznunk kell, hogy az állami szervek útján nyújtott intézményes védelem nem szűnt meg, azonban a piacgazdaság viszonyai között az államszocializmus időszakában kialakított erőszakszervezetek által gyakorolt hierarchikus és permanens felügyelet nem volt fenntartható, mert sértette volna az állampolgárok személyhez fűződő és tulajdonosi jogait. A magánszektor által nyújtott szolgáltatások nem vették

65 KACZIBA A. (2013): I. m. 33–34.

66 FINSZTER Géza: *A rendőrség joga*. Duna Mix Kft., Bp., 2012. 253.

67 http://americanhistory.about.com/od/19thcentur1/a/allan_pinkerton.htm, 2014.01.30.

68 SZIKINGER István: *Rendőrség a demokratikus jogállamban*. Sík Kiadó, Bp., 1998. 42–43.

69 CZILJÁK J.: I. m. 363.

át teljes körűen a rendvédelmi szervek által korábban ellátott feladatokat. A piaci alapon megszervezett védelmi szolgáltatások közös jellemzője, hogy azok elsődlegesen **prevenatív jellegűek**. Ennek megfelelően az állampolgárok által kifejtett **védekezés elsődleges célja a bűnmegelőzés**, és nem a bűnüldözés.⁷⁰ A magánbiztonsági szolgáltatások vonatkozásában különbséget tehetünk azok közvetlen és közvetett hatása között. A közvetlen hatás körébe tartozik a szolgáltató által kifejtett védelmi tevékenység, aminek köszönhetően a védelem alatt álló vagyron vonatkozásában a védelmi szint növekszik. A magánbiztonsági szolgáltatás közvetett hatása, hogy javulnak a bűnügyi statisztikák, így közvetett módon az állampolgárok által végzett védelmi jellegű tevékenység növeli a közbiztonságot.

Magyarország Alaptörvénye a Szabadság és Felelősség című részében határozza meg azokat a jogosultságokat, amelyek alapján a magánszemélyek védekezéshez való joga **alkotmányos meghatározottságúnak** tekinthető.⁷¹ Ennek jelentősége, hogy az Alaptörvény mag-alkotmány funkciójából⁷² adódóan más jogi norma azzal ellentétesen nem rendelkezhet,⁷³ vagyis az Alaptörvény által elismert jogokat korlátozni vagy az érvényesülésüket megszüntetni csak egy szűk körben, az Alkotmánybíróság által kidolgozott „szükségességi és arányossági teszt” alkalmazásával lehetséges. A **szükségességi és arányossági teszt** kidolgozásakor a magyar Alkotmánybíróság a Német Szövetségi Legfelsőbb Bíróság által kidolgozott modellt vette alapul.

A 30/1990. AB határozatban kimondta, hogy „Az állam akkor nyúlhat az alapjog korlátozás eszközeihez, ha másik alapvető jog és szabadság védelme vagy érvényesülése illetve egyéb alkotmányos érték védelme más módon nem érhető el. Az alapjog korlátozás alkotmányosságához tehát önmagában nem elegendő, hogy az másik alapjog vagy szabadság védelme vagy egyéb alkotmányos cél érdekében történik, hanem szükséges, hogy megfeleljen az arányosság követelményeinek: az elérni kívánt cél fontossága az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súly megfelelő arányban kell, legyen egymással. A törvényhozó a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni.”⁷⁴ A határozatban foglaltak szerint a jogalkotó egy háromelemű teszt elvégzésére köteles, melynek elemei:

1. **Szükségesség:** alapjogot főszabály szerint csak másik alapjog védelme érdekében lehet korlátozni;
2. **Alkalmasság:** az adott cél nem érhető el más eszközzel, csak alapjog-korlátozással;
3. **Arányosság:** a korlátozás nem haladhatja meg a cél eléréséhez szükséges legkisebb mértéket.⁷⁵

Az Alkotmánybíróság az elmúlt években több olyan jogosultságot vezetett le a korábbi Alkotmány egyes rendelkezéseiből, melyeknek alapjogi jelleget és alapjogi védelmet tulajdonított. Ezeket nevezhetjük közvetett alkotmányos meghatározottságú⁷⁶ alapjogoknak, mert *expressis verbis* a jogalkotó nem nevesítette őket a normában, azonban alkotmányos szabályokkal való érveléssel (constitutionalizmus) az Alaptörvény egyéb rendelkezéseiből levezethetők.⁷⁷ Ebbe a körbe sorolható a „magánbiztonsági szolgáltatás igénybevételéhez fűződő alapvető jogosultság”, ami a hatályos Alaptörvény két rendelkezéséből vezethető le. Ezek a jogos védelemhez fűződő jog és a tulajdonhoz, valamint annak megvédéséhez üződő jogosultság.

A jogos védelem intézménye kapcsán a Büntető Törvénykönyv⁷⁸ mellett az Alaptörvény is rendelkezik. A Szabadság és Felelősség című rész V. cikke szerint:

V. cikk Mindenkinnek joga van törvényben meghatározottak szerint a személye, illetve a tulajdona ellen intézett vagy az ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához.

A védelemhez fűződő jog a természetes személy testi integritása és becsülete mellett analógia alkalmazásával kiterjeszthető az tulajdonába tartozó vagyoni javak körére is. Ennek megfelelően a jogos védelmi helyzet a Büntető törvénykönyv szerint nemcsak a személy ellen, hanem a javak elleni intézett jogtalan támadás elhárítása érdekében történő fellépést is magában foglalja. A védekezéshez fűződő jog kiterjesztését jelenti, hogy arra nemcsak a megtámadott jogosult, hanem feljogosított harmadik személyek is, így a törvény közvetetten a jogos védelem kapcsán is legitimálja a magánbiztonsági cégek által nyújtott védelmet, mert nem követeli meg a tulajdonos közvetlen fellépését.⁷⁹ A jogos védelemmel részletesen foglalkozunk a jogi alapokról szóló fejezetben.

A **tulajdonhoz való jog** kapcsán áttörést jelentett az 1789. évi Emberi és Polgári Jogok Nyilatkozata, amely deklarálta a tulajdon szentségét és védelmét az állami beavatkozással és a mások általi jogtalan elsajátítással szemben.⁸⁰ Az ENSZ égisze alatt a második világháború lezárását követően elfogadott Emberi Jogok Egyetemes Nyilatkozata általános érvénnyel rögzíti, hogy

70 SZÉCSI Gy.:I. m.. 65.

71 Magyarország Alaptörvénye: Szabadság és Felelősség. I-XXXI. cikk.

72 Patyi András – Varga Zs. András: Általános közigazgatási jog. 2. kiadás. Mandamus Publishing, Bp., 2008. 110–111.

73 Magyarország Alaptörvénye. Alapvetés, T cikk (3): „Jogsabály nem lehet ellentétes az Alaptörvénnyel.”

74 30/1990. ABH.

75 SCHANDA Balázs – BALOGH Zsolt (szerk.): *Alkotmányjog – alapjogok*. Szent István Társulat, Bp., 2011. 66–69.

76 PATYI A. – VARGA Zs. A.: I. m. 112.

77 TAMÁS A. (2010) I. m. 143.

78 2012. C. törvény.

79 BELOVICS Ervin et al.: *Büntetőjog I. A 2012. évi C. törvény alapján*. HVG-ORAC Lap és Könyvkiadó, Bp., 2012. 244–246.

80 LENKOVICS Barnabás: *Magyar polgári jog – Dologi jog*. Eötvös József Könyvkiadó, Bp., 2006. 58–59.

17. cikk (1) Minden személynek mind egyénileg, mind másokkal együttesen joga van a tulajdonhoz.

(2) Tulajdonától senkit sem lehet önkényesen megfosztani.

Az Alaptörvény az alkotmányos védelem mellett rögzíti az állampolgárok hasznosítási kötelezettségét és az állam által jogkorlátozás (kisajátítás) konjunktív feltételeit.

XIII. cikk (1) Mindenkinek joga van a tulajdonhoz és az örökléshez. A tulajdon társadalmi felelősséggel jár.

(2) Tulajdont kisajátítani csak kivételesen és közérdekből, törvényben meghatározott esetekben és módon, teljes, feltétlen és azonnali kártalanítás mellett lehet.

A tulajdonvédelem polgári jogi és büntetőjogi eszközei mellett így beszélhetünk egy absztrakt alkotmányos védelemről is. Ennek jellemzője, hogy az Alaptörvény és az Alkotmánybíróság által meghatározott feltételekkel korlátozható. A XXI. században a védelemmel kapcsolatban az alábbi tendencia figyelhető meg: Elsőként beszélhetünk a szükségességi és arányossági tesztet életre hívó közérdekű korlátozások körének kiterjesztéséről. Ide sorolható a településrendezés és infrastruktúrafejlesztés. További jellegzetesség, hogy a tulajdonra vonatkozó szabályokat a tudományos és technikai fejlődés során létrehozott dologi javakra (testi tárgy) és szellemi termékekre is kiterjesztik. Ennek következménye, hogy egyre szélesebb körben érvényesül az állampolgárok tulajdonvédelmi jogosultsága, ami a jövőben a magánbiztonsági szolgáltatások új típusait hívhatja életre.⁸¹

Az elmúlt két évtizedben a piacgazdaság viszonyai között létrejött a magánbiztonsági vállalkozások kiterjedt rendszere, amely arra hivatott, hogy a magántulajdon szentségének biztosítása érdekében a tulajdonos alaptörvényben biztosított alapjogait minél teljesebb módon gyakorolhassa. A rendőrség és magánbiztonság közötti viszonyrendszer abban ragadható meg, hogy a teljes magánbiztonság törvényes működése felett a rendőrség gyakorolja a felügyeleti és ellenőrzési hatásköröket. Az igazolványok és működési engedélyek kiadása, kezelése, nyilvántartás vezetése szintén a rendőrséghez tartozik, annak az igazgatásrendészeti ága látja el ezen feladatokat. Ennek részletszabályait a Személy- és vagyonvédelem, magánnyomozás rendészete című tantárgy keretében tanuljuk majd meg.

2.5 Rendészet, állami erőszak-monopólium

„A biztonságot illetően az a felismerés vált uralkodóvá, hogy a globalizáció korszakában nem választható külön a külső, illetőleg az adott államon, társadalmon belül jelentkező veszélyek kezelése.”⁸²

Mindazonáltal fontos azt is világossá tenni, hogy a belső rend megteremtése, illetve a rendészet működtetése az állam feladata, az első számú letéteményes pedig a rendőrség. Még akkor is igaz mindez, ha jelen jegyzet éppen arról szól, hogy a növekvő kockázatok és terebélyesedő veszélyek hatékony elhárításához számos külső segítőre is szükség van, úgymint a magánbiztonsági piac szereplőire, a civil szerveződések (például polgárőrség), vagy éppen egyes közigazgatási szervek. A közigazgatásnak elsődlegesen a belső rend védelmére rendelt összetett szervezetrendszere a rendészet.

Ebből adódóan alaptézisként fogadjuk el, hogy a rendészet a közigazgatás részét képezi, annak egyik speciális formája, konkrétan jogi keretek közé szorított, professzionális veszélyelhárító tevékenység.

A rend és a biztonság az állampolgár, a közösség és a társadalom elemi szükséglete, mert: egyrészt jelenti egy adott cselekvéssor kiszámíthatóságát, előreláthatóságát, a magatartások meghatározott sorrendiségét, másrészt kifejezi e cselekvések külső veszélyektől való háborítatlanságát, valamint ennek tudati tükröződését. Továbbá jelenti a rendfenntartás működőképes szervezeti rendszerét, hogy az egyént és a közösséget veszélyeztető támadások, illetve veszélyhelyzetek megelőzésében, megszakításában, elhárításában olyan társadalmi és közhatalmi szervezetek vesznek részt, amelyek képesek a gyors és hatékony veszélyelhárításra, illetve segítségnyújtásra.

A rendészeti feladatok meghatározása korábban, elsősorban a rendszerváltás előtt kevésbé volt problémás, adig ugyanis általános úgynevezett generális klauzulában volt összefoglalható: „a rendőrség feladata, hogy mindent megtegyen a közbiztonság fenntartásáért. Az egyetlen kívánalom az eredményesség volt. A cél elérésének szabályai azonban nem voltak lefektetve, azaz másképp fogalmazva mindent megtehetett a rendőrség, ez tipikusan a rendőr-állami formula”.⁸³ A jogállam felbukkanásával a jog uralma került előtérbe, differenciálódtak a funkciók, és szigorú szabályok határozzák meg, miként látható el egy-egy rendőri feladat. A rendészeti funkciókat az alábbiak szerint csoportosíthatjuk: 1.) jelenlét, őrködés; 2.) erőszak-monopólium; 3.) információszerzés – bűnügyi rendészet 4.) igazgatásrendészet.⁸⁴ A funkciók kapcsán érdemes megállni egy-egy gondolatra és megnézni, hogy miként kapcsolódik a magánbiztonság kérdésköréhez. A rendészet alapfunkciói, a jelenlét és őrködés a közbiztonsági rendészet

81 SCHANDA B. – BALOGH Zs.. I. m. 279–280.

82 KORINEK László: *Kriminológia I–II*. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Bp., 2010. 467.

83 FINSZTER G. (2008): I. m. 31.

84 Uő (2013): I. m. 74.

első összetevője. Erre a funkcióra igaz a leginkább, hogy meghatározott korlátok között, szigorú rendben ugyan, de társadalmasítható, vagy éppen privatizálható. Előbbi esetben társadalmi, helyi szintű kezdeményezés vállal szerepet a rendészet alappillérijének számító feladat ellátásában, mint például a polgárőrség vagy a különböző önkéntes szerveződések alapuló településőrségek. Utóbbi esetben a rendészet monopóliumát gyakorló rendőrség tudatosan von be a piacról professzionális magánbiztonsági cégeket egy bizonyos feladat ellátására, gyakorlatilag szolgáltatást vásárol.

Az információszerzés, bűnügyi rendészet küldetése az állam büntető igényének az érvényesítése azáltal, hogy a hatáskörrel felruházott szervek a bizonyítás során valamely múltbeli eseményt rekonstruálnak, bizonyítékokat tesznek hozzáférhetővé. Itt tehát nincs kárelhárító vagy enyhítő szerepe, és a legitim erőszak alkalmazása a büntetőeljárás kényszerintézkedésekre korlátozódik. A jog nem teszi lehetővé a feltétlen eredmény elérését, sőt inkább elfogadja, beletörődik a törvényesen lefolytatott eljárás sikertelenségébe. A bizonyítási eljárás rendje az alkotmányos büntetőeljárás szigorú hatálya alatt áll, igényli a külső kontrollt.

Az igazgatásrendészet pedig kis túlzással működésbe hozza a magánbiztonsági piacot, személy- és vagyoni igazolványt ad ki, működési engedélyt bocsát a vállalkozások rendelkezésére, a jogszabályban foglalt feltételek teljesülése esetén, és ellenőrzi, felügyeli azok jogszerű működését.

Most pedig mindenképpen fontos eloszlatni néhány téves sztereotípiát a magánbiztonság kapcsán. A magánbiztonság rendkívül szerteágazó tevékenységi körében gyakran felmerül az üzleti hírszerzés fogalma, holott ez a kifejezés az állami erőszak-monopólium hatókörén kívül értelmezhetetlen fogalmi kaloda, egyszerűen nem beszélhetünk ilyenről. Az angol nyelvben az Open Source Intelligence (OSINT) szóösszetétel sokkal szabatosabban fejezné ki a tevékenység hatókörét. Ezen belül is elkülöníthetnénk a Public és Private OSINT-ot.

Mindazonáltal egyre nagyobb jelentőségre tesz szert az üzleti hírszerzés, a személyes adatok, és komplex vállalati rendszerek adatbiztonsága. A XXI. században minden korábbinál fontosabbá vált az adatok, számítástechnikai rendszerek védelme. A magánbiztonság területén talán ez lehet a legnagyobb kihívás, ebben van a legnagyobb fejlődési potenciál. Ez a terület is bizonyítja az állami és a magánbiztonsági szféra közötti kétirányú kapcsolatot. E tekintetben a piaci szereplők nagy versenyelőnyben vannak, hiszen komplex szolgáltatási portfólióra törekedve igyekeznek kitölteni a piaci rést. Hatalmas tökekoncentrációjuk révén pedig a fejlesztési lehetőségeik sokszorosan meghaladják az állami szereplőkét. Ezért van az, hogy például az INTERPOL – International Criminal Police Organisation – (azon belül például a közelmúltban életre hívott Cyber Crime Centre) által irányított kiberbiztonsági és fejlesztési projektekben megkerülhetetlenül és egyre hangsúlyosabban bevonásra kerülnek a legnagyobb kiberbiztonsági cégek. Azt is látjuk, hogy egyre több ország rendőrsége nyitott a magánbiztonsági cégek felé és támaszkodik sok tekintetben a piaci szereplőkre.

Külön említést érdemel, hogy a magánnyomozásról is sokan tévesen gondolkodnak, a fogalom szó szerinti értelmezéséből kiindulva. Egységes, általánosan elfogadott fogalom nem létezik, ezért elfogadjuk kollégánk, Mészáros Bence, a terület egyik kutatójának meghatározását, mely szerint az alábbiak szerint foglalható össze a magánnyomozás definíciója. „Az állampolgárok jogszerű információszükségleteinek kielégítése végett, polgári jogi megbízás alapján, egy hatósági jogosítványokkal nem rendelkező magánszemély által ellenszolgáltatás fejében végzett adatgyűjtő tevékenység.” Amint az a fogalomból is kiderül, egy magánnyomozónak semmilyen (többlet-) jogosítványa nincs, nem tekinthet be nem hozzáférhető nyilvántartásokba, titkos információgyűjtést nem végezhet. Egy büntetőeljárás során, meghatározott korlátok mellett ugyan, de ezek – és számos más lehetőség is – az eljáró rendelkezésére állnak.

Az erőszak monopóliuma különösen izgalmas kérdés, pláne, ha a magánbiztonság szemüvegén keresztül vizsgáljuk a kérdést. Éppen ezért ezzel a témával külön alcímben foglalkozunk. A másik nem különben fontos összetevő a veszély felmerülését követő cselekvéssorozat, sérelem, károkozás megakadályozása, azaz legitim fizikai erőszak alkalmazása.

A magánbiztonság létjogosultságának egyik legmeghatározóbb előfeltételét maga a piac teremti meg az általa indukált biztonság iránti kereslettel. Tudniillik a demokratikus jogállamokban működő piacgazdaságok természetes velejárója az, hogy egyre komolyabb igény mutatkozik professzionális biztonsági szolgáltatásokra. A keresletet a tehetős magánszemélyek, jogi személyek, cégek és vállalkozások, sőt a megrendelői oldalon is gyakran felbukkanó állam együttesen generálják. Azonban nagyon fontos előrebocsátani, hogy a magánbiztonság nem az állami rendészet részére meghatározott eszközök birtokában végzi tevékenységét, azaz nem a közhatalom által előírt jogosítványokból merít, hanem a megrendelő által szerződésben ráruházott jogosítványok alapján végzi feladatát. A jogalap tehát egy polgári jogi kontraktus, szerződés, méghozzá megbízási szerződés, ahol a két fél jogait és kötelezettségeit egymás között alakítják ki, akarategységben. A magánjogi aspektusok részletes bemutatásáról, ismertetéséről külön fejezet szól a későbbiekben. Éppen ezért most elégedjünk meg annyival, hogy az eszközök teljesen különbözőek az állami rendészeti monopóliumot gyakorló, közhatalmi jogosítványok birtokában eljáró, valamint a polgári jogi szerződés által személy- és vagyónvédelmi tevékenységet gyakorló megbízott között.

A rendészet egyedi ismertetőjegye, hogy a jogsértés megszüntetésére rendelkezésére áll a legitim fizikai erőszak alkalmazása, ez különbözteti meg más hatósági jogviszonyoktól. Ezt szokás rendészeti monopóliumnak nevezni. Amennyiben felmerül a közbiztonság veszélyeztetése, akkor a rendészeti intézkedés esetén alá-fölrendeltségi viszony

keletkezik, melyben a hatóság van felül, és fizikai erőszakkal szerez érvényt a rend helyreállítására irányuló törekvéseinek. A felhatalmazását a rendészeti – anyagi és eljárásjogi – jogszabályokból meríti.

Érdekes problémát vet fel, hogy a veszélyhelyzet felismerése és elhárítása kizárólag a közterületen ró-e a hatóságra feladatot, avagy köteles beavatkozni a magánszférába is, amennyiben bizonyos jogsértések jutnak a tudomására. A rendészeti rendszerek eltérően vélekednek a kérdésről, a hagyományos kontinentális szisztéma szerint a védelmet a közterületre kell korlátozni. Egy sor esetben kerültek szembe a hatóságok a közelmúltban ezzel a problémával Magyarországon is, amikor is vita tárgyát képezte, hogy magánterületen szükségszerű-e a rendőri beavatkozás.

A jogállam kialakította kritériumrendszerét az erőszak alkalmazására vonatkozóan annak érdekében, hogy az erőszak jogszerűsége és szakszerűsége mérhető, értékelhető legyen:

- a) eszközjellegű: rendeltetése nem a megtorlás, hanem a jogellenes állapot megelőzése, megszakítása, a felelősségre vonás elősegítése;
- b) szükséges: csak akkor kerülhet rá sor, ha nincs más módja a veszélyelhárításnak;
- c) minimális: a lehető legkisebb sérelem okozásával;
- d) arányos: nem okozhat nagyobb hátrányt, mint amilyen veszélyt elhárítani hivatott;
- e) relatív: csak a jogellenes magatartás helyszínén és csak addig, amíg a jogellenes állapot fennáll;
- f) professzionális: az erőszak alkalmazásának alapja a kellő szakmai tapasztalat és jártasság.

Itt kell megemlíteni, hogy a rendészet egyik legégetőbb paradoxonja, nevezetesen: miként érvényesíthető egyidejűleg a jogszerűség és a hatékonyság?

A magánbiztonság aspektusából azonban a legizgalmasabb kérdés az, hogy miként viszonyul az állami erőszak-monopóliumot gyakorló rendészet a magánbiztonsági piac szereplőihöz, kompromittáló megközelítésben utóbbiak tekinthetőek-e a az állami erőszak-monopólium alternatívájának, vagy képezhetik-e a rendészet alkotórészét?

Az Alkotmánybíróság ide kapcsolódó 3/2001. (I.31.) AB határozatában az 1998-ban megszülető SzVMt.⁸⁵ egyes rendelkezéseit vizsgálta, és többek között az alábbiakat mondta ki.

A köztulajdon és a magántulajdon egyenlő védelmének elvéből fakadóan a köztulajdon körében is és a magántulajdon körében is szükség lehet védelmi feladatok végzésére.

Az SzVMt. (a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamaráról szóló 1998. évi IV. törvény), illetve a vállalkozás keretében végzett személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység átmeneti szabályairól szóló 87/1995. (VII. 14.) Korm. rendelet (a továbbiakban: SzVMr.) hatálybalépését megelőzően hasonló – azaz professzionális védelmet –, a jog a magántulajdon vonatkozásában csak korlátozott mértékben és körben engedett. Az SzVMt. szabályozása azáltal teremt új helyzetet, hogy általában lehetővé teszi a magántulajdon körébe tartozó értékek védelmére vállalkozás létesítését. Ez esetben a tulajdonos a polgári jog szabályai szerint szerződést köthet a vagyonvédelemre kiképzett vállalkozóval, közöttük magánjogi jogviszony jön létre.

Annak sincs semmi akadálya, hogy ugyanezekkel a személyekkel vagy gazdasági társaságokkal közhatalmi szervezetek (például önkormányzatok, bíróságok, minisztériumok) mint tulajdonosok kössenek szerződést különböző biztonsági szolgáltatások (például objektumőrzési feladatok) ellátására. Az Alkotmány a tulajdoni formák egyenlő jogi védelméről szól. Ez megkülönböztetendő a vagyontárgyak tényleges, technikai értelemben vett védelméről (őrzés, védelem, biztosítás stb.). Az Alkotmánybíróság ezzel összefüggésben rámutat arra, hogy amikor az állam törvényt alkot a vagyonvédelmi vállalkozás feltételrendszeréről, azzal nemhogy nem sérti a Alkotmány 9. § (1) bekezdését, hanem éppen kiteljesíti azt: intézményes kereteket teremt a magántulajdon technikai védelmének ellátására létrejövő vállalkozáshoz, s egyúttal megnyitja a közhatalmi szervek védelmi szükségleteinek piacát is a vagyonvédelmi vállalkozások számára. A köztulajdon és a magántulajdon védelmének megszervezését illetően a jogalkotó nem közös szabályokat állapított meg. A köztulajdon és a magántulajdon egyenlőségének elve nem jelenti azt, hogy a szabályozott életviszonyok eltéréseire tekintet nélkül, teljes szabályozási azonosságra kell törekedni a két tulajdoni forma minden vonatkozásában. „Az Alkotmány 9. § (1) bekezdése nem írja elő azt, hogy az állami tulajdonra vagy a magántulajdonra nézve ne lehetne eltérő a jogi szabályozás.” [39/1992. (VII. 16.) AB határozat, ABH 1992, 235, 238.] Jelen esetben a köztulajdon és a magántulajdon egyenlőségének elve azáltal valósul meg, hogy a jog mindkét tulajdoni forma esetében biztosítja a vagyonvédelem megszervezésének lehetőségét.⁸⁶

A sokat bírált 1998-as törvény annyiban hozott áttörést, hogy a vállalkozás keretében végezhető személy- és vagyonvédelem, magánnyomozási tevékenység ekkor nyert teljes mértékben polgárjogot. Természetesen itt nem arra gondolunk, hogy a magánbiztonsági vállalkozások által szolgáltatott biztonság megteremtésének az eszközrendszere azonos lenne a rendészeti igazgatás arra feljogosított szerveinek az eszközrendszerével.

⁸⁵ Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamaráról szóló 1998. évi IV. törvény.

⁸⁶ Részlet a 3/2001. (I. 31) AB határozatból.

2.6 A biztonság mint kollektív társadalmi termék, a magánbiztonság létjogosultsága

A globalizáció teljes körűvé válása egyértelmű jelenség, nem véletlen tehát, hogy ennek társadalmi összefüggései szociológusok, kriminológusok, rendészeti szakemberek és kutatók érdeklődésének középpontjába került az utóbbi évtizedekben. Elég, ha csak Anthony GIDDENS, Ulrich BECK nagy hatású munkásságára utalunk. A globalizáció térnyerésével pedig nőnek a vagyoni különbségek, és ez a társadalmi struktúrákban milliósámra okoz hátrányos helyzeteket. Ennek közvetlen kapcsolata pedig a kriminalitással régóta ismert, hiszen a strukturális egyenlőtlenségek előrevetítik a bűnözés és az erőszak terjedését.⁸⁷ Ezen bevezető gondolatok érzékletesen rávilágítanak arra a szükségyszerűségekre, amelyre már többször utaltunk az előzőekben, hogy az állam erre rendelt közhatalmi szervei önállóan képtelenek megoldani, előteremteni a biztonságot. A különböző támogató organizmusokra minden korábbinál nagyobb feladat hárul.

Amennyiben bárkinek szemernyi kételye lett volna, akkor az elmúlt két évtized bebizonyította, hogy akár szűkebb környezetünket nézzük, akár globális tendenciákat vizsgálunk, minden esetben arra a végkövetkeztetésre jutunk, hogy az államok képtelenek kizárólag rendészeti organizmusaikon keresztül szavatolni a biztonságot. Egyrészt a kihívások, veszélyforrások is megsokszorozódtak, kiszámíthatatlanabbá váltak. Éppen ezért minden korábbinál idősebb a közbiztonság fenntartásába bevonni az állampolgárokat, a közösségeiket és egyéb társadalmi szerveződéseket, gazdasági, piaci szereplőket.

„Ahogyan a közbiztonság nem az egyes polgár magánügye, ugyanúgy nem lehet mindenható és mindentudó az állam produkciója sem. A fenyegetések hatásos elhárításához kollektív munkára van szükség, a közbiztonság kooperáció eredménye. A kollektív önvédelem képes megsokszorozni az egyes ember védelmi lehetőségeit.”⁸⁸ „A közbiztonság kollektív társadalmi termék, amely az egyén és közösségeik tevékenységéből, az állami (kormányzati és önkormányzati) szervek hatósági intézkedéseiből és a vállalkozói piac nyújtotta szolgáltatások együtteséből alakulhat.”⁸⁹

A civiljogi konstrukció életképessége érdekében valamennyi érintett szereplőnek jócskán van dolga. Mindenkinek el kell fogadnia a tulajdon szentségét, a szerződéses szabadságot, valamint a törvényeknek alárendelt működést. Ennek fényében az államnak meg kell tanulnia, hogy a biztonság szavatolása nem hatósági privilégium, nem is ajándék az alattvalóknak, amelyért azok szabadságukkal fizetnek. A közhatalomnak el kell fogadnia a partnerek közeledését, együttműködést kell kialakítani a társadalommal, a civil szerveződésekkel, valamint a magánvállalkozásokkal egyaránt. A tulajdonosoknak kellő óvatossággal kell eljárniuk a vagyónvédelmi cégek kiválasztásánál, egyre inkább oda kell figyelniük a komplex védelem megteremtésére. Míg a vagyónvédelmi cégeknek komoly energiát kell fektetniük a munkaerő képzésébe, a vállalkozói etika megtartásába, és szem előtt kell tartaniuk a rendészet szerveivel történő együttműködést a közbiztonság javítása érdekében.⁹⁰ Meg kívánjuk jegyezni, hogy a FINSZTER professzor úr által másfél évtizede javasolt tanulási folyamat még nem fejeződött be, sőt sok tekintetben talán még idősebbé is vált.

A magánbiztonság kiemelten fontos szerepet tölt be a közrend, közbiztonság teljesebbé tételében. Amint az a jogalkotó szándékából is látszik (lásd 2005. évi CXIII. tv – SzVMt. preambulum) a személy- és vagyónvédelmi, valamint magánnyomozói tevékenység szabályozásának a háttérében is a közrend, közbiztonság hatékonyságának, színvonalának az emelése húzódik meg. Miként szolgálja a szabályozás ezt a célt? Amennyiben az említett tevékenységek szabályozása nem kellően részletes, alapos és hézagmentes, úgy joggal kerülhetnek előtérbe a félelmek, aggodalmak, amelyek a magánhadseregek önkényétől féltik a társadalmat és az egyént, valamint jogaik érvényesülését. Éppen ezért egy XXI. századi demokratikus jogállamban, amikor a veszélyfaktorok, a kockázati tényezők eszkalálódása miatt egyre nehezebb és összetettebb feladat gondoskodni a biztonságról, legyen olyan támasza az állam rendészeti apparátusának, amely a jogszabályokban pontosan körülírt módon és formában kiegészítve az állami rendészet biztonságot fenntartására tett erőfeszítéseit, aktívan hozzájárul annak teljesebbé tételéhez. A fentiekben már érintettük, hogy a magánbiztonság szereplői piaci alapon „szolgáltatnak biztonságot”. Sokan gondolják úgy, hogy a társadalom nagy többsége ebből semmit nem érzékel, hiszen csak tehető polgárok kiváltsága őrző-védő szolgálatok révén saját személy- és vagyónbiztonságukról gondoskodni. A rendszerváltás után hirtelen gyarapodó magánvagyonok és a terebélyesedő magántulajdon védelemért kiáltott. A rendőrség nem adhatott megfelelő, adekvát választ erre a helyzetre. Pillanatok alatt megszületett és növekedésnek indult a magánbiztonsági piac. Mostanra talán kissé túlzottnak is tekinthető annak mérete, az abban dolgozók, illetve az érintett vállalkozások számát tekintve. Azonban a magán-

87 IRK Ferenc: *Kétkedő kriminológia*. Bíbor Kiadó, Miskolc, 2012. 293–294.

88 FINSZTER G. (2009): i. m. 68.

89 KACZIBA A.: I. m. 31.

90 FINSZTER G. (2008): *Magánvállalkozások a biztonságért*. I. m. 5–6

biztonság által nyújtott szolgáltatás immár jócskán túlmutat a tehetős emberek és vagyonaik védelmén. Többen is rávilágítanak arra, hogy a magánjogi megállapodáson nyugvó biztonsági szolgáltatás egyre nagyobb jelentőségre tesz szert mindannyiunk életében. Megjelentek ugyanis olyan terminológiák (például nyilvános hely), amelyek elmoszák a közterület és a magánterület közötti éles határokat, teret nyitva a magánbiztonsági szolgáltatóknak.

A 2012. évi CXX. törvény a következő terminológiát használja:

- a) „**Közterület** a tulajdonos személyétől, illetve a tulajdonformától függetlenül minden olyan közhasználatra szolgáló terület, amely mindenki számára korlátozás nélkül vagy azonos feltételek mellett igénybe vehető, ideértve a közterületnek közútként szolgáló és a magánterületnek a közforgalom elől el nem zárt részét is;
- b) **nyilvános hely** a közterületnek nem tekinthető, mindenki számára nyitva álló hely”

Ehhez érdemes hozzáolvasni az SzVMt. 74. §, 11 pontját:

Magánterület közönség számára nyilvános része: olyan magánterület, amely mindenki számára korlátozás nélkül igénybe vehető, ideértve a közterület azon részét is, amelynek birtokába a személy- és vagyónvédelmi tevékenység folytatására megbízó valamely polgári jogi jogügylet, különösen bérleti vagy haszonbérleti jogviszony keretében jut, feltéve, ha

- a) a területre sz igénybevétele, használata a személy- és vagyónvédelmi tevékenységet folytató által őrzött magánterület nyilvános részén folyó tevékenységhez szervesen kapcsolódik, annak folyamatosságát, segítségét szolgálja, vagy
- b) a megbízó (megrendelő), avagy a magánterület nyilvános részét igénybe vevő közönség ingóságainak elhelyezésére szolgál.

Ezek szerint azt jelenti, hogy a magánterek jelentős része is közterület, ahol a magánbiztonság a közbiztonság segítőjeként jelenik meg.⁹¹

Fentiekből levonhatjuk hát a következtetést, hogy a korábbi klasszikusnak tekinthető magáningatlanokat, magántereket érintő szolgáltatások formája és köre, alkalmazkodva a piac által felkínált lehetőségekhez, folyamatosan bővül, hiszen a magánterek a közterek rovására egyre gyarapodnak. Gondoljunk csak az elmúlt két évtized plázaépítési hullámára, amelynek természetes következménye volt, hogy az érintett gazdasági társaságoknak gondoskodniuk kellett a hatalmas bevásárlóközpontok biztonságának szavatolásáról, komoly perspektívát nyitva a magánbiztonsági piac szereplőinek. Azt pedig talán senki nem vitatja, hogy az ilyen közterület, magánterület határán található, de a mindennapi életünket átszövő területek biztonsága jelentősen befolyásolja a közrendről, közbiztonságról kialakult összképet. Éppen ezért kimondhatjuk azt is, hogy a magánbiztonság szereplőinek nemcsak komoly piaci lehetőségük, hanem ezzel arányosan komoly felelősségük is van a releváns bűnügyi mutatószámok, valamint az állampolgárok biztonságérzetének alakulása szempontjából.

A magánbiztonság létjogosultsága és annak folyamatos terjeszkedése vitathatatlan szükségszerűséggé vált napjainkban.

IRK Ferenc teljes joggal arra mutat rá, hogy a hagyományos kockázatkezelési technikák – így a büntetőjog – ugyan jórészt működőképesek, azonban teljesen alkalmatlanok arra, hogy részesei legyenek az új makrokockázatok elhárítását célzó erőfeszítéseknek. Az egész világra kiterjedő rizikótársadalom jellemzői a delokáció, a kiszámíthatatlanság és a kompenzálhatatlanság.⁹²

2.7 Magánhadseregek?!

Félelmek, aggodalmak, fenntartások a magánbiztonság kapcsán

„Miközben a rendőrségi struktúra lényegének változatlanul hagyása mellett hol a „férfias rendőrség” megteremtése, hol a rendőrségi PR erősítése, hol a rendőrség profiltisztítása, hol a civilesítés volt a hivatalos jelszó, az állampolgárok a közbiztonság hiányán érzett aggodalma, személyes és vagyoni biztonságának romlása már rég túllépett azon a mértéken, hogy az emberek elfogadják az államilag fizetett rendőrség szupremáciáját. Az önbíráskodás napi szintre emelése és a civil kezdeményezések (például polgárőrség) mellett „profi védelmet” kínált mindenkinek, aki ezt meg tudja fizetni. Nem minden előzmény nélkül jelentek meg és futottak be tehát gyors karriert a rendszerváltást követően – kezdetben teljes jogon kívüliség állapotában – a „magánhadseregek”, az úgynevezett őrző-védő szolgáltatók. E szervezetek létszáma meghaladta és jelenleg is meghaladja a teljes rendőri állomány létszámát.”⁹³

91 FINSZTER G. (2013): I. m. 96.

92 IRK F.: I. m. 65., 70.

93 KISS Daisy: *Közrendvédelem vagy jogállamiság?* Kézirat. 2003. 5.

Egyesek a társadalmi igazságtalanság és az önkény eluralkodásától féltik a magánbiztonság térnyerését. SZIGETI Péter⁹⁴ ezzel foglalkozó tanulmányában kifejti, hogy egyáltalán nem biztos, hogy a kialakult rendőrségi struktúra az egyedül lehetséges és kívánatos volna. A (köz)rendőrség, a speciális rendőri szervek (vám- és adónyomozók, szakszolgálat), valamint a biztonsági magánszemélyzet egymás mellett élése és működése közel sem problémamentes helyzetet teremt. Mégis kevesebbet hallani a funkciók mellett gyakran felmerülő diszfunkciókról, holott ez a három meglehetősen heterogén szervezet együttes működésének természetes velejárója. A szakirodalom mégis meglehetősen pozitív kicsengésű, állapítja meg SZIGETI tanár úr. Ez a túlzó optimizmus abból a nem túl stabil lábakon álló érvrendszerből táplálkozik, hogy a háromféle képződmény jól kiegészíti egymást, továbbá, hogy bármit könnyedén alá lehet támasztani mindent a mérhetőség illúzióján keresztül.

FINSZTER Géza azzal oldja fel az előbbi félelmeket, hogy azok pusztán akkor megalapozottak, ha a közjog nem jelöli ki határozottan és pontosan azokat a határokat, ahonnan kezdve védelmet csak az állami erőszak-monopólium adhat. A fejlett európai közjog eredményesen teljesíti ezen küldetését. A probléma az átmeneti társadalmakban van, ahol ismerkednek a magántulajdonnal, hiszen korábban nem vagy csak jelentős korlátozások mellett létezett.⁹⁵ Ilyen ismerkedési fázis volt nálunk is a rendszerváltást követő néhány év. Az átmenet időszakának kéznyomát viselik annak az időszaknak a vonatkozó jogszabályai is.

2.8 A magánbiztonságot alakító, befolyásoló tényezők

Az Európai Unió néhány évvel ezelőtt a tagállamok magánbiztonsági piacát vizsgálva tanulmánykötetet adott ki, ez az úgynevezett Fehér Könyv. A szerzők szerint a magánbiztonság térnyerése az egyes tagállamokban az alábbi tényezőkből táplálkozik. Az első a köz- és magánterületek közötti határok elmosódása, a második a rendőrségek túlterheltsége, míg a harmadik pedig fiskális természetű, miszerint a közbiztonság fenntartásának teljes körű állami monopóliumban tartása finanszírozhatatlan.⁹⁶

A jelentés szerint Magyarországon az egyik legmagasabb az őrző-védő cégek száma. Csak, hogy érzékelnem tudjak a nagyságrendeket, 1998-ban 200 társas vállalkozás, 7500 egyéni vállalkozó és valamivel több mint 60 000 állampolgár jelentette a bővülőben lévő szakmát.⁹⁷ 2009 júliusában az egyéni vállalkozók száma 7251 fő, személy- és vagyoni igazolvánnyal rendelkezők 98 678 fő, társas vállalkozások 3484 cég.⁹⁸ Mára Magyarországon mintegy 3500 körül van a cégek száma, az igazolvánnyal rendelkezők száma jócskán átlépte a 127 000 főt, más kérdés, hogy hányan tevékenykednek aktívan a szakmában, míg a működési engedélyesek köre 9000 körül mozog.⁹⁹ Ezzel szemben Franciaországban nem éri el a százat a hasonló vállalkozások száma, míg a szomszédos Ausztriában is csak pár százra tehető. Pontos számot immár azért nem lehet mondani, mert a Személy- Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamarában a kötelező kamarai tagság nemrégiben megszűnt, így a legutóbbi adatok csak nagyságrendileg tekinthetőek megalapozottnak. Egy másik, Skandináviában készült tanulmány¹⁰⁰ szintén az előbbieket támasztja alá. Ezen vizsgálat eredményeit ismertető írás rávilágít arra is, hogy az Unióban kiemelkedő közbiztonsági mutatókkal büszkélkedő skandináv országok rendőrségei sokkal alacsonyabb létszámmal képesek elérni eredményeiket. Konkrétan Finnországban a rendőrség és a magánbiztonságban dolgozók száma összesen a negyede, mint az itthon, ezeken a területen foglalkoztatottaké. A Fehér Könyv arra is keresi a választ, hogy a (túl) sok piaci szereplő miként hat a szolgáltatások színvonalára, működik-e, működhethet-e a magánbiztonságban tisztességes verseny? Adott-e a szakértelem ebben a speciális szegmensben, amely bár rokonítható a rendészettel, de számos specifikummal bír?

A magánbiztonságban érintett cégek és magánszemélyek különösen magas száma az egyik olyan tényező, amely a pálya túltelítettsége, és a túlzott árverseny révén negatívan befolyásolhatja a nyújtott szolgáltatás minőségét. Ennek kapcsán jegyzi meg KORINEK László akadémikus egy frissen megjelent interjúban, hogy „egyértelműen látszik, miszerint a piac letisztult. A 15 vagy 20 éve alakult biztonságtechnikai cégek zöme kényszervállalkozás volt, általában nyugdíjazott rendőrök alapították, akik meg akartak élni. Az évek során érezhetően végbement egy tőkekoncent-

---

94 SZIGETI Péter: *Vázlat a közbiztonság három dimenziójáról: világréndszer – nemzetállami szint és lokalitás*. Jogtudományi Közlöny, 2001/4. 153.

95 FINSZTER G. (2012): I. m. 254.

96 FINSZTER Géza: *Közbiztonság és közbátorság*. In: Írások Tauber István emlékére. Szerk.: Németh Zsolt. Magyar Kriminológiai Társaság, Bp., 2009. 73–75.

97 SZÉCSI Gy.: I. m. 67.

98 VÁLCICSÁK Imre: *Az élőerős személy- és vagyonvédelmi szakma jellemzői*. Magyar Rendészet, 2010/1–2. 80.

99 KINCSES Ildikó dr. r. dandártábornoknak, a Biztonságpiac 2013/2014. konferencián (ORFK, 2014.02.11) elhangzott előadása alapján.

100 KÄÄRIÄINEN, Juha: *Why Do the Finns Trust the Police?* Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention, 9. 2. 2008. 141–159.

ráció, ma már egyre nagyobb vállalkozások viszik és felügyelik ezt a területet, úgy gondolom, megnyugtató, hogy egységesebb lett a piac. Mivel a biztonság egy bizalmi »termék«, én jó tendenciának tartom, hogy egyre nagyobb biztonsági cégek uralják a piacot.”¹⁰¹

A rendszerváltással megjelenő privatizáció egyik izgalmas vetülete éppen az volt, hogy a magánkézbe kerülő milliárdos vagyonok védelméről a piacgazdaság viszonyai között immár az új tulajdonosoknak kellett gondoskodniuk, óriási keresletet indukálva ezzel az őrzés-védelem piacán. Megszűntek a szocializmus évtizedeiben alkalmazott gyár- és üzemrendészeti egységek, akiket egyenruhájukon viselt váll-lapjuk miatt „lila parolis iparöröknek” neveztek, hatalmas úrt és egyben óriási piaci rést hagyva maguk mögött.¹⁰²

A rendszerváltás óta számtalan példát lehetne felhozni, ami aggályos összefonódásról tanúskodik. A gyakran „kiszervezett” őrzés-védelmi feladatokra történő kiválasztás, versenyztetés komoly kívánnivalókat hagy maga után. Részben az előzőekhez kapcsolódóan jegyzi meg KÁNTÁS Péter, hogy hazánkban a „piaci” alapon szolgáltatott rend és a közrend számos – minimum erkölcsi aggályokat kiváltó – összefüggésben, összefonódásban áll egymással. Ennek egyik vetülete az, hogy a közbiztonság is védhető magánvállalkozás révén, másrészt a magáncégek mellett a rendőrség is „érdekelt” a biztonsági piacon, ugyanakkor ő látja el a szakterület felügyeletét, és adja ki az engedélyeket.¹⁰³

A magánbiztonsági piac ugrásszerű növekedése az utóbbi két évtizedben nem feltétlenül eredményezte az egészséges verseny kialakulását, és még kevésbé emelte a szakma színvonalát. A piaci viszonyok és körülmények miatt szinte képtelenség egy-egy őrzés-védelmi tárgyú közbeszerzési eljárást egyszerre a jogszabályok szerint, ugyanakkor a szakmai elvárásoknak is maximálisan eleget téve lefolytatni. Az alapprobléma többek között abban érhető tetten, hogy a piaci szereplők egymást licitálják alul a vállalási ár meghatározásakor. Ez pedig nyilvánvalóan a minőség rovására megy, hiszen ennyire nyomott árak mellett képtelenség minőségi munkát várni. A vállalási ár persze messze elmarad még a – minimálbérrel számolt – reális piaci ártól is, ezért fontolgtatja hát teljes joggal évek óta a belügyi kormányzat a hatósági ár bevezetését.

Az állam bizonyos esetekben beleszólhat a magánbiztonság működésébe, a magánrend védelmezésének módjába. Példának okáért, az állam nyomós közérdekből, egyébként a magánrend körébe tartozó, azonban közrendi szempontból fokozottan kockázatos magánlétesítmények, vállalkozások, nemzeti értéket is képviselő javak, természeti értékek, termőföldek védelme érdekében jogszabályban meghatározott közjogi védelmet biztosíthat. Az előbbiekhöz hasonlóan az állam a gazdasági szereplő, illetve az érdekelt számára a vállalkozás megkezdésének, illetve folytatásának feltételeként törvényben kötelező magánbiztonság-védelmi szabályokat írhat elő (például sportlétesítmények, pénzintézetek, tömeges kulturális rendezvények, üzemanyagotlító állomások, pénzváltók, zálogházak stb.) vonatkozásában. A magánrend védelmét ellátó szolgáltatások bizalmi jellegére tekintettel az állam meghatározza e szolgáltatások teljesítésének erkölcsi feltételeit, kellék- és jogszavatossági követelményeit, a szolgáltatók képzési követelményeit és vizsgáztatási rendjét. A szolgáltatások szakmai színvonalának és a tisztességes gazdasági verseny rendjének megőrzése érdekében az állam gazdasági és jogi eszközökkel előmozdíthatja a megfelelő védelemhez fűződő köz- és magánérdek optimális egyensúlyi állapotának kialakulását.¹⁰⁴

Dr. PINTÉR Sándor belügyminiszter a magánbiztonsági ágazatot értékelve elmondta, hogy sokéves türelmes munka eredményeként egyre színvonalasabb szolgáltatások nyújtására képes. A vállalkozások egyre inkább abban érdekeltek, hogy szolgáltatásaikat jobban képzett, jobban felszerelt, kvalifikáltabb állomány biztosítsa. Ezt persze a megrendelők el is várják. A tárca megteremtette a lehetőséget képzésekre, kötelező továbbképzésekre, azonban ezekkel élni a magánbiztonsági szakmának kell. Az ágazat az elmúlt években jelentős átalakuláson ment át. Új szabályozások születtek, megszűnt a kötelező kamarai tagság, igazodtunk az európai uniós szolgáltatási normákhoz. A magánbiztonsági szolgáltatások a megrendelő és a szolgáltató közötti bizalmi viszonyon alapulnak. A megrendelői oldal tehet a legtöbbet azért, hogy színvonalas szolgáltatásra készítse a szolgáltatót. Ennek a bizalmi viszonynak az érvényesüléséhez szükséges jogszabályi keretek adottak. Az állítással, miszerint az egész ágazat szürke vagy fekete, nem értek egyet. Az valóban tapasztalható, hogy egyes szolgáltatók igyekeznek zavaros színű zónában működni és ezzel azt a képzetet keltik, hogy az egész ágazat kifelhérítésre szorul. Szeretném azonban nyomatékkal megerősíteni: az ágazat „kifelhérítésének” kulcsa magánál az ágazatnál található.¹⁰⁵

A magánbiztonságot alakító tényezők közül egy dologról érintőlegesen érdemes szót ejteni, ez pedig a technika fantasztikus fejlődése, különösen annak gyorsasága. Világosan látnunk kell, hogy a hadiipar a technikai fejlesztések zászlóshajója, azonban ez húzza magával a rendvédelmi és civil biztonsági ipart is, előbbieket elválaszthatatlanok egymástól, sőt egyre inkább azt tapasztalhatjuk, hogy a biztonsági iparban érintett szereplők egyre inkább összefognak,

101 KORINEK László: *A Biztonság bizalmi „Termék”*. Biztonságpiac Évkönyv 2013., 56.

102 CHRISTIÁN L.: I. m. 178.

103 KÁNTÁS P. (2007): I. m. 150.

104 KACZIBA A.: I. m. 33.

105 PINTÉR Sándor: *Kérdemelné a bizalmat*. Biztonságpiac Évkönyv 2013. 6–7.

egyre több közös fejlesztés valósul meg.¹⁰⁶ Az elmúlt években döbbenetes fejlődés ment végbe a biztonságtechnikában. Oly korban élünk ugyanis, amikor az adatforgalmat terrabyte-ban mérjük, amikor naponta 350 millió fénykép kerül fel a legnagyobb közösségi hálóra (4000 db/másodperc), vagy amikor a térfelügyelő kamerák száma éves szinten megsokszorozódik világszerte. Immár nem a pixelek számának növelése irányában haladunk, hanem a 3D nyomtatás és a 3D arcszkenner felé. Manapság fantasztikus távlatok nyílnak meg, például új típusú hazugságvizsgálatra nyílik mód a fejlesztések révén, ahol speciális kamerák által az ember arc mimikájának megfigyeléséből (több mint 30 izomcsoport működésének) 90% feletti pontossággal megállapítható, hogy az illető hazudik-e vagy sem. A klasszikus poligráfós vizsgálat 70% körüli hatékonysággal működik. Ne legyen illúzió, az egyes hálózatok, rendszerek, adatok és információk pillanatok alatt összekötésre, összekapcsolásra kerülnek. Ezt pedig tudatosan igyekeznek kihasználni az egyes államok rendészeti és nemzetbiztonsági szervei, de legalább ilyen intenzív figyelem és érdeklődés övezi a rendszerekből kinyerhető információkat a szervezett bűnözői körökben is. Nem véletlen tehát, hogy a XXI. században a valódi bűnözés elleni harc áttevődik a kibertérbe.

Egyesek szerint hamarosan eljuthatunk oda, hogy az egyes emberekről a világhálón megtalálható adatok elemzéséből nagy biztonsággal megmondható az, hogy az adott személy hol fog tartózkodni a jövőben.¹⁰⁷

Konklúzióként megjegyezhetjük, hogy a magánbiztonsági piacnak egyre nagyobb lehetősége van a biztonságtechnikában, ugyanakkor az is igaz, hogy érdemi befektetés, állandó kutatás és fejlesztés nélkül nem lehet versenyben maradni. Manapság az egyik legnagyobb kihívás a sebesség, az, hogy sikerül-e tartani a lépést a technika fejlődésével.

A biztonságtechnika helyzetét, fejlődésének eredményeit egy külön, önálló jegyzet tartalmazza kiváló gyakorlati szakemberek tollából, akik egyszerre biztonságtechnikai mérnökök, cégvezetők és Tanszékünk (NKE RTK Magánbiztonsági és Önkormányzati Rendészeti Tanszék) oktatói.

2.9 A személy- és vagyonvédelmi szakma jellemzői, avagy egy kutatás konklúziója

A Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Kamara 2009-ben országos léptékű reprezentatív kutatásról döntött, amelynek elvégzésével a Rendőrtiszti Főiskola (Nemzeti Közsolgálati Egyetem, Rendészettudományi Kar jogelőd intézménye) Baráti Egyesületét bízta meg. A kutatás eredményeinek ismertetése egy összefoglaló tanulmányban jelent meg 2010-ben.¹⁰⁸ Ennek alapulvételével igyekszünk rövid áttekintést adni, a sok esetben minimum elgondolkodtató eredményt hozó felmérésről, annak konklúzióiról és máig ható üzeneteiről. Meggyőződésünk szerint a jövő magánbiztonsági vezetői nemzedéke számára rendkívül hasznos ezeknek a kérdéseknek és válaszoknak a boncolgatása, sőt minden bizonnyal érdemes lenne az alábbiakban foglaltakat időről időre újragondolni és levonni a megfelelő következtetéseket.

A kutatás négy fő terület feltárását tűzte ki célul, azt remélve, hogy a válaszok és az abból levont következtetések érdemben segíthetik a Kamara további munkáját. 1.) A személy- és vagyonvédelmi (a továbbiakban: szvv.) szakma személyi állománya, 2.) a szvv. tevékenység jellemzői, 3.) az érintettek, ezzel foglalkozók véleménye a szakmáról, 4.) a rendőrség, valamint a megrendelői kör viszonya a szvv. szakmához.

Budapesten és négy kiválasztott megyében mintegy 900 kérdőív került kitöltésre kérdezőbiztosok segítségével, illetve 20 db interjú készült releváns érintettekkel.

Először is lássuk az szvv. szakma **személyi állományának sajátosságait**.¹⁰⁹ A *nemek* tekintetében egyértelműen a férfiak vannak többségben (86%). Ennél talán sokkal fontosabb mutatószám *az iskolai végzettség*. A megkérdezettek több mint 52%-a nem rendelkezik érettségivel. A legnépesebb (45%) a szakmunkásképzőt végzettké, míg elenyésző, 9,9 % az egyetemet (2%) vagy főiskolát (7,9%) végzettké aránya. Érdemes kiemelni, hogy a megkérdezettek 34%-a olyan *háztartásban* él, amelyben négy vagy több személy él együtt. Ennek azért van relevanciája, mert amint azt a későbbiekből is látni fogjuk, a magánbiztonsági szakmában ismert keresetek rendkívül alacsonyak, amelyből nagyon nehéz több személy megélhetését biztosítani. A *szakma tevékenységei szerinti megoszlása* alapján az objektumörök vannak a legtöbben (52%), továbbá kereskedelmi biztonsági őr (17,7%), banki biztonsági őr (10,4%), rendezvénybiztosító (7,6%), kivonuló járőr (6,3%), pénz- és értékszállító (5,9%). A szakma személyi állományának legnagyobb részét a szakmunkások (mezőgazdasági szak- és segédmunkás), teszik ki (39,2%), őket követik a rendészeti területről

---

106 JANZA Frigyes: A Biztonságpiac 2013/2014 konferencia levezető elnökének gondolatai az említett konferencián. Bp., 2014.02.11.

107 OTTI Csaba előadása a Biztonságpiac 2013/2014 konferencián, Bp., 2014.02.11.

108 VALCSICSÁK I.: I. m. 80–122.

109 Uo. 84–89.

érkezők (12,3%), valamint a munkanélküliek (10,2%). A *jövedelmi viszonyokat* illetően meglehetősen lehangoló a kép, ahogy a kutatás vezetője, VALCSICSÁK professzor fogalmaz, egyenesen riasztó a helyzet. A válaszadók 51%-a nettó 400 Ft alatti nettó órabért keres. 29% keres 400–500 Ft között óránként, míg mindössze 11% 500–700 között, és 2% 700 Ft/óra felett. Az is kiderül, hogy a válaszadók jelentős része 200–300 órát dolgozik havonta, különösen igaz a kiugróan magas óraszám a legrosszabb órabérrel foglalkoztatottakra, akik a létfeltételek előteremtése érdekében jelentős túlmunkát vállalnak. A jobban keresők – 500 Ft feletti órabér – pedig kevesebbet vállalnak, ők általában 150–200 órát dolgoznak. Az utóbbi években többször is felszínre került már a magánbiztonság egyik legégetőbb problémája, az alvállalkozói láncok működtetése. Már a 2009-es kutatás is rávilágított, hogy a személyi állomány többsége *alvállalkozónál tevékenykedik*, amely a visszaélések egyik fontos előfeltételeként szolgál. A legjobban keresők foglalkoztatása esetében gyakori a cégszerű foglalkoztatási forma (bt., kft.).

Nézzük, *miként vélekednek saját kereseti viszonyaikról az szvv-ben foglalkoztatottak.*¹¹⁰ A legrosszabbul keresők – 300 Ft alatti órabér – 70%-a egybehangzóan azt állítja, hogy a keresete nem elég a megélhetéshez, míg mindössze 20% mondta azt, hogy ki lehet jönni ebből a keresetből. Az óránként 300–400 Ft-ot keresők 47%-a szerint nem lehet megélni a jövedelméből, és 42% mondta azt, hogy éppen meg tud élni belőle. Érdekesképpen még az 500 Ft/órabér felett keresőknek is mindössze 26%-a elégedett a keresetével. A teljes állomány 41%-a szerint nem lehet megélni, 39% szerint kevés, de szűkösen megél, 15% szerint éppen elég, míg 5% minősíti jónak kereseti viszonyait.

A szakma rendezetlen viszonyainak egyik mutatója, hogy a megkérdezett foglalkoztatottak alig 32%-a tudta teljes bizonyossággal kijelenteni, hogy a foglalkoztatója a jogszabályi előírásoknak megfelelően teljesen legálisan és *szabályosan foglalkoztatja*. Több mint 15% azoknak az aránya, akik tisztában vannak azzal, hogy törvénytelenül foglalkoztatják őket. A *szakma presztízsét* illetően alapvetően negatív a kép. Az állomány mindössze egynegyede számára reális a szakmai továbblépés lehetősége, de talán még ennél is beszédesebb, hogy mindössze 10% igényelné kimondottan a szakmai továbblépési lehetőséget. A megkérdezettek alig kevesebb, mint 1/3-a gondolkodik a pályaelhagyáson. Közülük a legtöbben az alacsony béreket jelölik meg elsődleges okként. Szintén a negatív megítélést igazolja, hogy a válaszadók 40%-a szerint kimondottan rossz a szakma presztízse. A pályaelhagyásra készülők 38%-a hiányolja a szakmai továbblépés lehetőségét, 23% pedig nagyon esetlegesnek gondolja ezeket az alkalmakat. Az előbbieket mellett további motivációk a pályaelhagyásra: órabér, ledolgozott órák száma és az életkor.

Az **élőerős személy- és vagyonvédelmi tevékenység jellemzői**¹¹¹ közül elsőként a *tevékenység létjogosultságát* firtató válaszokat elemezzük. A biztonság megteremtésének nélkülözhetetlen feltétele az állami és a piaci szereplők együttes létjogosultsága, vallja a szvv. szakmából megkérdezettek 56%-a. Szintén többségben vannak azok, akik szerint a közbiztonságra, bűnmegelőzésre pozitív hatással van a piaci alapon működő biztonsági szolgáltatás. Ez összhangban van korábbi okfejtésünkkel, illetve a jogalkotói szándékkal is. A kutatás kiterjedt a szvv. tevékenység során *legfontosabb tulajdonságok* felmérésére is. A legjelentősebbnek a megbízhatóság bizonyult (85,3%), ezt követi a határozottság (71,2%), majd helyzetfelismerő képesség (69,6%), és megfigyelőképesség (63,2%). Az erős fizikum a társadalmi sztereotípiá ellenére elenyésző jelentőséggel bír (21,6%).

A *szakmai felkészültség és a továbbképzési perspektívák* tekintetében is elgondolkodtató eredmények születtek. A válaszadók alig egyharmada vélekedett úgy, hogy alapvető jelentőségű a szakmai felkészültség. További gondolkodásra ösztönöz, hogy a megkérdezettek 87%-a látná szükségesnek a jól hasznosuló továbbképzéseket, de mindössze 28% érzi realitását, lehetőségét ennek.¹¹²

A *szakmájuk megbecsültségét* firtató kérdésre az élőerős személy- és vagyonvédelmi munkavállalók válaszai arról tanúskodnak, hogy a legtöbben – 38% – szükségesként elfogadják, mindössze 14,5% vallja, hogy megfelelő vagy teljes mértékben megbecsülik, míg 44% érzi úgy, ritkán vagy egyáltalán nem becsülik meg. A szakmában dolgozók környezetében élők is alapvetően lenézik a szóban forgó foglalkozást.¹¹³ Az előbbi két kérdésre adott válaszok komoly cselekvésre kell ösztönözzék a szakmában érintett szereplőket, hiszen közös érdek az eddigieknél hatékonyabb *érdekérvényesítés*, valamint a szakma szélesebb körben történő elfogadtatása, népszerűségének növelése. A szakma presztízsének megalapozásában és felemelésében a Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Kamara meghatározó szerepet kell, hogy betöltsön. Ezt a hatékony érdekvédő, érdekérvényesítő szerepet várja el négy megkérdezettből három (73%), a Kamara legfontosabb feladatait firtató kérdés kapcsán.¹¹⁴

Zárszó helyett álljon itt egy optimista nyilatkozat. „A most működő magánbiztonsági cégeknél kétségtelenül a szakértelem szintje is emelkedett, és professzionálisabbá váltak, mint 15–20 évvel ezelőtt. Már ezen a téren is nemzetközi verseny van, tehát azok a technikai és módszertani újítások, amelyek a fejlettebb országokban megjelennek, automatikusan bekerülnek az országba, és ennek eredményeként egyre jobb minőségű biztonsági termékeket kapnak

110 Uo. 98.

111 Uo. 104.

112 Uo. 108.

113 Uo. 114.

114 Uo. 122.

a fogyasztók, az ügyfelek. Az elmúlt öt-hat évben bekövetkezett változások, fejlődési trendek érvényesülnek továbbra is, a gazdaság talpra állásával a biztonsági piac jövedelmezősége is javul. Biztos vagyok abban, hogy előbb utóbb megszűnik, hogy ezen a sok tekintetben kiemelten fontos területen alulfizetett vagy nevetségesen alacsony bérért dolgozzanak a biztonsági alkalmazottak – és ezt nagyon fontosnak tartom.”¹¹⁵

---

115 KORINEK László: *A Biztonság bizalmi „Termék”*. I. m. 56.

3. JOGI ALAPOK, A SZERVEZET ÉS A MŰKÖDÉS EGYES KÉRDÉSEI, MAGÁNJOGI ASPEKTUSOK

Ebben a fejezetben a magánbiztonság közjogi és magánjogi alapjait jelentő jogi rendelkezéseket vizsgáljuk meg. Az Alaptörvény egyes rendelkezéseivel, magánbiztonságot érintő összefüggésekkel már az előbbi fejezetben megismertkedhettünk. Most bemutatjuk a magánbiztonság legjelentősebb törvényét, a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvényt (a továbbiakban: SzVMt.), áttekintjük a magánbiztonság szabályozását érintő jogi normák rendszerét és ezzel kapcsolatban a rendészeti feladatokat ellátó személyek körét hazánkban, valamint felvázoljuk a magánbiztonsági szektorban meghatározó szakmai szervezet, a Személy- Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara (a továbbiakban: SzVMSzK) felépítését és feladatait is.

3.1 A magánbiztonság büntetőjogi alapjai és határai

A Büntető Törvénykönyv (2012. évi C. törvény, a továbbiakban: Btk.) több szempontból is meghatározó jelentőségű jogszabály a magánbiztonság vonatkozásában. A **jogos védelem szabályai** révén lehetőséget biztosít az állampolgároknak a saját, illetve más vagy mások személye, valamint javai ellen intézett támadások elhárítására anélkül, hogy a büntetőjogi felelősségre vonás lehetőségétől kellene tartaniuk védelmi cselekményeik miatt. Az SzVMt. alapján a **személy- és vagyonőr** a feladata ellátása során gázsprayt, gumibotot, őrkutyát, valamint lőfegyvert tarthat magánál, de ezeket az eszközöket **csak jogos védelmi helyzetben, illetve végszükség esetén** alkalmazhatja. E törvényi rendelkezés miatt térünk ki a végszükség szabályainak ismertetésére. A Btk. Különös részében található egyes **bűncselekményi tényállások** kiemelése pedig azért nagyon fontos, mert kijelölik a magánbiztonsági tevékenység határait.

3.1.1 A jogos védelem

Btk. 21. § Nem büntetendő annak a cselekménye, aki a saját, illetve a mások személye vagy javai elleni jogtalan támadás megelőzése céljából telepített, az élet kioltására nem alkalmas védelmi eszközzel a jogtalan támadónak sérelmet okoz, feltéve, hogy a védekező mindent megtett, ami az adott helyzetben elvárható annak érdekében, hogy az általa telepített védelmi eszköz ne okozzon sérelmet.

22. § (1) Nem büntetendő az a cselekmény, amely a saját, illetve más vagy mások személye, javai vagy a közérdek ellen intézett, illetve ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához szükséges.

(2) A jogtalan támadást úgy kell tekinteni, mintha az a védekező életének kioltására is irányult volna, ha

a) azt személy ellen

aa) éjjel,

ab) fegyveresen,

ac) felfegyverkezve vagy

ad) csoportosan

követik el,

b) az a lakásba

ba) éjjel,

bb) fegyveresen,

bc) felfegyverkezve vagy

bd) csoportosan

történő jogtalan behatolás, vagy

c) az a lakáshoz tartozó bekerített helyre fegyveresen történő jogtalan behatolás.

(3) Nem büntetendő, aki az elhárítás szükséges mértékét ijedtségből vagy menthető felindulásból lépi túl.

(4) A megtámadott nem köteles kitérni a jogtalan támadás elől.

Az Alaptörvény V. cikke is leszögezi, hogy mindenkinek joga van **törvényben meghatározottak szerint** a személye, illetve a tulajdona ellen intézett vagy az ezeket közvetlenül fenyegető jogtalan támadás elhárításához. A támadásokkal szembeni védekezés joga tehát **alkotmányos alapjog** is egyben. A Btk. az a törvény, amelyre az Alaptörvény utal, és amely meghatározza e jog tartalmát.

Elsődlegesen **az állam feladata** az állampolgárok személyének és vagyonának védelme, de az állam nem képes polgárait minden támadástól megvédeni, ezért **e feladatának egy részét átengedi** az állampolgároknak azzal, hogy feljogosítja őket a támadás visszaverésére. Ki kell emelnünk azonban, hogy csak a védekezés jogából adhat át az államhatalom, nem pedig a felelősségre vonás, az igazságszolgáltatás jogából. A jogos védelemben cselekvő tehát **az állam által feljogosítva** követi el cselekményét, amely mindenben megfelel valamelyik bűncselekmény törvényi tényállásának, tehát tényállásszerű, de tekintettel arra, hogy **társadalmilag hasznos cél** érdekében történik, nem veszélyes a társadalomra, ezért nem jogellenes.¹¹⁶ A jogos védelem **büntethetőséget kizáró ok**, azon belül is tehát a társadalomra veszélyességet zárja ki.

A jogos védelemre vonatkozó törvényi rendelkezéseket az alábbi három részre osztva tárgyaljuk:

- a) a megelőző jogos védelem;
- b) a jogos védelem általános szabálya;
- c) a szituációs jogos védelem.

ad a) A Btk. 21. §-a rendelkezik az **ügynevezett megelőző jogos védelemről**, amely a különféle védelmi eszközök/berendezések útján való védekezést jelenti egy esetleges jövőbeli jogtalan támadással szemben. (A jogtalan támadás mibenlétét a következő alponthan bontjuk ki, ehelyütt csak annyit jegyzünk meg, hogy az a védekező, illetve mások személye vagy javai elleni irányuló támadás lehet, a közérdek ellen intézett támadás nem.)

Fontos kiemelni, hogy a védelmi eszköz **nem lehet alkalmas élet kioltására**, valamint azt, hogy a védekezőnek mindent meg kell tennie, ami az adott helyzetben elvárható annak érdekében, hogy **a védelmi eszköz ne okozzon sérelmet**, abban az esetben azonban, ha mégis sérelmet okoz, az **csak a jogtalan támadót érhesse**, mást ne. Az élet kioltására alkalmas védelmi eszköz használata tehát (így például szűrő, vágó fegyver, lőfegyver automatikus működésbe hozatala, vagy nagy erősségű, illetőleg magas feszültségű áram alkalmazása) nem eredményezhet büntetlenséget.¹¹⁷

Az arra irányuló kötelezettség, hogy a védekező tegyen meg minden tőle elvárhatót a sérülés elkerülése érdekében teljesíthető például a jogtalan támadás esetleges következményeire a **figyelmet közvetlen, vagy közvetett módon felhívó valamely jelzés** (felirat, ábrázolás, fény- vagy hangjelzés) alkalmazásával.¹¹⁸ Az „adott helyzetben elvárhatóság” azt fejezi ki, hogy nem csupán a védekező személye, hanem a választott eszköz is befolyásolja, hogy milyen módon kell a védekezőnek a sérelem elkerülése érdekében mindent megtennie.¹¹⁹

ad b) A Btk. 22. § (1) bekezdése tartalmazza a **jogos védelem általános szabályát**. A jogos védelmi helyzetet mindig egy támadás alapozza meg, amely csak **aktív emberi magatartás lehet**. A támadásnak **jogtalanak, közvetlennek és befejezetlennek** kell lennie. A támadás irányulhat személy ellen, személyek javai ellen és a közérdek ellen is. Ezzel kapcsolatban meg kell említenünk, hogy a törvényhozó nemcsak a saját, hanem a mások személye vagy javai ellen intézett támadás elhárítását is megengedi.

Jogtalan a támadás akkor, ha tényállásszerű, azaz a **támadó személy magatartása megfelel egy bűncselekmény törvényi tényállásának**. Nincs jelentősége annak, hogy a támadó személy felelősségre vonható-e ezért a cselekményért, jogszerűen lehet tehát védekezni **a gyermekkorú és a kóros elmeállapotú személy támadásával szemben is**.

Közvetlen a támadás, ha már megkezdődött („intézett” támadás), illetve ha megkezdésének közvetlen veszélye áll fenn („közvetlenül fenyegető” támadás). Az első esetben már folyamatban van egy támadás, a második fordulat szerint lehetőség van a védekezésre már a támadás megkezdése előtt is, fontos követelmény azonban, hogy a fenyegető támadást csak nagyon rövid idővel előzheti meg az elhárító tevékenység.

A támadás befejezetlen, ha még tart, vagy folytatásának a veszélye fennáll. A támadás befejezetlenségének követelménye abból ered, hogy a törvényhozó csak a védekezés jogából adott át az állampolgároknak, az igazságszolgáltatás jogából nem. Egy befejezett támadás esetén nem védelemről, hanem megtorlásról lenne szó – ez pedig kizárólag az állami szervek feladata.¹²⁰

A Btk. 22. § (1) bekezdése szerinti jogos védelem korlátai:

- verbális cselekményekkel szemben nem vehető igénybe;
- megtorlásként nem alkalmazható;
- kölcsönös kihívás elfogadása mindkét fél számára a jogtalanság állapotát hozza létre;
- támadás kiprovokálása megfosztja a védekezőt az elhárítás jogszerűségétől;

116 BALOGH Ágnes – HORNYÁK Szabolcs: *Büntetőjog. Általános rész*. Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, Pécs, 2007. 70.

117 A megelőző jogos védelmet elsőként a magyar jogba bevezető 2009. évi LXXX. törvény indokolása, az 5. §-hoz fűzött megjegyzés.

118 KARSAI Krisztina (szerk.): *Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz*. Complex, Bp., 2013. 87.

119 A 2009. évi LXXX. törvény indokolása, az 5 §-hoz fűzött megjegyzés.

120 BALOGH Á. – HORNYÁK Sz.: I. m. 71.

- javak elleni, közvetlen erőszakkal nem járó cselekmény elhárítása a támadó életének kioltását általában nem eredményezheti. Az arányosság ijedtségből vagy menthető felindulásból való túllépésének lehetősége azonban nem zárható ki.¹²¹

Az arányosság követelményének elvileg eleget kell tennie a jogos védelmi helyzetben cselekvőnek, hiszen a törvény úgy fogalmaz, hogy **nem büntethető, aki az elhárítás szükséges mértékét ijedtségből vagy menthető felindulásból lépi túl**. Ebből a szabályból *a contrario* az következik, hogy aki nem ijedtségből és nem is menthető felindulásában tanúsít az elhárítás szükséges mértékét meghaladó hátrányt okozva védelmi cselekményeket, annak javára nem állapítható meg jogos védelmi helyzet: „A jogos védelem túllépéséért a védekező csak akkor felel, ha a jogtalan támadás belőle ijedtséget vagy indulatot nem váltott ki, s az enyhébb – ám célravezető – elhárítási módot tudatosan tette félre, amikor a súlyosabb kimenetelűt választotta, mert ezáltal a jogos védelmet a megtorlás eszközeként alkalmazta, amelyre ez a jogintézmény nem ad felhatalmazást.”¹²² Mivel azonban nagyon nehezen képzelhető el, hogy valaki, akit megtámadnak, nem ijed meg vagy nem kerül érzelmileg felindult állapotba, gyakorlatilag csak egyes szélsőséges esetekben számolhatunk a jogos védelmi helyzetnek az arányosság elvének megsértése miatti meg nem állapításával a bíróság részéről.

ad c) **A szituációs jogos védelem** azokat az eseteket fogja át, amikor a törvény meghatároz konkrét helyzeteket, amelyekben a védekezés történik. A Btk. 22. § (2) bekezdésében található **kilencfajta támadás** esetében a törvény kötelezően előírja, hogy ezeket úgy kell tekinteni, **mintha azok a védekező életének kioltására irányultak volna**. Ennek jelentősége az, hogy az arányosság kérdése nem is vizsgálható, hiszen az élet elleni támadással szemben mindenfajta védekezés megengedett, másként megfogalmazva: **ezekben az esetekben a védekezés korlátlan**. **Éjjeli támadás** alatt az éjszakai nyugalomra szokásosan szolgáló időtartamban¹²³ elkövetett tényállásszerű cselekményt kell érteni. A gyakorlat általában a 23 óra és az 5 óra közötti elkövetést tekinti éjjeli időpontnak.¹²⁴ **Fegyveres támadó** az, aki lőfegyvert, robbanóanyagot, robbantószer, robbanóanyag vagy robbantószer felhasználására szolgáló készüléket tart magánál, vagy a támadást ezek utánzatával fenyegetve követi el (Btk. 459. § (1) bekezdés 5. pont). Aki pedig az ellenállás leküzdése vagy megakadályozása érdekében az élet kioltására alkalmas eszközt (például kést) tart magánál a támadás során, **felfegyverkezve** cselekszik (Btk. 459. § (1) bekezdés 6. pont). **Csoportos támadásnak** az minősül, ha azt legalább három személy követi el (Btk. 459. § (1) bekezdés 3. pont).

A Btk. 22. § (2) bekezdésének b) és c) pontjaiban szabályozott esetek nem személy elleni támadásról szólnak, hanem a lakásba – éjjel, fegyveresen, felfegyverkezve vagy csoportosan – történő jogtalan behatolást, vagy a lakáshoz tartozó bekerített helyre fegyveresen történő jogtalan behatolást minősítik jogtalan támadásnak. Nyilvánvaló azonban, hogy e jogellenes magatartások bármelyikének csak úgy van – a szóban levő törvényhely alkalmazhatósága szempontjából – értelme, ha a külön nevesített és **jogtalan támadásnak minősített magatartások bármelyikének hatókörében olyan véten személy tartózkodik**, aki védekezni kényszerül, és a támadást el kell hárítania.¹²⁵ Egy üres lakásba éjjel történő jogtalan behatolást példának okáért nem kell tehát az élet elleni támadásnak vélelmezni.

3.1.2 A végszükség

Btk. 23. § (1) Nem büntetendő annak a cselekménye, aki saját, illetve más személyét vagy javait közvetlen és másként el nem hárítható veszélyből menti, vagy a közérdek védelme érdekében így jár el, feltéve, hogy a cselekmény nem okoz nagyobb sérelmet, mint amelynek elhárítására törekedett.

(2) Nem büntethető, aki azért okoz nagyobb sérelmet, mint amelynek elhárítására törekedett, mert ijedtségből vagy menthető felindulásból nem ismeri fel a sérelem nagyságát.

(3) Nem állapítható meg végszükség annak javára, akinek a veszély előidézése felróható, vagy akinek a veszély vállalása foglalkozásánál fogva kötelessége.

A végszükség a jogos védelemhez hasonlóan **társadalomra veszélyességet kizáró ok**, a két jogintézmény között azonban lényeges különbségek is vannak. A jogos védelmet egy támadás, a végszükséget pedig egy **veszélyhelyzet keletkezteti**, amely az adott vagy más személy személyét, javait vagy a közérdeket fenyegeti.

A végszükséget keletkeztető veszély emberi magatartás következtében az alábbi esetekben állhat elő:

- előidézhet veszélyt olyan emberi magatartás, amely nem értékelhető jogtalan támadásként;

121 4/2013. számú BJE határozat.

122 4/2013. számú BJE határozat.

123 BH 1983. 347.

124 KARSAI K. (szerk.): I. m. 464.

125 4/2013. számú BJE határozat.

- jogtalan támadás is előidézheti a veszélyt, ha a „támadó” nincs már a helyszínen (például felgyújtott egy házat);
- végszükséget keletkeztethet a jogtalan mulasztás is.¹²⁶

Az emberi magatartáson túlmenően a veszélyhelyzetet természeti események vagy állatok is előidézhetik. A veszélyhelyzetnek **közvetlennek** kell lennie. A közvetlen veszély azt jelenti, hogy az elhárításra tett intézkedéssel történő késlekedés a veszély későbbi elhárítását kétségessé teszi.¹²⁷ Fontos, hogy a **veszélyhelyzet vétkesen keletkezzék**, azaz a végszükségben cselekvőt előidézésében sem szándékosság, sem gondatlanság nem terhelheti.

A **mentő tevékenység** is sok hasonlóságot mutat a jogos védelemnél tárgyalt elhárító tevékenységgel: a menekítést végző tényállásszerű magatartást tanúsít. Az első feltétel itt is a **cselekmény szükségessége**. A törvényhozó ezt a követelményt másként fogalmazza meg, mint a jogos védelemnél; itt arról beszél, hogy a veszély „másként el nem hárítható”. A **másként el nem háríthatóság** törvényi ismerve azt jelenti, hogy az elhárításra először azt a módot kell megtalálni, amelyik büntetőjogilag irreleváns (nem tényállásszerű), és ennek hiányában, ha nem áll ilyen rendelkezésre, vagy nem biztonságos, akkor a legenyhébb sérelmet előidéző elhárítási módot kell alkalmazni.¹²⁸

A végszükség törvényi meghatározása az **arányosság követelményének** megfogalmazását is tartalmazza. Eszerint a végszükségben cselekvő a cselekménnyel nem okozhat nagyobb sérelmet annál, mint amelynek elhárítására törekedett. Ebből következően aki ugyanakkora sérelmet okoz, szintén nem büntethető (a korábbi szabályozás alapján alapesetben csak a kisebb sérelmet okozók mentesülhettek). Aki azonban azért okoz nagyobb sérelmet, mint amelynek elhárítására törekedett, mert **ijedtségből vagy menthető felindulásból** nem ismeri fel a sérelem nagyságát, szintén büntetlenséget élvez. Tehát az arányosság elvének megsértése csak akkor zárja ki a végszükség megállapíthatóságát, ha a túllépés nem tudható be az ijedtségnek vagy a menthető felindulásnak.

Annak megállapítására, hogy a sérelem csak akkora, vagy kisebb, mint amelynek elhárítására a cselekvő törekedett, a tárgyi tényezők alapján kerül sor, a **fenyegetett jogtárgyakat és a menekítéssel megsértett jogtárgyakat kell összehasonlítani**. Nem tekinthető nagyobb sérelemnek, ha életmentés esetén vagyoni kárt vagy testi sértést okoznak, illetve nagyobb értékű vagyontárgy mentése közben hasonló értékű dolog rongálása következik be. Vagyoni értékek mentése esetén azonban a testi épség nem sérthető.¹²⁹

A Btk. kizárja a végszükség megállapíthatóságát annak javára, akinek a **veszély vállalása foglalkozásánál fogva kötelessége**, ilyen személy lehet például a rendőr vagy a tűzoltó.

3.1.3 A magánbiztonsági tevékenység területén legjelentősebb bűncselekményi tényállások

Ahogy azt korábban már említettük, egyes bűncselekményi tényállások különösen nagy jelentőséggel bírnak a magánbiztonsági szférában, mivel kijelölik az abban végzett tevékenységek végső határait. Az alábbiakban csokorba szedtük azokat a bűncselekményeket, amelyek tényállásai által **lefektetett tilalmak tiszteletben tartása kiemelten fontos** a magánbiztonsági szolgáltatásokat nyújtók, magánbiztonsági tevékenységeket végzők számára. A tényállások részletes bemutatására és elemzésére terjedelmi okokból nem térünk ki, csak röviden utalunk azok jelentőségére.

A **testi sértés** (Btk. 164. §) tényállása az állampolgárok testi épségét és egészségét hivatott védeni, a magánbiztonsági tevékenységek esetében is arra kell törekedni, hogy még – amennyiben az elkerülhetetlen – **erőszak alkalmazása esetén se** sérüljön meg lehetőleg az intézkedés alá vont személy.

A **foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés** (Btk. 165. §) azért fontos, mert alkalmazása körében egyrészt foglalkozási szabálynak minősülnek a **lőfegyver kezelésére és használatára vonatkozó szabályok**, másrészt a West Balkán szórakozóhelyen történt három halálos áldozatot követelő tragédia és az abban született jogerős büntetőítélet¹³⁰ óta senki számára sem kérdéses, hogy a **tömegrendezvények szervezése és biztosítása** egy külön szakma, amely hatalmas felelősséggel jár együtt.

A **személyi szabadság megsértése** (Btk. 194. §) bűncselekményének jelentőségét az adja, hogy egyes magánbiztonsági tevékenységek keretében foganatosított **intézkedések járhatnak a személyi szabadság korlátozásával**, azonban mindig csak a törvényes keretek között, ellenkező esetben ez a bűncselekmény valósul meg.

A **kényszerítés** (Btk. 195.) tényállása szerint aki mást erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűrjön, és ezzel jelentős érdeksérelmet okoz, ha más bűncselekmény nem valósul meg,

126 BALOGH Á. – HORNYÁK SZ.: I. m. 75.

127 KARSAI K. (szerk.): I. m. 92.

128 Uo. 93.

129 Uo. 94.

130 L. <http://mno.hu/belfold/west-balkan-sulyosabb-itelet-szuletett-1151550>, 2014. 02. 14.

büntettet követ el. A magánbiztonsági tevékenység során elsősorban a **törvénytelen erőszak alkalmazása** vezethet e bűncselekmény realizálásához.

A **személyes adattal visszaélés** (Btk. 219. §) jelentőségét az adja, hogy a magánbiztonsági szolgáltatást nyújtók sok esetben személyes adatokat is kezelnek például **kép-, hang-, vagy kép- és hangrögzítést is lehetővé tevő elektronikus megfigyelőrendszerek** alkalmazása esetén. Ha a személyes adatok kezelése **jogosulatlanul** vagy a **céltól eltérően** történik, illetve az adatkezelő az **adatok biztonságát szolgáló intézkedést elmulasztja**, és ezen tevékenységek **jelentős érdeksérelmet** is okoznak egyben, e bűncselekmény miatt kell az elkövetőt felelősségre vonni.

A **magántitok megsértése** (Btk. 223.§) valamennyi, az SzVMt. hatálya alá tartozó tevékenységet végző számára fontos tényállás, ugyanis őket foglalkozási titoktartási kötelezettség terheli, amennyiben a **foglalkozásuknál fogva tudomásukra jutott magántitkot alapos ok nélkül felfedik**, bűncselekményt követnek el.

A **rongálás** (Btk. 371. §) bűncselekményére azért kell tekintettel lenni, mert lehetőleg el kell kerülni, hogy a magánbiztonsági tevékenység gyakorlása során **vagyontárgyak semmisüljenek vagy rongálódjanak meg**, ellenkező esetben lehetséges, hogy e bűncselekmény miatt vonják felelősségre a kárt okozó személyt.

Végezetül két olyan bűncselekményt említünk meg, amelyek egy speciális magánbiztonsági szolgáltatás, a **magánnyomozás** számára állítanak fel jelentős törvényi korlátokat: ezek a **levéltitok megsértése** (Btk. 224. §) és a **tiltott adatszerzés** (Btk. 422. §), amely tényállások a **személyek közötti kommunikációhoz**, illetve a **magánlakásban történetekhez, illetve a magánlakásban található dolgokhoz** való jogosulatlan hozzáférést nyilvánítják büntetendővé.

3.2 A magánbiztonság büntető eljárásjogi és szabálysértési jogi vonatkozásai

A büntetőeljárásról szóló törvény (1998. évi XIX. törvény, a továbbiakban: Be.) az **őrizetbe vétel szabályai közt** tartalmaz egy bármely állampolgár által foganatosítható személyi szabadságot korlátozó **kényszerintézkedést, az elfogást**. A Be. 127. § (3) bekezdése kimondja, hogy a **bűncselekmény elkövetésén tetten ért** személyt bárki elfoghatja, köteles azonban őt a nyomozó hatóságnak haladéktalanul átadni, ha erre nincs módja, a rendőrséget értesíteni. Az SzVMt. **szabálysértés elkövetésén tetten ért** személy elfogását is lehetővé teszi: **a személy- és vagyonőr jogosult** a bűncselekmény és a szabálysértés elkövetésén tetten ért személyt a cselekmény abbahagyására felszólítani, a cselekmény folytatását megakadályozni, **az elkövetőt elfogni** és a birtokában lévő, bűncselekményből származó vagy annak elkövetéséhez használt dolgot, illetve támadásra alkalmas eszközt elvenni. Köteles azonban az elfogott személyt haladéktalanul az ügyben eljárni jogosult nyomozó hatóságnak átadni, ha erre nincs módja, e szervet nyomban értesíteni. Így kell eljárnia a tetten ért személytől elvett dolgokat illetően is (SzVMt. 27. § (2) bekezdés).

A bírói gyakorlat szerint nem valósítja meg a személyi szabadság megsértésének a büntettét még az sem, aki a **bűncselekmény elkövetésén tetten ért** és a helyszínről menekülő személyeket a gépkocsijával üldözőbe veszi, őket elfogja, majd a csomagtartóba kényszerítve a lakására szállítja, és nyomban értesíti a rendőrséget, mivel ez a cselekménye büntető eljárásjogi elfogásnak minősül.¹³¹

Tettenérésről általában akkor van szó, ha a cselekmény legalább részben **szemtanú jelenlétében** valósult meg.¹³² Az SzVMt. 74. § 12. pontja alapján tettenérésnek számít a jogsértő cselekmény elkövetésének **közvetlen észlelése**, ideértve a jogsértésnek **elektronikus megfigyelőrendszer** (térfigyelés) útján történő, az eseménnyel egyidejű észlelését is.

A szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban: Sztv.) alapján szabálysértés miatt **nem vonható felelősségre**, akivel szemben büntetethetőséget kizáró ok áll fenn (Sztv. 2. § (7) bekezdés). A büntetethetőséget kizáró okokra a **Btk. által meghatározottakat a szabálysértésekre is alkalmazni kell** (Sztv. 29. § (1) bekezdés), így a jogos védelemnél és a végszükségnél kifejtettek irányadóak a szabálysértések vonatkozásában is.

¹³¹ BH 2001. 408.

¹³² FENYVESI Csaba – HERKE Csongor – TREMMEL Flórián: *Új magyar büntetőeljárás*. Dialóg-Campus, Pécs, 2004. 624.

3.3 Az SzVMt. mint a magánbiztonság „alaptörvénye”

Magyarországon a magánbiztonság „alaptörvénye”, legfontosabb jogszabálya a **SzVMt.**: ez a törvény határozza meg a **személy- és vagyonvédelmi tevékenység, vagyonvédelmi rendszertervező és -szerelő tevékenység** (a továbbiakban: tervező-szerelő tevékenység), valamint a **magánnyomozói tevékenység megkezdésének feltételeit, ellenőrzésének módját, ellátásának részletes szabályait**, a magánbiztonsági szolgáltatásokat nyújtók **jogait és kötelezettségeit**.

3.3.1 Az SzVMt. szerkezete

Az SzVMt. az alábbi szerkezeti egységekből épül fel:

I. fejezet; Általános rendelkezések: E fejezetben definiálja a törvény a hatálya alá tartozó tevékenységeket és határozza meg azok **megkezdésének feltételeit** (például rendőrség által kiállított igazolvány, működési engedély, felelősségbiztosítási szerződés megléte), valamint tartalmaz **kizárási okokat is**, azaz olyan körülményeket, amelyek fennállása esetén személy- és vagyonvédelmi, illetve tervező-szerelő, valamint magánnyomozói tevékenység nem folytatható (például büntetett előélet, kétévi vagy ennél hosszabb tartamú szabadságvesztéssel fenyegetett szándékos bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt folyamatban lévő büntetőeljárás). Az I. fejezetben találjuk a **rendőrség magánbiztonsági tevékenységgel kapcsolatos** feladatairól szóló rendelkezéseket is, valamint az SzVMt. hatálya alá tartozó valamennyi tevékenységet gyakorlóra vonatkozó **általános elveket és tilalmakat**.

II. fejezet; A vállalkozás által foglalkoztatott egyéni vállalkozásokra vonatkozó rendelkezések: Ha az SzVMt. hatálya alá tartozó tevékenység folytatásával megbízott vállalkozás (fővállalkozó) a tevékenységet egyéni vállalkozó (alvállalkozó) megbízása útján kívánja ellátni, a szerződésben vállalt kötelezettségeit az e fejezetben foglaltak szerint teljesítheti.

III. fejezet; A tevékenység ellátásának szabályai: E fejezetben találjuk a titoktartási kötelezettségre, a személyes adatok kezelésére, a több megbízó érdekében való eljárásra vonatkozó szabályokat, valamint a kizárólag a személy- és vagyonvédelmi tevékenységet végző személyre, illetőleg kizárólag a magánnyomozóra vonatkozó speciális szabályokat.

IV. fejezet; A Személy-, Vagyonvédelmi és Magánnyomozói Szakmai Kamara: Az SzVMSzK feladatait, tagjai jogállását, szervezetét és működését rendezi e része a törvénynek.

V. fejezet; Felügyeleti bírság: A rendőrség felügyeleti bírsággal sújthatja azt, aki a személy- és vagyonvédelmi, illetve magánnyomozói tevékenységet személyes végzésre jogosító **igazolvány nélkül** végzi, továbbá aki az e törvényben meghatározott tevékenység végzésére jogosító **szabályokat megszegi**, valamint azt a vállalkozást, amely az e törvény hatálya alá tartozó tevékenységet **jogosulatlanul végzi**, továbbá a tevékenységre vonatkozó, e törvényben meghatározott **előírásokat ismételtelen vagy súlyosan megsérti**. E szankció alkalmazásának részletszabályait találjuk ebben a fejezetben.

VI. fejezet: A más EGT-államban alapított vállalkozás működésére, illetőleg a szabad mozgás és tartózkodás jogával rendelkező személy Magyarország területén letelepedés keretében végzett személy- és vagyonvédelmi tevékenységére vonatkozó különös rendelkezéseket tartalmazza e része a törvénynek.

VI/A. fejezet: A más EGT-államban alapított vállalkozás Magyarország területén végzett **határon átnyúló**, valamint Magyarország területén letelepedés keretében végzett tevékenységére vonatkozó különös rendelkezések.

VII. fejezet; Vegyes és értelmező rendelkezések: E része a törvénynek az SzVMt. értelmezése és alkalmazása szempontjából fontos definíciókat határoz meg, úgymint „közterület”, „tettenérés”, „csoomag”, „távfelügyeleti rendszer” stb.

Megjegyzendő, hogy az SzVMt. sok tekintetben **eltérően kezeli**, külön szabályozza egyrészt a **személy- és vagyonvédelmi tevékenységet**, másrészt a tervező-szerelő, valamint a magánnyomozói tevékenységet. Ennek oka az, hogy a személy- és vagyonvédelmi tevékenység az Európai Unióról szóló szerződés (a továbbiakban: EUMSz.) 56. cikkének¹³³ hatálya alá tartozik, egyúttal **nem tartozik a belső piaci szolgáltatásokról szóló 2006/123/EK irányelv** (a továbbiakban: Szolgáltatási irányelv) **hatálya alá**. A tervező-szerelő tevékenység, valamint a magánnyomozói tevékenység ezzel szemben a **Szolgáltatási irányelv** és azt a magyar jogba átültető 2009. évi LXXVI. törvény (a továbbiakban: Szolgtv.) **hatálya alá tartozik**, így az ezekben a normákban foglalt szabályozást alkalmazni kell ezekre a tevékenységekre.

133 EUMSz. 56. cikk: „(...) tilos az Unión belüli szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó minden korlátozás a tagállamok olyan állampolgárai tekintetében, akik nem abban a tagállamban letelepedettek, mint a szolgáltatást igénybe vevő személy.”

3.3.2 A törvény hatálya alá tartozó tevékenységek

A törvény hatálya az **egyéni vállalkozóként**, illetve az **egyéni cég** vagy **gazdasági társaság** keretében (a továbbiakban együtt: vállalkozás), valamint a **személyesen** végzett személy- és vagyonvédelmi tevékenységre, tervező-szerelő tevékenységre, illetve a magánnyomozói tevékenységre terjed ki. A törvény szerint e tevékenységek **egyidejűleg is folytathatók**.

Személy- és vagyonvédelmi tevékenységnek minősül:

- a természetes személyek életének és testi épségének védelme;
- az ingatlan, illetve ingóság őrzése;
- a szállítmány kísérése, pénz és érték szállítása;
- a rendezvény biztosítása;
- a felsorolt tevékenységek szervezése és irányítása.

Tervező-szerelő tevékenységnek minősül:

- az elektronikai vagy mechanikai vagyonvédelmi rendszerek tervezése, telepítése, szerelése, üzemeltetése, felügyelete, karbantartása, javítása;
- térfelügyeleti rendszer, beléptető rendszer vagy betöréscijelző rendszer létesítése, karbantartása;
- a térfelügyeleti rendszerhez és a távfelügyeleti rendszerhez kapcsolódó reagálószolgálat működésének körében végzett tevékenység.

A **magánnyomozói tevékenység** fogalmát az SzVMt. nem határozza meg. A magunk részéről az alábbi definíciót tekintjük irányadónak: a magánnyomozás az állampolgárok **jogszerű információszükségleteinek** kielégítése végett, **polgári jogi megbízás** alapján, **ellenszolgáltatás fejében** végzett, nem hatósági **adatgyűjtő tevékenység**, amelyet csak az arra jogosult személy végezhet. Az SzVMt. azonban rendelkezik arról, hogy magánnyomozói tevékenységnek számít a **magánnyomozói tevékenység szervezése és irányítása is**.

3.3.3 A rendőrség feladatai a magánbiztonsági tevékenységekkel kapcsolatban

A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 1. § (2) bekezdés 7. pontjában a rendőrség feladatkörébe utalja a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység **engedélyezését és felügyeletét**. Mielőtt azonban az SzVMt. e feladatokat részletező szabályait ismertetnénk, röviden érdemes megvilágítanunk a **rendőrség**, mint a közbiztonság letéteményese és a **magánbiztonság kapcsolatának néhány aspektusát**. A rendőrség alapvető feladata a bűncselekmények megakadályozása, felderítése, a **közbiztonság és a közrend és védelme**.¹³⁴ **Aközbiztonság** több szempontból is megközelíthető és definiálható, **materiális értelemben** azonos azzal a nyugalommal, amelyben személynket és javainkat biztonságban tudjuk, ami a hétköznapokban ténylegesen létezik és élményszerűen átélhető.¹³⁵

A közbiztonság és magánbiztonság ugyanannak a jelenségnek a két oldala, nézőpont kérdése, hogy melyik szót használjuk a leírására. A **közbiztonság materiális fogalma az egyénre vetítve a magánbiztonság**, az egyének magánbiztonsága együttesen pedig a közbiztonságot eredményezi. Fontos megjegyezni, hogy közbiztonság-magánbiztonság – jelző nélkül a „biztonság” – nemcsak egy objektív állapot, hanem egy egyénhez kötődő szubjektív érzés is, ami az objektív helyzettől akár jelentősen is eltérhet (vö. hamis biztonságérzet, illetve a bűnözési statisztikához mérten indokolatlanul alacsony szubjektív biztonságérzet). A kétféle kifejezés használata azért indokolt, mert a **közbiztonságért és magánbiztonságért viselt felelősség**, illetve az azt létrehozó-fenntartó egyes szereplők tevékenységi köre, **jogosítványaik, jogállásuk** jelentősen eltér egymástól.

A rendőrség feladata például a közbiztonság védelme, ugyanakkor ez a szervezet elsősorban – a járőrözés, a bűnmegelőzési programok, a rendezvénybiztosítás és egyéb proaktív tevékenységek kivételével – **post factum lép fel** a közbiztonság érdekében: a már elkövetett jogsértés esetén felderíti az elkövetőt és elfogja, lehetővé téve ezáltal a büntetőjogi felelősségre vonást. Ez a tevékenység természetesen **hatással van pro futuro is a közbiztonságra**, hiszen egy hatósági őrizetben lévő elkövető nem tud bűncselekményt elkövetni (legfeljebb a büntetés-végrehajtási intézetben vagy a fogdán), másrészt pedig az elkövető megbüntetése elrettentő hatással van a többi potenciális elkövetőre (generálprevenció). De ezek ellenére a **rendőrség tevékenysége döntően és elsősorban nem proaktív**.

134 Alaptörvény 46. cikk (1) bekezdés.

135 FINSZTER G.: *A rendészeti rendszer alkotmányos és közjogi alapjai*. 2. számú előtanulmány az átfogó rendészeti stratégia társadalmi vitájához. I. m. 25.

Ezzel szemben a személy- és vagyonvédelmi vállalkozások szolgáltatása révén **a jogtalan támadások vagy be sem következnek** (bekövetkezésük valószínűsége csökken), vagy ha be is következnek, azokkal **egy időben történik a veszély elhárítása**, a védelmi cselekmények foganatosítása. A magánbiztonság részvevői, szolgáltatói tehát közelebb vannak az állampolgárhoz és ezáltal a jogsértéshez, mint a hatóságok, mind időben, mind pedig térben. A közbiztonság szereplői és a magánbiztonság szereplői **között nincs mellérendeltség**, a közbiztonság letéteményesei a hatóságok, akik felügyeletet gyakorolnak a magánbiztonsági szolgáltatást nyújtó magánszemélyek fölött.¹³⁶

A két szféra képviselőinek saját területén **való hatékony munkavégzése** és – amennyiben szükséges – **együttműködése** teremti meg az igazi biztonságot: csak rendőrség révén közbiztonság legfeljebb egy diktatúrában képzelhető el, jogállamban nem, az pedig, hogy kizárólag magánbiztonsági szolgáltatók rendvédelmi szervek nélkül nem tudnak közbiztonságot teremteni, nem igényel különösebb magyarázatot.

E rövid kitérő után az alábbiakban vázlatosan bemutatjuk a rendőrség **magánbiztonságot érintő engedélyezési és felügyeleti feladatait**.

Az SzVMt. az alábbi feladatokat rója a rendőrségre e körben:

- igazolvány kiadása;
- működési engedély kiadása;
- nyilvántartás vezetése;
- hatósági ellenőrzés;
- felügyeleti bírság kiszabása;
- működési engedély visszavonása, felfüggesztése;
- igazolvány visszavonása, bevonása, elvétele;
- tevékenység megtiltása.

A rendőrségnek a kiadott működési engedélyekről és igazolványokról, a kiadásuk alapjául szolgáló feltételek igazolásához szükséges adatokról, az adatváltozásról, a tervező-szerelő vagy magánnyomozói tevékenység folytatására jogosultakról, a működési engedély visszavonásáról, a vállalkozás tevékenységének megtiltásáról, az igazolvány visszavonásáról vagy bevonásáról, valamint az engedéllyel rendelkező EGT-vállalkozásokról kell **nyilvántartást vezetnie**. A **hatósági ellenőrzésnek** – amelyet évente legalább egyszer köteles a rendőrség elvégezni – a tevékenység gyakorlásának jogszerűségére, a felelősségbiztosítási szerződés meglétére, a rendőrség által nyilvántartott adatok valóságára, a rendőrség által hitelesített naplóba bejegyzett adatokra, valamint az engedélyezés vagy a tevékenység végzésének feltételeiben beállott változások vizsgálatára kell kiterjednie. Ha az ellenőrzés során a rendőrség megállapítja, hogy **a tevékenység gyakorlását kizáró feltétel** áll fenn, a működési engedélyt, illetve az igazolványt visszavonja, a vállalkozás keretében végzett tervező-szerelő vagy magánnyomozói tevékenység esetén a tevékenység folytatását megtiltja.

3.3.4 Az SzVMt. hatálya alá tartozó tevékenységeket végzők jogállására vonatkozó közös szabályok

Az SzVMt-ben találunk olyan közös szabályokat, amelyek valamennyi, a törvény hatálya alá tartozó tevékenységet végző személy jogállását meghatározzák.

Ezek közül elsőként

- a) az általános **elveket és tilalmakat**, majd
- b) a törvényben előírt **általános kötelezettségeket**

vesszük sorra.

ad a) Általános érvénnyel mondja ki az SzVMt., hogy a hatálya alá tartozó tevékenységet végző személy **hatósági jogkörrel nem rendelkezik, és a hatóság eljárását nem akadályozhatja**, valamint a **Magyar Honvédségre, rendvédelmi szervre, a Nemzeti Adó- és Vámhivatalra**, illetve más hatóságra utaló **elnevezést, formaruhát**, illetve hatósági jellegre utaló, megtévesztésre alkalmas egyéb **jelzést vagy címet, rendfokozati jelzést** nem használhat.

Egyszerre több megbízó érdekében a magánbiztonsági vállalkozás akkor járhat el, ha a **megbízók érdekei nem ellentétesek**. Olyan megbízást, amely a korábbi megbízó érdekeit sértheti, csak akkor szabad teljesíteni, ha a **korábbi szerződés megszűnésétől számított három év már eltelt**.

Az SzVMt. hatálya alá tartozó tevékenységet végző személy a szerződés teljesítése során tudomására jutott és rögzített személyes adatokat a **szerződés szerint csak olyan felhasználási célból kezelhet**, amely törvényben védett érdek biztosítására szolgál, illetve **csak olyan módon kezelhet**, amely e célok megvalósításához elengedhetetlenül szükséges mértékű és az **információs önrendelkezési jog** e cél elérésével arányos korlátozásával jár.

¹³⁶ L. SZÖVÉNYI György: *Hidak és szakadékok... A köz- és magánbiztonság szereplőinek viszonyáról, a szolgáltatott magánbiztonság szemszögéből*. In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XI. Szerk.: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán. Pécs, 2010. 243.

Szintén az **adatkezelésre vonatkozó általános elv**, hogy az SzVMt. hatálya alá tartozó tevékenységet folytató a harmadik személyről a szerződés teljesítése során **jogszerűen tudomására jutott**, a szerződés szerinti ügyben érintett **személyes adatokról csak a megbízottat tájékoztathatja**, kivéve, ha – figyelemmel a titoktartási kötelezettségre – bírósági vagy más hatósági eljárásban **tanúként hallgatják meg**.

ad b) Az SzVMt. hatálya alá tartozó tevékenység szolgáltatására irányuló **szerződést írásba kell foglalni**. A szerződésekről **egy naplóban nyilvántartást kell vezetni**, és a naplót az utolsó bejegyzés napjától számított öt évig meg kell őrizni. A naplóban – vagy más alkalmas módon – kell nyilvántartani **a szerződést ténylegesen teljesítő személy vagy személyek nevét, a megbízó nevét, lakcímét vagy székhelyét**.

Az SzVMt. hatálya alá tartozó tevékenységet végző személyt **foglalkozási titoktartási kötelezettség terheli** e tevékenység végzésének tartama alatt és annak megszűnését követően is minden olyan tény, adatot illetően, amelyről **a szerződés teljesítése során szerzett tudomást**.

Az SzVMt. hatálya alá tartozó tevékenységet végző személy a szerződés teljesítése során **tudomására jutott és rögzített személyes adatokat**

- a szerződés szerinti felhasználási cél teljesülését,
- ha az adat a szerződésben foglaltak teljesítéséhez már nem szükséges vagy arra alkalmatlan, annak megállapítását,
- legkésőbb a szerződés megszűnését

követő hat hónap elteltével köteles megsemmisíteni.

A szerződés szerinti ügyben nem érintett személyek adatait azonban **haladéktalanul törölni** kell.

Az SzVMt. hatálya alá tartozó tevékenység személyes végzésekor a tevékenységet végző személy az **igazolványát** köteles **magánál tartani** és a hatósági **ellenőrzéskor azt bemutatni**, továbbá, amennyiben intézkedést kell alkalmaznia, az intézkedéssel érintett személy kérésére **köteles a tevékenységére vonatkozó felhatalmazást** hitelt érdemlően **igazolni**.

3.4 A magánbiztonság szempontjából jelentős egyéb törvények

Az SzVMt. mellett szükséges megemlíteni a magánbiztonság szabályozását érintő, az **egyes rendészeti feladatokat ellátó személyek tevékenységéről, valamint egyes törvényeknek az iskolakerülés elleni fellépést biztosító módosításáról szóló 2012. évi CXX. törvényt** (a továbbiakban: Rftv.), amely az állami és önkormányzati alkalmazásban álló közszolgálati tisztviselők és közalkalmazottak, valamint egyéb foglalkoztatási jogviszonyban álló **rendészeti feladatokat ellátó személyek** tevékenységének újraszabályozását és rendszerbe helyezését végezte el, és amelynek rendelkezéseit az **egyes ágazati törvények** szabályai egészítik ki. Ezek a következők:

- 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről;
- 1996. évi LV. törvény a vad védelméről, a vadgazdálkodásról, valamint a vadászatról;
- 1997. évi CLIX. törvény a fegyveres biztonsági őrsegről, a természetvédelmi és a mezei őrszolgálatról (a továbbiakban: Fbtv.);
- 1999. évi LXIII. törvény a közterület-felügyeletről;
- 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról;
- 2013. évi CII. törvény a halgazdálkodásról és a hal védelméről.

Az SzVMt. és az Fbtv., valamint az Rftv. egymáshoz való viszonyát illetően szükséges megjegyezni, hogy az Rftv. szabályait a fegyveres biztonsági őrökre **csak a formaruházat tekintetében**, a személy- és vagyonőrökre pedig csak **az alkalmazási feltételek, az intézkedéssel, kényszerítő eszközzel szembeni panasz és kivizsgálása, valamint a képzés és vizsgáztatás tekintetében** kell alkalmazni.

Az Rftv. az alábbi rendészeti feladatokat ellátó személyekről rendelkezik:

- a természetvédelmi őr,
- az erdővédelmi szolgálat tagja,
- a hegyőr,
- a hivatásos vadász,
- a rendészeti feladatokat ellátó erdészeti szakszemélyzet,
- a rendészeti feladatokat ellátó jogosult erdészeti szakszemélyzet,
- a halászati őr,
- a közterület-felügyelő,
- az önkormányzati természetvédelmi őr,
- a mezőőr.

A teljesség kedvéért meg kell még említeni a **polgárőrségről és a polgári tevékenység szabályairól** szóló 2011. évi CLXV. törvényt is, amely a közbiztonság és a közrend fenntartásában részt venni kívánó, a környezetük biztonságáért felelősséget érző állampolgárok számára nyújt cselekvési lehetőséget.

3.5 Az SzVMSzK felépítése és főbb feladatai

A SzVMSzK az **SzVMt. hatálya alá tartozó** tevékenység folytatására jogosult, a **kamarai tagságot önként vállaló természetes személyek** önkormányzattal rendelkező, közfeladatot és általános **szakmai érdek-képviselési feladatok**at ellátó **köztestülete**. A kamara a feladatait a megyékben és a fővárosban működő **területi szervezetei**, valamint **országos szervezete** útján látja el, amely entitások jogi személynek minősülnek. Az országos szervezet a küldöttgyűlésből, az elnökségből, a felügyelőbizottságból, valamint az etikai bizottságból áll.

A kamara **legfőbb képviselési szerve** a területi szervezetek küldötteiből álló **országos küldöttgyűlés**. A **területi szervezet** illetékességi területén ellátja a jogszabályban és az alapszabályban hatáskörébe utalt kamarai feladatokat. A területi szervezet képviselési, ügyintéző szervekkel, továbbá etikai bizottsággal, pénzügyi ellenőrző bizottsággal, valamint önálló költségvetéssel rendelkezik.

Az SzVMSzK, szakmai kamara lévén természetesen **képviseli és védi** a személy- és vagyonvédelmi, a tervező-szerelő, valamint a magánnyomozói **szakma tekintélyét**, a kamara tagjainak általános szakmai érdekeit. Az SzVMt-ben meghatározott feladatai közül fontosnak tartjuk kiemelni a **szakmai irányelvek, ajánlások** kidolgozását, a magánbiztonságot érintő **jogszabályok véleményezését**, valamint a jogszabályok **kiadásának kezdeményezését**.

A magánbiztonsági oktatást érintően az SzVMSzK **kidolgozza** és **gondozza a szakmai és vizsgakövetelményeket**, a szakmai minősítő rendszert, közreműködik **a szakképzésben és a vizsgáztatásban**.

A szakmai kamara **jogorvoslati fórumként** is működik, mivel valamennyi személy- és vagyonőr tekintetében az SzVMSzK feladata **elbírálni** az intézkedéssel, kényszerítő eszköz alkalmazásával szemben benyújtott **panaszokat**. A panaszra vonatkozó részletes rendelkezések az Rftv-ben találhatók:

A panaszt az nyújthatja be, akinek az SzVMt-ben meghatározott kényszerítő eszköz alkalmazása **jogát vagy jogos érdekét sértette**. A panaszt a **kényszerítő eszköz alkalmazásától**, ha pedig a panasz előterjesztője az őt ért jogsérelmről később szerzett tudomást, a **tudomásszerzéstől számított nyolc napon**, de legkésőbb a kényszerítő eszköz alkalmazásának időpontjától számított **három hónapon belül** lehet előterjeszteni. A panaszról az SzVMSzK a beérkezését követő naptól számított **harminc napon belül** dönt. A döntés ellen a panaszos a közigazgatási hatósági eljárás szabályai szerint további jogorvoslattal élhet.

Az SzVMSzK felett a **rendészetért felelős miniszter törvényességi felügyeletet gyakorol**, ez azonban nem terjed ki olyan ügyre, amelyben egyébként bírósági vagy közigazgatási hatósági eljárásnak van helye.

3.6 A magánbiztonsági tevékenység magánjogi aspektusai

3.6.1 A magánbiztonsági tevékenység

folytatásával kapcsolatos szerződési és dologi jogi alapok

A magánbiztonsági tevékenység folytatásának intézményi kereteit a magánjog határozza meg. E jogszabályi környezet ismerete tehát elengedhetetlen mindazok számára, akik ilyen szolgáltatást kívánnak nyújtani.

Látni fogjuk, hogy a tevékenység sajátos jellege determinálja a magánjogi eszközöket is. Magánbiztonsági tevékenység csak meghatározott szerződéses keretek között folytatható, ezzel a polgári jog szerződési szabadságra vonatkozó rendelkezései korlátozás alá esnek.

3.6.2 A tevékenység folytatásának polgári jogi kerete: a megbízási szerződés¹³⁷

Személy- és vagyonvédelmi, valamint magánnyomozói tevékenységet főszabály szerint megbízási szerződés keretei között lehet folytatni. Az ezekről a tevékenységekről szóló 2005. évi CXXXIII. törvény¹³⁸ (továbbiakban szakmai törvény) azonban a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. V. törvényhez (továbbiakban: Ptk.) képest tartalmaz bizonyos speciális szabályokat, melyeket figyelembe kell venni a megbízási szerződés szabályainak alkalmazása során.

A polgári jog szabályai szerint szerződésnek minősül két vagy több fél joghatás kiváltására irányuló, egybehangzó akaratnyilatkozata.¹³⁹ A szerződésekben szükségszerűen legalább két fél szerepel, egyikük a jogosulti, másikuk a kötelezetti pozícióban, és mindegyiküknek vannak a törvényből, illetve magából a szerződésből eredő jogai és kötelezettségei.

a) A felek jogai és kötelezettségei

Megbízási szerződés alapján a megbízott a megbízó által rábízott feladat ellátására, a megbízó a megbízási díj megfizetésére köteles. A megbízás tárgya tehát valamely tevékenység ellátása a megbízó érdekében. Ez bármilyen jogszabály által nem tiltott emberi tevékenység lehet, így például őrző-védő feladatok ellátása is.¹⁴⁰

A szerződés alanyai tehát a megbízó (jogosult) és a megbízott (kötelezett). A megbízott köteles a megbízó utasításait követni, ezektől csak akkor térhet el, ha ezt a megbízó érdeke feltétlenül megköveteli, és a megbízó előzetes értesítésére már nincs mód. Ilyen esetben a megbízót késedelem nélkül értesíteni kell.

Ha a megbízó célszerűtlen vagy szakszerűtlen utasítást ad, a megbízott köteles őt erre figyelmeztetni. Ha a megbízó a figyelmeztetés ellenére utasítását fenntartja, a megbízott a szerződéstől elállhat, illetve a szerződést felmondhatja, vagy a feladatot a megbízó utasításai szerint, a megbízó kockázatára elláthatja. Meg kell tagadnia az utasítás teljesítését, ha annak végrehajtása jogszabály vagy hatósági határozat megsértésére vezetne, vagy veszélyeztetné mások személyét vagy vagyonát. Így például ha a megbízó arra kéri a vagyonvédelmi cég megbízottját, hogy a vagyonőr a kasszazónából kilépő vásárlók csomagjait minden esetben vizsgálja át, a megbízottnak ezt az utasítást meg kell tagadnia, hiszen erre őt jogszabály nem jogosítja fel.

A megbízó köteles megtéríteni az utasítás teljesítésével kapcsolatban felmerült költségeket. A megbízott az utasítás teljesítését megfelelő biztosíték adásához kötheti. Ha a megbízó nem ad megfelelő biztosítékot, a megbízott az utasítás teljesítését megtagadhatja.¹⁴¹

A megbízott köteles a megbízót tevékenységéről és a feladat állásáról kívánságára, szükség esetén e nélkül is tájékoztatni. A megbízott köteles a megbízót tájékoztatni, ha közreműködő igénybevétele vált szükségessé, vagy ha a felmerült új körülmények az utasítások módosítását teszik indokolttá.

A szakmai törvény többletkötelezettségeket ró a megbízottra, tehát arra a személyre, aki ebben a szerződéses jogviszonyban a személy- és vagyonvédelmi, illetve magánnyomozói tevékenységet ellátja. Az egyik legfontosabb szabály, hogy e tevékenységek szolgáltatására irányuló szerződést **írásba** kell foglalni.¹⁴²

A személy- és vagyonvédelmi tevékenységet folytató vállalkozás a szerződés teljesítése érdekében további vállalkozással kizárólag a személy- és vagyonvédelmi tevékenység végzésére eredetileg megbízást adó előzetes hozzájárulásával köthet szerződést. Az alvállalkozó a szerződés teljesítése érdekében további alvállalkozóval nem köthet szerződést.

A szerződésnek

- a) rögzítenie kell a megbízó hozzájárulását további vállalkozások közreműködéséhez;
- b) nevesítenie kell a megbízott személy- és vagyonvédelmi tevékenységet folytató vállalkozás által a szerződés teljesítése végett a továbbiakban megbízni kívánt vállalkozás nevét, székhelyét, cégjegyzékszámát, a megbízás tárgyát.

Ha a vállalkozás a megbízás teljesítéséhez más vállalkozás közreműködését veszi igénybe, köteles a megrendelőt tájékoztatni az általa foglalkoztatni kívánt vállalkozásról, továbbá köteles a vállalkozás nevét, székhelyét (telephelyét),

137 Megbízási szerződés mintájáról l. az 1. számú mellékletet.

138 A személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény (szakmai törvény).

139 VIRÁG Csaba: *A szerződés*. In: A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény magyarázata. Szerk.: Osztovits András. Opten Kft., Bp., 2011. 524.

140 Kiss Mária: *A megbízási szerződés*. In: Polgári Jog Kommentár a gyakorlat számára. Szerk.: Pertik Ferenc. HVG-ORAC, Bp., 2013. 484.

141 Ptk. 6:273. §.

142 Szakmai törvény 14. §.

cégjegyzékszámát, valamint e vállalkozás megbízás teljesítésében közreműködő tagjának nevét, címét a naplóba bejegyezni, és azt az ellenőrzést folytató rendőr rendelkezésére bocsátani.

Ha személy- és vagyonvédelmi tevékenységet folytató vállalkozás vagy ilyen tevékenységet végző személy a megbízás teljesítése során, távfelügyeleti rendszer alkalmazásával, ellenérték fejében távfelügyeleti tevékenységet végez, riasztás esetén köteles

- a) meggyőződni arról, hogy a riasztás nem a rendszer nem megfelelő üzemeltetéséből ered, valamint
- b) a riasztás valódiságát és kiváltó okát ellenőrizni.¹⁴³

A személy- és vagyonvédelmi tevékenységet folytató vállalkozás vagy ilyen tevékenységet végző személy kötelezettsége teljesítését követően – ha ez szükséges – kezdeményezheti a rendőrség intézkedését. A személy- és vagyonvédelmi tevékenységet folytató vállalkozás vagy ilyen tevékenységet végző személy köteles a naplóba bejegyezni meghatározott kötelezettsége teljesítését, a kötelezettséget teljesítő személy nevét, a teljesítés idejét és módját.

Ha személy- és vagyonvédelmi tevékenységet folytató vállalkozás vagy ilyen tevékenységet végző személy kötelezettsége teljesítése nélkül rendőrségi intézkedést kezdeményez, a rendőrség jogosult az azzal összefüggésben felmerülő – az önköltségszámítás szabályai alapján kiszámított – költségeit a tevékenységet végzővel szemben érvényesíteni.

A vállalkozás a szerződésekről a naplóban nyilvántartást vezet, és e naplót az utolsó bejegyzés napjától számított öt évig megőrzi.

A naplóban – vagy más alkalmas módon – kell nyilvántartani a szerződést ténylegesen teljesítő személy vagy személyek nevét, a megbízó nevét, lakcímét vagy székhelyét.

A naplóban, az ahhoz kapcsolódó egyéb nyilvántartásban kiegészítés, javítás csak úgy végezhető, hogy az eredetileg rögzített szöveg olvasható maradjon.

A vállalkozás köteles biztosítani, hogy – a szerződéses felek érdekeinek sérelme nélkül – a rendőrség és a jogszabály alapján erre feljogosított más hatóság, illetve – a róla vezetett adatokat illetően – az érintett személy a naplót megtekinthesse.

A fenti tevékenységet végző személy **hatósági jogkörrel nem rendelkezik**, a hatóság eljárását nem akadályozhatja.¹⁴⁴ Így tehát például a kikerkező rendőröknek intézkedés esetén minden szükséges információt át kell adnia, őket az intézkedés megtételében segítenie kell.

A fenti tevékenységet végző személy a Magyar Honvédségre, rendvédelmi szervre, a Nemzeti Adó- és Vámhivatalra, illetve más hatóságra utaló elnevezést, formaruhát, illetve hatósági jellegre utaló, megtevesztésre alkalmas egyéb jelzést vagy címet, rendfokozati jelzést nem használhat. E rendelkezés nem alkalmazható a Magyar Honvédség objektumai őrzésével kapcsolatos, önkéntes tartalékos által ellátott személy- és vagyonvédelmi tevékenységre.

Közterületen vagy nyilvános helyen vagyonőrzési feladatokat ellátó személy (a továbbiakban: vagyonőr) formaruhát visel, amelyen fel kell tüntetni annak a vállalkozásnak a nevét vagy engedélyezett rövidített nevét, amellyel munkaviszonyban áll, továbbá a vagyonőr nevét és a vagyonőr megjelölést. Ha a vagyonőr egyéni vállalkozó vagy egyéni cég, és alvállalkozóként teljesít szolgáltatást, a saját formaruháját vagy annak a vállalkozásnak a formaruháját is viselheti, amellyel a feladat ellátására megbízási szerződést kötött.

Közterületen vagy nyilvános helyen végzett tevékenység esetén az elektronikai vagyonvédelmi rendszert tervező vagy szerelő esetében – formaruha hiányában – a vállalkozás nevét vagy engedélyezett rövidített nevét, valamint az elektronikai vagyonvédelmi rendszert tervező vagy elektronikai vagyonvédelmi rendszert szerelő elnevezést kitzűzőn kell megjeleníteni.

A személy-és vagyonvédelmi, valamint magánnyomozói tevékenységet végző személyt foglalkozási (hivatásbeli) titoktartási kötelezettség terheli e tevékenység végzésének tartama alatt és annak megszűnését követően is minden olyan tény, adatot illetően, amelyről a szerződés teljesítése során szerzett tudomást. Törvény, valamint – saját adatait érintően – a megbízó és a megbízott a titoktartási kötelezettség alól felmentést adhat.

Több megbízó érdekében a vállalkozás **csak akkor járhat el**, ha azok érdekei nem ellentétesek. Olyan megbízást, amely a korábbi megbízó érdekeit sértheti, csak akkor teljesíthet, ha a korábbi szerződés megszűnésétől számított három év már eltelt.

A megbízott köteles a megbízót a megbízás teljesítéséről késedelem nélkül értesíteni.

A megbízási díj a szerződés teljesítésekor esedékes. A megbízott a megbízás ellátásával rendszerint együtt járó költségek előlegezésére köteles. Ide tartozik például a vagyonőrök munkabérének kifizetése. A szerződés megszűnéskor a megbízó köteles a megbízottat a megbízás alapján harmadik személyekkel szemben vállalt kötelezettségei alól mentesíteni, valamint szükséges és indokolt költségeit megtéríteni.

---

143 Szakmai törvény 14/A. §.

144 Szakmai törvény 16. §.

b) Szerződésszegés

A szerződés megszegését jelenti bármely kötelezettség szerződésszerű teljesítésének elmaradása.¹⁴⁵ Szerződésszegésnek minősül a késedelmes teljesítés (késedelem), a hibás teljesítés, a teljesítés lehetetlenné válása, a teljesítés megtagadása és a jognyilatkozat tételének elmulasztása. Továbbiakban elsősorban a szerződésszegés közös szabályaira és a hibás teljesítésre fókuszálunk.

Szerződésszegés esetén a sérelmet szenvedett fél jogosult a szolgáltatás teljesítésének követelésére, illetve a jogosult a saját esedékes szolgáltatása arányos részének teljesítését a kötelezett teljesítéséig vagy megfelelő biztosíték nyújtásáig visszatarthatja.

A teljesítés visszatartására jogosult fél elállhat a szerződéstől, vagy ha az eredeti állapotot nem lehet helyreállítani, jogosult azt **felmondani**, ha megfelelő határidőt szabott, és ez alatt a másik fél a szerződésszegést nem szüntette meg, vagy a teljesítésre megfelelő biztosítékot nem nyújtott.

Ha a szerződésszegés következtében a jogosultnak a szerződés **teljesítéséhez fűződő érdeke megszűnt**, felmondhatja a szerződést.

A jogosult jognyilatkozata érvényességéhez köteles megjelölni a felmondás okát, ha ez a jog több okból megilleti.

Aki a szerződés megszegésével a másik félnek kárt okoz, köteles azt megtéríteni. Mentésül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a szerződésszegést ellenőrzési körén kívül eső, a szerződéskötés időpontjában előre nem látható körülmény okozta, és nem volt elvárható, hogy a körülményt elkerülje vagy a kárt elhárítsa. Megbízási szerződés esetében ez a törvény alapján leginkább akkor fordulhat elő, ha a szerződést a megbízott alkalmatlan időben mondta fel. Ilyenkor köteles megtéríteni a megbízónak a felmondással okozott kárt, kivéve, ha a felmondásra a megbízó szerződésszegése miatt került sor. A megbízó pedig köteles megtéríteni a megbízottnak a felmondással okozott kárt, kivéve, ha a felmondásra a megbízott szerződésszegése miatt került sor.

Ha a megbízott kötelezettsége teljesítéséhez más személy közreműködését veszi igénybe, az igénybevett személy magatartásáért úgy felel, mintha maga járt volna el.

Ha a kötelezettnek más személy igénybevételére nem volt joga, felelős mindazokért a károkért is, amelyek e személy igénybevétele nélkül nem következtek volna be.

A kötelezett a közreműködővel szemben – annak szerződésszegése miatt – mindaddig érvényesítheti jogait, amíg a jogosulttal szemben helytállni tartozik.

A kötelezett **hibásan teljesít**, ha a szolgáltatás a teljesítés időpontjában nem felel meg a szerződésben vagy jogszabályban megállapított minőségi követelményeknek. Nem teljesít hibásan a kötelezett, ha a jogosult a hibát a szerződéskötés időpontjában ismerte, vagy a hibát a szerződéskötés időpontjában ismernie kellett.¹⁴⁶

Olyan szerződés alapján, amelyben a felek kölcsönös szolgáltatásokkal tartoznak, a kötelezett a hibás teljesítésért kellékszavatossággal tartozik. Megbízási szerződés alapján a megbízó ilyenkor az ellenszolgáltatás (megbízási díj) arányos leszállítását igényelheti, vagy a szerződést felmondhatja.

3.6.3 A szerződésen kívül okozott károkért való felelősség¹⁴⁷

Személy- és vagyonvédelmi tevékenység során elképzelhető, hogy az eljáró személy tevékenységével más személynek kárt okoz. A sérelmet szenvedett fél ebben az esetben kártérítési igényrel léphet fel a károkozóval szemben.

A Ptk. szerint, aki másnak **jogellenesen kárt okoz, köteles azt megtéríteni**. Mentésül a felelősség alól a károkozó, ha bizonyítja, hogy magatartása nem volt felróható.

Minden károkozás jogellenes, kivéve, ha a károkozó a kárt

- a) a károsult beleegyezésével okozta;
- b) a jogtalan támadás vagy a jogtalan és közvetlen támadásra utaló fenyegetés elhárítása érdekében a támadónak okozta, ha az elhárítással a szükséges mértéket nem lépte túl;
- c) szükséghelyzetben okozta, azzal arányos mértékben; vagy
- d) jogszabály által megengedett magatartással okozta, és a magatartás más személy jogilag védett érdekét nem sérti, vagy a jogszabály a károkozót kártalanításra kötelezi.

Nem állapítható meg az okozati összefüggés azzal a kárral kapcsolatban, amelyet a károkozó nem látott előre és nem is kellett előre látnia.

A károkozó a károsult **teljes kárát** köteles megtéríteni. Ennek körében a károkozó köteles megtéríteni

145 Csécsy Andrea: *A szerződésszegés*. In: A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény magyarázata. Szerk.: Osztoivits András. Opten Kft., Bp., 2011. 1043.

146 Ptk. 6:157.§.

147 Ptk. 6:518. §-534. §.

- a) a károsult vagyonában beállott értékcsökkenést;
- b) az elmaradt vagyoni előnyt; és
- c) a károsultat ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költségeket.

A kártérítést csökkenteni kell a károsultnak a károkozásból származó vagyoni előnyével (például biztosítási összeg), kivéve, ha ez az eset körülményeire tekintettel nem indokolt.

Ha **többen közösen okoznak kárt**, felelőségük a károsulttal szemben egyetemleges. A károkozók a kárt egymás között magatartásuk felróhatósága arányában, ha ez nem megállapítható, közrehatásuk arányában viselik. Ha a közrehatás arányát sem lehet megállapítani, a kárt a károkozók egymás között egyenlő arányban viselik.

A károsultat kármegelőzési, kárelhárítási és kárenyhítési kötelezettség terheli. Az e kötelezettségek felróható megszegése miatt keletkezett kárt a károkozó nem köteles megtéríteni.

A károkozó és a károsult között a kárt magatartásuk felróhatósága arányában, ha ez nem megállapítható, közrehatásuk arányában kell megosztani. Ha a közrehatás arányát sem lehet megállapítani, a kárt a károkozó és a károsult között egyenlő arányban kell megosztani.

A károsult terhére esik mindazok mulasztása, akiknek magatartásáért felelős.

A károkozó a kárt pénzben köteles megtéríteni, kivéve, ha a körülmények a kár természetben való megtérítését indokolják.

A jövőben rendszeresen felmerülő károk megtérítésére a bíróság időszakonként visszatérően előre fizetendő, meghatározott összegű járadékot is meghatározhat.

3.6.4 Személyiségi jogok védelme

Mindenkinek joga van ahhoz, hogy törvény és mások jogainak korlátai között személyiségét szabadon érvényesíthesse, és hogy abban őt senki ne gátolja.

Az emberi méltóságot és az abból fakadó személyiségi jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. Nem sért személyiségi jogot az a magatartás, amelyhez az érintett hozzájárult.

A személyiségi jogok sérelmét jelenti **különösen**

- a) az élet, a testi épség és az egészség megsértése;
- b) a személyes szabadság, a magánélet, a magánlakás megsértése;
- c) a személy hátrányos megkülönböztetése;
- d) a becsület és a jó hírnév megsértése;
- e) a magántitokhoz és a személyes adatok védelméhez való jog megsértése;
- f) a névviseléshez való jog megsértése;

a képmáshoz és a hangfelvételhez való jog megsértése.¹⁴⁸

Akit személyiségi jogában megsértenek, a jogsértés ténye alapján – az elévülési időn belül – az eset körülményeihez képest **követelheti**

- a) a jogsértés megtörténtének bírósági megállapítását;
- b) a jogsértés abbahagyását és a jogsértő eltiltását a további jogsértéstől;
- c) azt, hogy a jogsértő adjon megfelelő elégtételt, és ennek biztosítson saját költségén megfelelő nyilvánosságot;
- d) a sérelmes helyzet megszüntetését, a jogsértést megelőző állapot helyreállítását és a jogsértéssel előállított dolog megsemmisítését vagy jogsértő mivoltától való megfosztását;
- e) azt, hogy a jogsértő vagy jogutódja a jogsértéssel elért vagyoni előnyt engedje át javára a jogalap nélküli gazdagodás szabályai szerint.

További speciális szabályok vonatkoznak a személy- és vagyonvédelmi, illetve magánnyomozói tevékenységet folytató személyekre. Ezek alapján, ha a megbízott a szerződés teljesítése során, a szerződés szerinti ügyben, harmadik személyről jogszerűen **személyes adatok birtokába jut**, ezekről csak a megbízottat tájékoztathatja, kivéve, ha – figyelemmel a titoktartási kötelezettségre – bírósági vagy más hatósági eljárásban tanúként hallgatják meg.¹⁴⁹

A szerződés teljesítése során tudomására jutott és rögzített személyes adatokat a szerződés szerint csak olyan felhasználási célból kezelhet, amely törvényben védett érdek biztosítására szolgál, illetve csak olyan módon kezelhet, amely e célok megvalósításához elengedhetetlenül szükséges mértékű és az információs önrendelkezési jog e cél elérésével arányos korlátozásával jár. Ezeket a személyes adatokat azonban

- a) a szerződés szerinti felhasználási cél teljesülését,

¹⁴⁸ Ptk. 2:43. §.

¹⁴⁹ Szakmai törvény 22. § (3) bek.

- b) ha az adat a szerződésben foglaltak teljesítéséhez már nem szükséges vagy arra alkalmatlan, annak megállapítását,
- c) legkésőbb a szerződés megszűnését követő hat hónap elteltével a megbízott köteles megsemmisíteni, illetve köteles haladéktalanul törölni mindazon személy általa megismert és rögzített adatait, akik a szerződés szerinti ügyben nem érintettek.

3.6.5 Tulajdon, birtok, jogos önhatalom

A Ptk. abból indul ki, hogy a magántulajdon jogrendünk egyik alappillére. A törvény ezért a tulajdonjog fogalmának és alapvető tartalmának meghatározásával is kifejezésre juttatja, hogy a tulajdonjog a tulajdon tárgya feletti elvben legteljesebb jogi hatalmat jelenti. Ez a jogi hatalom ugyanakkor nem korlátlan, mert a tulajdonjogban foglalt részjogosítványokat részben törvény, részben mások jogai korlátozzák, továbbá a tulajdonjognak kötelezettséget keletkeztető hatása is lehet.

A tulajdonost tulajdonjogának tárgyán tehát – jogszabály és mások jogai által megszabott korlátok között – teljes és kizárólagos jogi hatalom illeti meg.

A tulajdonost **megilleti** különösen a birtoklás, a használat, a hasznosítás, a hasznok szedésének és a rendelkezés joga, ezenkívül a tulajdonosnak joga van minden jogosulatlan behatás kizárására. A tulajdoni jogviszony **abszolút szerkezetű jogviszony**, ami azt jelenti, hogy a jogviszonyban egy jogosult van (a tulajdonos) és vele szemben meghatározatlan számú kötelezettek állnak.¹⁵⁰ Ez egyben azt is jelenti, hogy a jogosulttal szemben mindenki kötelezett, akikkel szemben a jognak a legfontosabb elvárása, hogy tartózkodjanak a jogosult tulajdonjogának zavarásától.

a) A tulajdonjog tárgya

A birtokba vehető, fizikai léttel bíró testi tárgy tulajdonjog tárgya lehet. Ezek lehetnek ingó és ingatlan dolgok is.

A dologra vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazni kell a pénzre és az értékpapírokra, valamint a dolog módjára hasznosítható természeti erőkre.

A tulajdonjog **kiterjed** mindarra, ami a dologgal olyképpen van tartósan egyesítve, hogy az elválasztással a dolog vagy elválasztott része elpusztulna, illetve az elválasztással értéke vagy használhatósága számottevően csökkenne.¹⁵¹

A tulajdonjog kétség esetén kiterjed arra is, ami nem alkotórész ugyan, de a dolog rendeltetésszerű használatához vagy épségben tartásához rendszerint szükséges vagy azt elősegíti.

Az ingatlanon fennálló tulajdonjog a föld feletti légi térre és a föld alatti földtestre az ingatlanhasznosítási lehetőségeinek határáig terjed.

Az ingatlanon fennálló tulajdonjog a föld méhének kincseire és a természeti erőforrásokra nem terjed ki.

Az épület tulajdonjoga – ha az épület és a föld tulajdonosa eltérően nem állapodnak meg – a földtulajdonost illeti meg.

Az ingatlan tulajdonosa rendelkezhet úgy, hogy a földet és a rajta álló épületet önálló ingatlanokként jegyezzék be az ingatlan-nyilvántartásba.

b) A tulajdonjog tartalma és védelme¹⁵²

A tulajdonost megilleti a **birtoklás joga** és a **birtokvédelem**. A tulajdonost a tulajdon védelme körében, a tulajdonjogból fakadó igényként a birtokvédelem joga akkor is megilleti, ha maga nem minősül birtokosnak. Azt, hogy a tulajdonost a birtokossal szemben megilleti-e birtokvédelem, az dönti el, hogy a birtokosnak a tulajdonossal szemben van-e olyan jogcíme, amely őt a birtoklásra a tulajdonossal szemben feljogosítja. Birtokosnak azt a személyt tekintjük, akinek a dolog a hatalmában van, ez tehát egy tény, szemben a tulajdonnal, ami egy jog. A birtokost birtokvédelem illeti meg, ha birtokától jogalap nélkül megfosztják vagy birtoklásában jogalap nélkül háborítják (a továbbiakban: tilos önhatalom).

A birtokost a birtokvédelem mindenkivel szemben megilleti, annak kivételével, akitől a birtokot tilos önhatalommal szerezte meg.

Közös birtok esetén a birtokvédelem mindegyik birtokost önállóan megilleti, és bármelyik birtokos követelheti a dolog közös birtokba bocsátását, egymással szemben a jogcímük szerint jogosultak birtokvédelemre.

150 LENKOVICS B.: I. m. 57.

151 Ptk. 5:15. §.

152 Ptk. 5:21 §-5:37. §.

A tilos önhatalom ellen a birtokos – a birtok megvédéséhez szükséges mértékben – önhatalommal is felléphet.

Az elveszett birtok visszaszerzése érdekében önhatalommal akkor lehet fellépni, ha a más birtokvédelmi eszköz igénybevételével járó idővesztés a birtokvédelmet meghiúsítaná.

Tilos önhatalom esetén a birtokos az eredeti birtokállapot helyreállítását vagy a zavarás megszüntetését kérheti a bíróságtól.

A bíróság a birtokláshoz való jogosultság alapján dönt. A békés birtoklásban megzavart fél jogosultságát vélelmezni kell.

A birtokos egy éven belül a jegyzőtől is kérheti az eredeti birtokállapot helyreállítását vagy a zavarás megszüntetését.

A tulajdonos jogosult a dolgot **használni** és a dolog **hasznait szedni**; viseli a dologgal járó terheket és a dologban beállott azt a kárt, amelynek megtérítésére senkit sem lehet kötelezni (kárveszély-viselési kötelezettség).

A tulajdonos a dolog használata során köteles tartózkodni minden olyan magatartástól, amellyel másokat, különösen a szomszédokat szükségtelenül zavarná, vagy amellyel jogaik gyakorlását veszélyeztetné.

A tulajdonost megilleti az a jog, hogy a dolog birtokát, használatát vagy hasznai szedésének jogát másnak átengedje, azt biztosítékul adja vagy más módon megterhelje, továbbá hogy a tulajdonjogát másra átruházza vagy azzal felhagyjon (**rendelkezési jog**). Ingatlan tulajdonjogával felhagyni nem lehet.

A birtoklás, használat és rendelkezés jogát „**tulajdonosi triász**nak” is szoktuk nevezni.

A tulajdonos követelheti a jogellenes beavatkozás vagy behatás megszüntetését és a jogalap nélküli birtokostól a dolog kiadását.

A tulajdonos a birtokvédelem szabályai szerint önhatalommal is kizárhat vagy elháríthat minden olyan jogellenes beavatkozást vagy behatást, amely tulajdonjogának gyakorlását akadályozza, korlátozza vagy lehetetlenné teszi.

A **tulajdonjog védelmére** tehát a következő intézményeket lehet igénybevenni:

- a) tulajdonosi önhatalom a birtokvédelem szabályai szerint,
- b) tulajdoni per a jogellenes beavatkozás megszüntetése, illetve a jogalap nélküli birtokostól a dolog kiadásának követelése érdekében,
- c) igényper végrehajtási eljárásban a végrehajtást kérővel szemben, a dologfoglalás feloldása és kiadása iránt.

Fontos megjegyezni, hogy szemben a kötelmi jogi igényekkel, a tulajdoni igények nem évülnek el. Ez a tulajdon védelmének legjelentősebb sarokpontja.

3.7 Magánbiztonsági vállalkozások

Magánbiztonsági tevékenységet a szakmai törvény alapján egyéni vállalkozóként, valamint egyéni cég és gazdasági társaság keretei között lehet folytatni. A továbbiakban e formák működésének releváns aspektusait kívánjuk bemutatni.

3.7.1 Egyéni vállalkozás, egyéni cég

Egyéni vállalkozói tevékenységet az egyéni vállalkozóról és egyéni cégről szóló 2009. évi CXV. törvény értelmében **természetes személy** végezhet. E személy egyebek mellett magyar állampolgár, valamint az Európai Unió tagállamának vagy az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes más államnak az állampolgára, továbbá az Európai Közösség és tagállamai, valamint az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban nem részes más állam között létrejött nemzetközi szerződés alapján a letelepedés tekintetében az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes más állam állampolgáraival azonos jogállást élvező személy lehet. A törvény azonban szűkíti a vállalkozók potenciális személyi körét különböző kizáró okok meghatározásával. Így például nem lehet egyéni vállalkozó az, akit meghatározott bűncselekmények elkövetése miatt jogerősen szabadságvesztésre ítélték (amíg az elítéléshez fűződő hátrányos jogkövetkezmények alól mentesül), továbbá a társasági jogban érvényesülő **felelősségkumuláció**¹⁵³ tilalma miatt az a személy sem, aki valamely gazdasági társaságban korlátlanul felelős tag, illetve egyéni cég tagja. Ennek az az oka, hogy az egyéni vállalkozó a vállalkozása tartozásaiért korlátlan felelősséggel helytállásra kötelezett. Ez azt jelenti, hogy az egyéni vállalkozó a tevékenysége tekintetében felmerülő követelések kielégítésért saját magánvagyonával is teljes mértékben helytállni tartozik. Ez jellemző a közkereseti társaság tagjára és a betéti társaság beltagjára is. Az egyéni vállalkozóról szóló törvény, valamint a gazdasági társaságokat szabályozó

153 NOCHTA Tibor: *Társasági jog*. Dialóg-Campus Kiadó, Pécs, 2011. 113.

Ptk. is azért tiltja a felelősség halmozását, mert ezzel elejét veszi annak a nemkívánatos helyzetnek, hogy egy személy, ugyanazzal a személyes vagyonnal több hitelező irányában is köteles legyen helytállni, mely egyértelműen káros lenne a hitelezői igények kielégítésének sikeressége szempontjából.

Az egyéni vállalkozói tevékenység megkezdésének feltétele az erre irányuló szándék **bejelentése**, melyet elektronikus ügyfélkapun keresztül, vagy személyesen lehet megtenni. A bejelentésnek tartalmaznia kell többek között:

- a) a bejelentő családi és utónevét, születési családi és utónevét, anyja családi és utónevét, születési helyét és idejét, lakcímét, értesítési címét, állampolgárságát,
- b) nyilatkozatot arról, hogy nem állnak vele szemben a korábban említett kizáró okok,
- c) a főtevékenységet, és a folytatni kívánt egyéb tevékenységet a mindenkor hatályos Önálló vállalkozók tevékenységi jegyzéke (ÖVTJ) szerinti ÖVTJ-kód szerint megjelölve,
- d) a székhely, valamint szükség szerint a telephely és a fióktelep (fióktelepek) címét,
- e) az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvényben meghatározott további adatokat és nyilatkozatokat, amelyek az állami adóhatósághoz való bejelentkezési kötelezettség teljesítéséhez szükségesek.

Ha az egyéni vállalkozó kéri, számára a fővárosi vagy megyei kormányhivatal járási hivatala (továbbiakban: hatóság) **egyéni vállalkozói igazolványt** állít ki. Így eltérően a korábbi szabályozástól a vállalkozói tevékenység megkezdésének nem kötelező feltétele a vállalkozói igazolvány megszerzése.

A Közigazgatási és Elektronikus Közszolgáltatások Központi Hivatala az egyéni vállalkozókról nyilvántartást vezet. A nyilvántartást vezető szerv az egyéni vállalkozói tevékenység folytatására való jogosultság fennállásának ellenőrzése céljából adatot igényelhet és vehet át a bünyügyi nyilvántartó szervtől, a bünyügyi nyilvántartó szerv pedig az adatigénylés alapján a nyilvántartást vezető szerv számára adatot továbbít arra a tényre vonatkozóan, hogy a bünyügyi nyilvántartásokban szerepel-e az egyéni vállalkozóra vonatkozó, kizáró okot megalapozó adat. Az egyéni vállalkozó a nyilvántartásba csak olyan tevékenységet jelenthet be, melynek gyakorlására vonatkozó jogszabályi előírásokat teljesítette, és köteles haladéktalanul bejelenteni, ha a tevékenység gyakorlására vonatkozó jogszabályi előírásoknak nem felel meg. A bejelentés alapján a nyilvántartást vezető szerv törli a tevékenységet.

Az egyéni vállalkozó több tevékenységet folytathat, tevékenységét több telephelyen, fióktelepen végezheti.

Ha valamely gazdasági tevékenység gyakorlását jogszabály – ide nem értve az önkormányzati rendeletet – **hatósági engedély**hez köti, az egyéni vállalkozó e tevékenységét csak az engedély birtokában kezdheti meg, illetve végezheti. Az egyéni vállalkozó közreműködőként alkalmazottat, külön jogszabályban meghatározott bedolgozót, segítő családtagot, és szakiskolai, szakközépiskolai tanulót foglalkoztathat. Képesítéshez kötött tevékenységet az egyéni vállalkozó csak akkor folytathat, ha a jogszabályokban meghatározott képesítési követelményeknek megfelel. Jogszabály – ide nem értve az önkormányzati rendeletet – eltérő rendelkezése hiányában képesítéshez kötött tevékenységet az egyéni vállalkozó akkor is folytathat, ha a képesítési követelményeknek maga nem felel meg, de az adott tevékenység folytatásában személyesen közreműködő, általa határozatlan időre foglalkoztatott személyek között van olyan, aki az előírt képesítéssel rendelkezik.

Ha az egyéni vállalkozónak több telephelye (fióktelepe) van, a képesítési követelményekre vonatkozó előírásokat valamennyi telephelyen (fióktelepen) érvényesíteni kell.

Az egyéni vállalkozó gazdasági tevékenysége során az „egyéni vállalkozó” megjelölést (vagy annak e.v. rövidítését) és nyilvántartási számát neve (aláírása) mellett minden esetben **köteles feltüntetni**.

Az egyéni vállalkozó egyéni vállalkozói tevékenységét legalább egy hónapig és legfeljebb öt évig **szüneteltetheti**. Ehhez köteles az erre irányuló szándékát változásbejelentési űrlapon a nyilvántartást vezető szervnél megfelelő módon bejelenteni, amely a szünetelés tényét és kezdő időpontját az egyéni vállalkozók nyilvántartásába bejegyzi.

A szünetelés bejelentését követően, annak tartama alatt az egyéni vállalkozó egyéni vállalkozói tevékenységet nem végezhet, egyéni vállalkozói tevékenységhez kötődő új jogosultságot nem szerezhet, új kötelezettséget nem vállalhat. Az egyéni vállalkozó tevékenységének folytatása során a szünetelésig keletkezett és azt követően esedékessé váló fizetési kötelezettségeit a szünetelés ideje alatt is köteles teljesíteni. Igazolvánnyal rendelkező egyéni vállalkozó tevékenysége szüneteltetésének a feltétele, hogy az egyéni vállalkozó igazolványát a hatóságnak személyesen vagy postai úton leadja.

Az egyéni vállalkozói tevékenységre való jogosultság megszűnik:

- a) ha az egyéni vállalkozó tevékenysége megszüntetését a hatóságnak vagy a nyilvántartó szervnek bejelenti, a bejelentés napján,
- b) ha az egyéni vállalkozó egyéni céget alapított, vagy egyéni cég tagjává vált,
- c) az egyéni vállalkozó halála napján,
- d) az egyéni vállalkozó cselekvőképességének korlátozását vagy kizárását kimondó bírósági határozat jogerőre emelkedésének a napján,
- e) ha az adóhatóság törölte az egyéni vállalkozó adószámát, a törlést kimondó határozat jogerőre emelkedésének a napján,

f) kizáró ok bekövetkezése esetén.

Ezekon túlmenően a hatóság az egyéni vállalkozói tevékenység folytatását megtiltja, ha a tevékenység megkezdését vagy folytatását kizáró ok áll fenn, ha a szünetelés kezdőnapját követően öt év eltelt, és az egyéni vállalkozó nem intézkedett az egyéni vállalkozói tevékenység folytatása vagy megszüntetése iránt, valamint akkor is, ha az egyéni vállalkozó a tevékenységek egyikét sem folytathatja jogszerűen.

Az **egyéni cég** egyéni vállalkozó által alapított, jogi személyiséggel nem rendelkező jogalany, mely a cégnyilvántartásba való bejegyzéssel jön létre. Az egyéni cég nem összekeverendő a gazdasági társaságokkal. Bár mindkét esetben üzletszerű gazdasági tevékenység folytatására történik az alapítás, a Ptk. értelmében gazdasági társaságok mindegyike rendelkezik jogi személyiséggel és kevés kivételtől eltekintve több személy hozhatja létre azokat, akik nem csak természetes személyek lehetnek.

Az egyéni cégek tehát kizárólag egy természetes személy alapítója lehet, akinek feltétlenül egyéni vállalkozói tevékenységet kell folytatnia. Az egyéni cég megalakulásával az egyéni vállalkozás megszűnik és továbbiakban az egyéni cég keretei között zajlik az üzletszerű gazdasági tevékenység. Az egyéni cég jogi személyiséggel nem rendelkezik, ez azonban nem jelent a gyakorlatban korlátozott jogképességet; hasonlóan jogi személyekhez az egyéni cég is szerezhethet jogokat és kötelezettségeket, tulajdona lehet, pert indíthat és perelhető.

Az egyéni cégek gyors piacra lépését hivatott elősegíteni a cégnyilvánosságról, bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról szóló 2006. évi V. törvény (továbbiakban Ctv.) 4. mellékletében található alapító okirat minta. Ennek igénybevétele nagyban megkönnyíti és meggyorsítja az egyéni cég bejegyzését. (A szerződés mintával történő alapításról részletesebben lásd a következő pontot.)

Az egyéni vállalkozók a gyakorlatban elsősorban azért hoznak létre egyéni céget, mert azt aztán könnyebben lehet egyszemélyes korlátolt felelősségű társasággá alakítani.

Az egyéni cég az **alapító okiratban** meghatározott jegyzett tőkével alakul. Ha **jegyzett tőkéje** a kettőszázezer forintot meghaladja, a jegyzett tőke pénzbeli és nem pénzbeli hozzájárulásból állhat. A vagyoni betét értékéről az alapító a bejegyzés iránti kérelemben nyilatkozik.

Ha az egyéni cég jegyzett tőkéje a kettőszázezer forintot nem haladja meg, a jegyzett tőke csak pénzbeli hozzájárulás lehet. A pénzbeli és a nem pénzbeli hozzájárulást az alapításkor rendelkezésre kell bocsátani.

Az egyéni cég elnevezést (vagy annak ec. rövidítését) az egyéni cég nevében fel kell tüntetni. Az egyéni cég kötelezettségeiért elsősorban az egyéni cég felel vagyoniával. Ha az egyéni cég vagyona a követelést nem fedezi, a tag saját vagyoniával korlátlanul felel.

Az egyéni cég egyedüli tagja dönt a céggel kapcsolatos hosszú távú, stratégiai kérdésekben. E tekintetben ugyanolyan hatáskörökkel rendelkezik, mint egy gazdasági társaság legfőbb szerve.

Az egyéni cég **ügyvezetését** vezető tisztségviselő vagy az egyéni cégben fennálló tagsági jogviszony keretében a tag látja el. Ez azt jelenti, hogy szemben egy közkereseti vagy betéti társasággal, az egyéni cég tagja jogosult arra, hogy egy „külső” szakembert bízjon meg a napi, operatív feladatok ellátásával.

Ha az egyéni cég ügyvezetését a tag látja el, a céget a tag képviseli harmadik személyekkel szemben, valamint bíróságok és más hatóságok előtt. Ebben az esetben az egyéni céget a tag írásban cégjegyzés útján képviseli.

A tag, illetve a vezető tisztségviselő az egyéni cég ügyvezetését az ilyen tisztséget betöltő személytől általában elvárható gondossággal, az egyéni cég érdekeinek elsődlegessége alapján köteles ellátni. Azonban ha az egyéni cég fizetési képességével fenyegető helyzet következik be, a tag ügyvezetési feladatait a társaság hitelezői érdekeinek elsődlegessége alapján köteles ellátni.

Fontos korlátozást tartalmaz a törvény a vagyoni betét elidegenítésével kapcsolatosan. Eszerint egyéni cég vagyoni betétje kizárólag egyéni vállalkozóra ruházható át.

Az egyéni cég a gazdasági társaságokról szóló törvény rendelkezéseinek megfelelő alkalmazásával gazdasági társasággá **alakulhat** át.

Az egyéni cég **megszűnik**, ha:

- a) az alapító okiratban meghatározott időtartam eltelt vagy más megszűnési feltétel megvalósult,
- b) elhatározza jogutód nélküli megszűnését,
- c) elhatározza jogutódlással történő megszűnését (átalakulását),
- d) a cégbíróság megszűntnek nyilvánítja,
- e) a cégbíróság hivatalból elrendeli törlését,
- f) a bíróság felszámolási eljárás során megszünteti.

Az egyéni cégre a felszámolás, a végelszámolás és a csődeljárás szabályait alkalmazni kell.

3.7.2 Gazdasági társaságok

2014. március 15-ét megelőzően a gazdasági társaságokról szóló jogi rezsim önálló törvényben került rögzítésre. A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény (továbbiakban Gt.) Magyarország harmadik ilyen tárgyú törvénye volt. Azonban a jogtudomány képviselői között megerősödött az a nézet, mely szerint az új Polgári Törvénykönyv megalkotásával időszerűvé válik a korábban elkülönült joganyagnak a magánjogi kódexbe való inkorporálása. A törvényalkotási folyamat eredményeképpen 2013 februárjában elfogadott törvénykönyv így már tartalmazza a gazdasági társaságokra vonatkozó anyagi jogi normákat. A bejegyzéssel kapcsolatos eljárási szabályok, a társaságok törvényességi felügyeletére vonatkozó rendelkezések továbbra is a Ctv-ben találhatóak.

A korábbiaktól eltérően a Ptk. sajátos szabályozást alkalmaz a társaságokra vonatkozóan. A törvény harmadik könyve szól a jogi személyekről. Tekintettel arra, hogy a Ptk. 2014. március 15-ei hatályba lépésével – szemben a Gt-vel – minden gazdasági társaság jogi személyiséget kap, így indokolt volt ebben a harmadik könyvben elhelyezni a rájuk vonatkozó szabályokat. E hivatkozott könyv a gazdasági társaságokon kívül rendelkezik az egyesületről, a szövetkezetéről, az egyesülésről és az alapítványról is. Mindegyik jogi személy, így a törvény a gazdasági társaságok tekintetében is meghatároz általános és különös szabályokat, valamint az összes jogi személyre vonatkozóan közös szabályokat is. A gazdasági társaságokra vonatkozó jogszabály-alkalmazás menete így a következő lesz a jövőben: ha például korlátolt felelősségű társasággal kapcsolatosan szeretnénk ismereteket szerezni, akkor először a kifejezetten erre a társaságra vonatkozó szabályokat kell értelmeznünk. Amennyiben ezek között a speciális szabályok között nem találunk valamilyen kérdésre vonatkozóan rendelkezést, a gazdasági társaságokra vonatkozó közös (általános) szabályokat kell áttekintenünk. Ha továbbra is maradnak olyan kérdések, amelyeket nem sikerült a fenti elemzés alapján megnyugtatóan tisztáznunk, akkor a könyv jogi személyekre vonatkozó közös rendelkezéseit kell használnunk. E hármas szintű jogalkalmazás lesz tehát megoldás a gazdasági társaságokkal kapcsolatos kérdések megválaszolására.

Az új Ptk. szerint minden gazdasági társaság jogi személy, így jogképeséggel rendelkezik: jogokat szerezhet és kötelezettségeket vállalhat, pert indíthat és perelhető. Nevében törvényes képviselője, a vezető tisztségviselő jár el.

ba) Gazdasági társaságok alapítása

Hazánkban a társaságalapítás tekintetében **forma- és típuskényszer** érvényesül. Ez azt jelenti, hogy csakis a törvényben megszabott alakban lehet elkészíteni a társaság létesítő okiratát, amennyiben valamely előírt kellék abból hiányzik, a cégbíróság elutasítja a bejegyzési kérelmet. A típuskényszer alapján pedig a társasági keretek között folytatott gazdasági tevékenység négy féle társasági formában folytatható, melyek a közkereseti társaság (kkt.), betéti társaság (bt.), korlátolt felelősségű társaság (kft.) és részvénytársaság (rt.).¹⁵⁴ Gazdasági társaság alapítására természetes és jogi személy egyaránt jogosult. Azonban felelősségkumuláció tilalmának értelmében egyéni vállalkozó, egyéni cég, közkereseti társaság és betéti társaság nem alapíthat, és nem lehet tagja olyan társaságnak, amelyben a felelőssége korlátlan lenne.

A gazdasági társaság **cégbírósi bejegyzéssel** jön létre. Ezt megelőzően a társaság tagjai (a gyakorlatban természetesen ügyvéd vagy közjegyző közreműködésével) elkészítik a létesítő okiratot. A létesítő okirat elnevezése társaságoként eltérő: kkt., bt., és kft. esetében társasági szerződés, rt.-nél alapszabály, egyszemélyes kft.-nél alapító okirat.

A létesítő okirat minimális tartalmi elemei a következők:

- a) a társaság neve
- b) a társaság székhelye (székhelyen a társaság bejegyzett irodáját értjük, ahol a jogi személynek biztosítania kell a részére címzett jognyilatkozatok fogadását és a meghatározott iratainak elérhetőségét), telephelye, fióktelepe;
- c) a társaság célja vagy fő tevékenysége;
- d) a társaság létesítő személy vagy személyek neve, valamint azok lakóhelye vagy székhelye;
- e) társaság részére teljesítendő vagyoni hozzájárulások, azok értéke, továbbá a vagyon rendelkezésre bocsátásának módja és ideje; és
- f) a társaság első vezető tisztségviselőjét, felügyelőbizottsági tagjai, könyvvizsgálója.

A korábbi gyakorlatnak megfelelően a gazdasági társaságok – az egyéni céghez hasonlóan – szerződésmentával is alapíthatóak. Ez azt jelenti, hogy a Ctv. mellékleteiben található mintákat értelemszerűen kitöltve készül el a társaság létesítő okirata.¹⁵⁵ Ez nagyban megkönnyíti az okirat készítőjének munkáját és a másik nagy előnye, hogy ezáltal a társaság jogosult lesz az egyszerűsített cégeljárás igénybevételére. Ennek eredményeképpen az adószám megérkezé-

¹⁵⁴ GADÓ Gábor: *A gazdasági társaságok közös szabályai*. In: Polgári Jog Kommentár a gyakorlat számára. Szerk.: Pertik Ferenc. HVG-ORAC Kiadó, Bp., 2013. 114.

¹⁵⁵ L. 2. sz. melléklet.

sétől számított egy munkaórán belül bejegyzésre kerülhet társaság (természetesen amennyiben a bejegyzési kérelem egyebekben is megfelel a törvényi előírásoknak). Fontos megkötés, hogy a Ctv.-ben található szerződésminták nem módosíthatóak, azokból elvenni, illetve azokhoz hozzátenni nem lehet.

A létesítő okiratot valamennyi tagnak alá kell írnia, ezután pedig azt ügyvéd által ellenjegyzett magánokiratba, vagy közjegyző által hitelesített közokiratba kell foglalni. A jogi képviselőnek ezután 30 napja van, hogy a bejegyzési kérelmet benyújtsa az illetékes cégbíróságra. A gazdasági társaságok a cégbírósági nyilvántartásba vétellel jönnek létre a létesítő okiratban megjelölt időpontra visszamenő hatállyal. Az ellenjegyzéstől a bejegyzésig a társaság **előtársaságként** működhet, ez azt jelenti, hogy bizonyos korlátozásokkal a már bejegyzett társaságokhoz hasonlóan folytathat gazdasági tevékenységet, kivéve olyat, amely hatósági engedélyhez kötött. A vonatkozó törvény értelmében tehát személy- és vagyonvédelmi tevékenység előtársasági létszakaszban nem végezhető, hiszen ahhoz a rendőrség által kiadott működési engedély szükséges.¹⁵⁶

Alapításakor a tagok kötelesek a társaság részére **vagyoni hozzájárulást** teljesíteni, a társaság ugyanis jegyzett tőke hiányában nem képes működni a gazdasági életben. A rendelkezésre bocsájtott vagyon ezután a társaság tulajdona lesz, és elkülönül az azt szolgáltató tagok személyes vagyonától. A gyakorlatban megengedett, hogy a tagok ne egyenlő mértékű vagyont szolgáltassanak a társaságnak, az viszont nem lehetséges, hogy valamelyikük e kötelezettségnek ne tegyen eleget. A már teljesített vagyoni hozzájárulást vagy annak értékét nem lehet visszakövetelni. A vagyoni hozzájárulás lehet pénzbeli és nem pénzbeli (apport) szolgáltatás. **Apport**¹⁵⁷ lehet minden forgalomképes, vagyoni értékkel rendelkező ingó vagy ingatlan dolog, szellemi alkotáshoz fűződő vagy egyéb vagyoni értékű jog, ideértve az adós által elismert vagy jogerős bírósági határozaton alapuló követelést is. A vállalt vagyoni hozzájárulás szolgáltatása elmulasztásának jogkövetkezménye, hogy a tag jogviszonya a törvény erejénél fogva megszűnik. Nem tévesztendő össze ez az eset a tag kizárásával, amely bírósági eljárás keretében következhet be. Ha a tag késedelmesen teljesíti a hozzájárulást, a Ptk. értelmében a szerződésszegésért való felelősség szabályai kerülnek alkalmazásra, melynek eredményeképpen a késlekedő tag az így okozott károkért kártérítési felelősséggel tartozik.

bb) A gazdasági társaságok szervezete

Bár társaságok a tagoktól elkülönült jogalanyisággal rendelkeznek, a tagok nélkül azonban nem képesek működni, és szükség van olyan személyre is, mely elláthatja a törvényes képviselőt is. A törvény ezenkívül bizonyos esetekben előírja különböző ellenőrző szervezetek felállítását is.

bc) A gazdasági társaságok legfőbb szerve

Legfőbb szervén mindig a tagok összességét megtestesítő döntéshozatalra hivatott szervet kell értenünk, így az nem tévesztendő össze a társaság képviselőre jogosult vezető tisztségviselővel. Az egyszemélyes társaságoknál (mely kft. és zártkörűen működő rt. formájában működhet) a legfőbb szerv szerepét az egyedüli tag tölti be. A legfőbb szerv hatáskörébe tartozó kérdésekben tehát az alapító vagy az egyedüli tag írásban határoz és a döntés az ügyvezetéssel való közléssel válik hatályossá. A legfőbb szervet kkt., bt. és kft. esetében taggyűlésnek, rt. esetében közgyűlésnek nevezzük.

A gazdasági társaság legfőbb szervének feladata a társaság alapvető üzleti és személyi kérdéseiben való döntéshozatal. A legfőbb szerv hatáskörébe tartozik a számviteli törvény szerinti beszámoló jóváhagyása és a nyereség felosztásáról való döntés.

A gazdasági társaság legfőbb szerve dönt a taggal, a vezető tisztségviselővel, a felügyelőbizottsági taggal és a társasági könyvvizsgálóval szembeni kártérítési igény érvényesítéséről is.

A társaság minden tagja jogosult személyesen vagy képviselő útján a legfőbb szerv tevékenységében részt venni. A legfőbb szerv ülése nem nyilvános. A legfőbb szerv ülésén a társaság vezető tisztségviselői és a felügyelőbizottság tagjai tanácskozási joggal részt vehetnek. Ez egyben azt is jelenti, hogy szavazati joggal csupán a társaság tagjai rendelkeznek.

bd) Ügyvezetés és képviselet

A Ptk. a gazdasági társaságok ügyvezetését a vezető tisztségviselők önálló tevékenységként írja le, amely tevékenységért a vezető tisztségviselő a társasággal szemben felelősséggel tartozik. Ez azt jelenti, hogy az ügyvezető(k) nem

---

156 Ptk. 3:101. §.

157 NOCHTA Tibor – ZÓKA Ferenc – ZUMBOK Ferenc: *A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény magyarázata*. Magyar Hivatalos Közlönykiadó, Bp., 2006. 58.

utasítható(ak), tevékenységüket a jogszabályok, a létesítő okirat és a legfőbb szerv határozatainak szem előtt tartásával, elsősorban a gazdasági társaság érdekeinek megfelelően kötelesek ellátni. A tagok tehát egyenként nem jogosultak a vezető tisztségviselőknél utasítást adni. Az más kérdés, hogy természetesen abban az esetben, ha valamely tag a szavazatok többségével egymaga rendelkezik, a legfőbb szerv határozataira nyilvánvalóan meghatározó befolyással bír, így a gyakorlatban az ő akarata kerül érvényesítésre az ügyvezetés által.

A kkt., bt. és kft. vezető tisztségviselőjét ügyvezetőnek hívjuk. A zártkörűen működő rt. (zrt.) esetében igazgatóság vagy vezérigazgató, a nyilvánosan működő részvénytársaságnál igazgatóság vagy igazgatótanács látja el a napi operatív feladatokat.

Az ügyvezetés legfőbb feladata a társaság képviselete bíróságok, más hatóságok és harmadik személyek irányában. Ide tartozik a cég írásbeli képviselete is, amelyet cégjegyzésnek nevezünk. A cégjegyzési jog lehet önálló, illetve ha több személyt bíz meg a társaság az ügyvezetési feladatok ellátásával, elképzelhető együttes aláírási jog is.

Az ügyvezetői jogviszony a legfőbb szerv általi megválasztással és a megbízás elfogadásával jön létre. Azonban a vezető tisztségviselővel szemben a törvény megfogalmaz bizonyos kizáró okokat. Ezek fenn nem állásáról a vezető tisztségviselő személyének cégjegyzékbe való bejegyzésekor az ügyvezetőnek kell nyilatkoznia, e nyilatkozat valóság-tartalmáról bizonyos esetekben az eljáró ügyvéd, máskor a hatóság győződik meg. A Ptk. szerint nem lehet vezető tisztségviselő, akit büncselekmény elkövetése miatt jogerősen szabadságvesztés büntetésre ítélték, amíg a büntetett előlethez fűződő hátrányos következmények alól nem mentesült.

Nem lehet vezető tisztségviselő az sem, akit e foglalkozástól jogerősen eltiltottak, az eltiltás hatálya alatt az ítéletben megjelölt tevékenységet folytató jogi személy vonatkozásában.

Az eltiltást kimondó határozatban megszabott időtartamig nem lehet vezető tisztségviselő az, akit eltiltottak a vezető tisztségviselői tevékenységtől.

A vezető tisztségviselő – a nyilvánosan működő részvénytársaság részvénye kivételével – nem szerezhet társasági részesedést, és nem lehet vezető tisztségviselő olyan gazdasági társaságban, amely főtevékenységként ugyanolyan gazdasági tevékenységet folytat, mint az a társaság, amelyben vezető tisztségviselő. Ha a vezető tisztségviselő új vezető tisztségviselői megbízást fogad el, a tisztség elfogadásától számított tizenöt napon belül köteles e tényről értesíteni azokat a társaságokat, ahol már vezető tisztségviselő vagy felügyelőbizottsági tag.

A vezető tisztségviselő és hozzátartozója – a mindennapi élet szokásos ügyletei kivételével – nem köthet saját nevében vagy saját javára a gazdasági társaság főtevékenysége körébe tartozó szerződéseket.

Ha a vezető tisztségviselő tevékenységével harmadik személynek kárt okoz, azért elsősorban a társaság köteles helytállni. Azonban ha az ügyvezetési tevékenysége során a társaságnak okoz kárt, akkor a szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség szabályai szerint felel a jogi személlyel szemben. A Ptk. megtartotta a korábbi Gt. úgynevezett felmentvényrel kapcsolatos szabályát. Ennek értelmében, ha a társaság legfőbb szerve a vezető tisztségviselő kérésére a beszámoló elfogadásával egyidejűleg az előző üzleti évben kifejtett ügyvezetési tevékenység megfelelőségét megállapító felmentvényt ad, a társaság a vezető tisztségviselő ellen akkor léphet fel az ügyvezetési kötelezettségek megsértésére alapozott kártérítési igénnyel, ha a felmentvény megadásának alapjául szolgáló tények vagy adatok valótlanok vagy hiányosak voltak. A vezető tisztségviselő felelősségével kapcsolatosan szükséges megjegyezni, hogy a gazdasági társaság jogutód nélküli megszűnése után a társaság vezető tisztségviselőivel szembeni kártérítési igényt – a társaság nyilvántartásból való törlésétől számított egyéves jogvesztő határidőn belül – a törlés időpontjában tagsági jogviszonyban állók érvényesíthetik. A tag a kártérítési igényt a társaság megszűnésekor felosztott vagyomból öt megillető rész arányában érvényesítheti. A vezető tisztségviselő harmadik személyekkel szemben okozott károk esetén akkor vonható közvetlenül felelősségre, ha a gazdasági társaság jogutód nélkül megszűnik. Ilyenkor a hitelezők kielégítetlen követelésük erejéig kártérítési igényt érvényesíthetnek a társaság vezető tisztségviselőivel szemben a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint, ha a vezető tisztségviselő a társaság fizetésképtelenségével fenyegető helyzet beállta után a hitelezői érdekeket nem vette figyelembe. Ez a rendelkezés végelszámolással történő megszűnés esetén nem alkalmazható.

be) Felügyelőbizottság

A felügyelőbizottság a gazdasági társaságok – és a többi jogi személy esetében is – az ügyvezetés tulajdonosi ellenőrzését hivatott szolgálni. Gazdasági társaságok esetében választása csak akkor kötelező, ha jogszabály azt külön előírja. A gazdasági társaságokra vonatkozó általános szabályok egy ilyen esetkört ismernek, nevezetesen azt, ha a munkavállalóknak az ellenőrzési tevékenységben való részvétele valósul meg a felügyelőbizottságon keresztül. Ennek az a feltétele, hogy a dolgozói létszám éves átlagban meghaladja a kétszáz főt. A törvény nem tartja szükségesnek maximális létszám meghatározását, hiszen a társaság mérete, tevékenysége, a tagoknak a felügyelőbizottsággal kapcsolatos elvárásai mindenképpen meghatározzák azt az optimumot, amelynek az átlépése már a társaság tagságának érdekeivel ellentétes. Mivel pedig a felügyelőbizottsági tagok számáról a tagok döntenek, a saját érdekeik figyelembevételével

és érvényesítése a tagokra bízható. A Ptk. azonban minimálisan három főben határozza meg a felügyelőbizottság létszámát. A felügyelőbizottság legfontosabb jogosultsága, hogy abban az esetben, ha érzékeli, hogy az ügyvezetés tevékenysége jogszabályba vagy a létesítő okiratba ütközik, ellentétes a társaság legfőbb szerve határozataival vagy egyébként sérti a gazdasági társaság érdekeit, lehetősége van összehívni a társaság legfőbb szervének ülését e kérdés megtárgyalása és a szükséges határozatok meghozatala érdekében. A felügyelőbizottsági tagok az ellenőrzési kötelezettségük elmulasztásával vagy nem megfelelő teljesítésével a társaságnak okozott károkért a szerződésszegéssel okozott kárért való felelősség szabályai szerint felelnek.

bf) Állandó könyvvizsgáló

A legfőbb szerv által választott állandó könyvvizsgáló feladata, hogy a könyvvizsgálatot szabályszerűen elvégezze, és ennek alapján független könyvvizsgálói jelentésben foglaljon állást arról, hogy a gazdasági társaság beszámolója megfelel-e a jogszabályoknak és megbízható, valós képet ad-e a társaság vagyoni, pénzügyi és jövedelmi helyzetéről, működésének gazdasági eredményeiről.

Az állandó könyvvizsgáló a könyvvizsgálói nyilvántartásban szereplő egyéni könyvvizsgáló vagy könyvvizsgáló cég lehet. Ha könyvvizsgáló cég látja el a könyvvizsgálói feladatokat, ki kell jelölnie azt a személyt, aki a könyvvizsgálatot személyében végzi.

Az állandó könyvvizsgáló nem nyújthat a gazdasági társaság részére olyan szolgáltatást és nem alakíthat ki olyan együttműködést az ügyvezetéssel, amely könyvvizsgálói feladatának független és tárgyilagos ellátását veszélyezteti.

Az állandó könyvvizsgálót a társaság legfőbb szervének a társaság beszámolóját tárgyaló ülésére meg kell hívni. A könyvvizsgáló ezen az ülésen köteles részt venni, de távolmaradása az ülés megtartását nem akadályozza.

Ha a gazdasági társaságnál felügyelőbizottság működik, a könyvvizsgáló a felügyelőbizottság ülésén tanácskozási joggal részt vehet, a felügyelőbizottság felhívása esetén a könyvvizsgáló a felügyelőbizottság ülésén köteles részt venni. A felügyelőbizottság köteles napirendre tűzni a könyvvizsgáló által megtárgyalásra javasolt ügyeket.

3.7.3 Egyes gazdasági társaságok

a) A közkereseti társaság

Közkereseti társaság létesítésére irányuló társasági szerződés megkötésével a társaság tagjai arra vállalnak kötelezettséget, hogy a társaság gazdasági tevékenységének céljára a társaság részére vagyoni hozzájárulást teljesítsenek, és a társaságnak a társasági vagyon által nem fedezett kötelezettségeiért korlátlanul és egyetemlegesen helytállnak. Az egyetemleges helytállási kötelezettség a polgári jogban általánosan azt jelenti, hogy a jogosulttal szemben több kötelezett áll, amelyek mindegyike az egész kötelezettség teljesítésére köteles. A jogosult választása szerint egy vagy több kötelezettől is követelheti a teljesítést. Amennyiben ez bekövetkezik, az összes kötelezett szabadul a kötelemből és a jogosultat kielégítettnek kell tekinteni. A közkereseti társaság létesítéséhez a törvény nem ír elő kötelező jegyzett tőke minimumot.

b) A betéti társaság

A betéti társaság (bt.) létesítésére irányuló társasági szerződés megkötésével a társaság tagjai arra vállalnak kötelezettséget, hogy a társaság gazdasági tevékenységének céljára a társaság részére vagyoni hozzájárulást teljesítsenek, továbbá legalább az egyik tag (beltag) vállalja, hogy a társaságnak a társasági vagyon által nem fedezett kötelezettségeiért a többi beltaggal egyetemlegesen köteles helytállni, míg legalább egy másik tag (kültag) a társasági kötelezettségeikért – ha a törvény eltérően nem rendelkezik – nem tartozik helytállási kötelezettséggel. A betéti társaság létesítéséhez a Ptk. szintén nem ír elő kötelező jegyzett tőke minimumot.

A korlátlan tagi felelősség miatt kkt. és bt. nem a legkedveltebb társasági forma, ugyanakkor szép számban találunk a bejegyzett cégek között ilyen társaságokat. A korlátlan felelősség hátulütője, hogy a gyakorlatban akár egy nem megfelelő, vagy akár rosszhiszemű ügyvezetői döntés miatt az „ártatlan” tag is felelhet magánvagyonával a megkárosított hitelezővel szemben. Ilyenkor természetesen e tagnak is lehetősége van az ebből eredő igényét a „vétkes” féllel szemben érvényesíteni, azonban ehhez újabb bírósági eljárásra van szükség, mely a mai viszonyok között akár éveket is igénybe vehet.

c) A korlátolt felelősségű társaság

A korlátolt felelősségű társaság (kft.) olyan gazdasági társaság, amely előre meghatározott összegű törzsbetétekből álló törzstőkével alakul, és amelynél a tag kötelezettsége a társasággal szemben törzsbetéteinek szolgáltatására és a társasági szerződésben megállapított egyéb vagyoni értékű szolgáltatásra terjed ki. A társaság kötelezettségeiért – ha a törvény eltérően nem rendelkezik – a tag nem köteles helytállni.

A definícióból látható, hogy a társaság elnevezése megtévesztőnek tűnik. A kft. ugyanis a hitelezők felé teljes vagyonával, korlátlanul helytállni tartozik, korlátozott helytállási kötelezettsége a tagoknak van. Ez az oka annak, hogy jelenleg Magyarországon ez a legerjedtebb társasági forma. A kft. 3 millió Ft minimális tőkével (törzstőke) alapítható. A korábbi Gt. ezt az összeget 500 000 Ft-ban határozta meg. Így a Ptk. 2014. március 15-ei hatálybalépése előtt alapított kft.-k esetében ezt a tőkét fel kell emelnie a tagoknak 3 millió Ft-ra. Erre a jogalkotó két évet biztosít a kft.-k számára.

A törzsbetét a tag vagyoni hozzájárulása. A tagok törzsbetétei különböző mértékűek lehetnek; az egyes törzsbetétek mértéke nem lehet kevesebb százezer forintnál.

Minden tagnak egy törzsbetéte lehet. A törzsbetétől meg kell különböztetnünk az üzletrészt. Az üzletrész a társaság bejegyzését követően a törzsbetéthez kapcsolódó tagsági jogokat és kötelezettségek összességét testesíti meg, elvont jogi fogalom.

Az üzletrészt kívülálló személyre akkor lehet átruházni, ha a tag a törzsbetétét teljes mértékben szolgáltatatta, kivéve, ha az átruházásra azért kerül sor, mert a vagyoni hozzájárulás, illetve a pótbefizetés teljesítésének elmulasztása vagy kizárás miatt a tag tagsági viszonya megszűnt. A pénzszolgáltatás ellenében átruházni kívánt üzletrész megszerzésére a többi tag, a társaság vagy a társaság által kijelölt személy – ebben a sorrendben – az elővásárlási jogra vonatkozó rendelkezések megfelelő alkalmazásával másokat megelőzően jogosult. E jog átruházása semmis. Az üzletrész másokat megelőző megszerzésére irányuló jog a tagokat üzletrészeik egymáshoz viszonyított mértéke szerint, arányosan illeti meg.

A kft. jelenleg a legnépszerűbb társasági forma. Ennek oka egyértelműen a Gt. szerinti viszonylag alacsony kötelező törzstőke, illetve a tagok korlátozott felelőssége. Vélhetően e népszerűség nem fog csökkenni az új Ptk. által előírt kötelező tőkeemeléssel, illetve magasabb törzstőkével sem.

d) A részvénytársaság

A részvénytársaság olyan gazdasági társaság, amely előre meghatározott számú és névértékű részvényből álló alaptőkével működik, és a részvényes kötelezettsége a részvénytársasággal szemben a részvény névértékének vagy kibocsátási értékének szolgáltatására terjed ki. A részvénytársaság kötelezettségeiért a részvényes – ha a törvény eltérően nem rendelkezik – nem köteles helytállni.

Az a részvénytársaság, amelynek részvényeit tőzsdére bevezették, nyilvánosan működő részvénytársaságnak (nyrt.), amelynek részvényei nincsenek bevezetve tőzsdére, zártkörűen működő részvénytársaságnak (zrt.) minősül. A zrt. alaptőkéje nem lehet kevesebb ötmillió forintnál, az nyrt. alaptőkéje nem lehet kevesebb húszmillió forintnál. Fontosnak tartjuk megjegyezni, hogy a Ptk. hatálybalépését követően nyilvánosan működő részvénytársaság már nem alapítható, nyilvánosan működő részvénytársaság bejegyzése iránti kérelem nem nyújtható be. Ez azt jelenti, hogy a jövőben csak zártkörű alapításra kerülhet sor, az így létrehozott társaság részvényeit később kell nyilvános forgalomba hozni ahhoz, hogy a társaság nyilvánosan működjön. A Ptk. hatálybalépésekor a cégnyilvántartásba bejegyzett, vagy bejegyzés alatt álló olyan nyilvánosan működő részvénytársaság, amelynek részvényei nincsenek bevezetve a Ptk. szerinti tőzsdére, köteles részvényeit 2016. március 15-éig a tőzsdére bevezetni vagy működési formájának megváltoztatásáról, illetve átalakulásáról, egyesüléséről határozni.

A részvény a kibocsátó részvénytársaságban gyakorolható tagsági jogokat megtestesítő, névre szóló, névértékkel rendelkező, forgalomképes értékpapír.

A zrt. által kibocsátható részvényfajták:

- a) törzsrészvény;
- b) elsőbbségi részvény;
- c) dolgozói részvény;
- d) kamatozó részvény;
- e) visszaváltható részvény.

Az elsőbbségi részvényfajtán belül a részvények az elsőbbséggel érintett részvényesi jogok szerint különböző részvényosztályokba tartozhatnak, egy részvényosztályon belül eltérő tartalmú és mértékű tagsági jogokat megtestesítő részvények kerülhetnek kibocsátásra. Egy részvényfajtán vagy részvényosztályon belül több részvényosztály bocsátható ki.

A részvénytársaság legfőbb szerve a részvényesek összességéből álló közgyűlés. Az ügyvezetést egy legalább háromtagú testület, az igazgatóság látja el, de zrt. esetén az igazgatóság jogköre egyetlen személyre, a vezérigazgatóra telepíthető, míg nyrt. esetében egységes irányítási rendszer is bevezethető, amelyben az igazgatótanácsnak nevezett testület az ügyvezetés mellett a felügyelőbizottság feladatát is ellátja. Az igazgatótanács minimális létszámát a szabályozás öt főben határozza meg. A rendelkezések a testületek maximális létszámát nem állapítják meg, ezt rábízák a tagokra, akik a társaság méretének, a társaság tevékenységének, az ügyvezető testületre telepített feladatok ismeretében dönthetnek a társaság igényeinek leginkább megfelelő létszámú testület felállításáról.

4. NEMZETKÖZI KITEKINTÉS

4.1 A globális magánbiztonsági piac létrejötte

A nemzetközi gazdasági szereplőként működő magánbiztonsági cégek megjelenéséhez és megerősödéséhez a következő tényezők járultak hozzá:

1. A hidegháború lezárulásával olyan változások következtek be a nemzetközi politikai életben, amik kedveztek a magánbiztonsági szektor megerősödésének.
2. A tudományos és technikai fejlődés, valamint a fegyveres konfliktusok jellegének megváltozása hatással volt a XXI. századi hadviselésre.
3. A neoliberális gazdaságpolitika kedvezett a korábban állam által ellátott feladatok kiszervezésének (outsourcing).
4. A nemzetközi béke és biztonság fenntartásáért felelős nemzetközi szervezetek képességei nem követték a megváltozott geopolitikai helyzetet.

4.1.1 A nemzetközi politikai térben bekövetkező változások

A globális politikai térben bekövetkezett változásokra két tényező volt hatással. Elsőként a Szovjetunió összeomlásával párhuzamosan megnőtt a „**bukott államok**” száma egyes térségekben. Ennek oka, hogy az orosz–amerikai szembenállás enyhülésének részeként az egykori szuperhatalmak kisebb mértékben nyújtottak támogatást a korábban segítségükkel hatalomra került kormányzatoknak a fejlődő országokban. A pénzügyi és katonai segítségnyújtás elmaradása lehetőséget biztosított a regnáló vezetéssel szembehelyezkedő politikai és/vagy vallási ellenzék számára, hogy megkísérelje a hatalomátvételt. A folyamat eredményeként több afrikai és latin-amerikai államban tört ki polgárháború. A bukott államok jellemzője, hogy a kormányzat csak az állam egyes régióiban képes gyakorolni ténylegesen a végrehajtó hatalmat. Tipikus példaként említhető Szomália, Szudán és Jemen, ahol a gyenge közigazgatás miatt a kormánynak nem marad más lehetősége, mint magánbiztonsági cégek szolgáltatásainak igénybevétele saját helyzete és a közrend megerősítése érdekében.¹⁵⁸

A magánbiztonsági cégek kapacitásainak felértékelődéséhez vezetett a nyugat-európai államok és az Egyesült Államok távolmaradása a számukra külpolitikai jelentőséggel nem bíró regionális konfliktusok rendezésétől. A demokratikus jogállamokban a hidegháború lezárását követően jelentős mértékben csökkentették a védelmi kiadásokat. A politikai elit a korábbi évtizedekkel szemben nem tudott a katonai beavatkozások mellett ideológiai alapon érvelni, mert a szovjet utódállamok már nem jelentettek érdemi katonai fenyegetést.¹⁵⁹ Így a regnáló politikai párt számára a végrehajtó hatalom elvesztését jelenthette volna egy áldozatokkal járó katonai szerepvállalás. Ezt a jelenséget nevezi a politikai történet tudománya „**Vietnám-szindrómának**” és „**Szomália-szindrómának**”.¹⁶⁰

4.1.2 A katonai szerepvállalás terén bekövetkező változások

Az 1990-es években új veszélyforrások jelentek meg. A nemzetközi terrorizmus megerősödése és a helyi, valamint regionális konfliktusok számának növekedése új védelmi képességek megteremtését tette szükségessé. A NATO katonai doktrínájában a „**területvédelmi szemléletet**” – amely szerint az elsődleges cél a NATO-tagállamok területi integritásának védelme a hagyományos katonai fenyegetésekkel szemben – felváltotta az „**expedíciós képesség iránti igény**”. Ennek lényege, hogy a NATO-nak képessé kellett válnia a tagállamoktól jelentős földrajzi távolságokban zajló konfliktusokba történő beavatkozásra. Az iraki és az afganisztáni háborúk egyik legfontosabb tapasztalata, hogy a hagyományos haderőkkel szemben a NATO képes volt rövid időn belül győzelmet elérni. A konfliktus második szakaszában a helyi lakosság egyes csoportjai által kifejtett változó intenzitású ellenállás jelentős veszteségeket okozott. A feladatok súlypontjának és veszélyességnek megváltozása jelentős mértékben hozzájárult a katonai feladatokat ellátó biztonsági cégek megerősö-

158 VARGA Krisztián: *Funkcionális szükségszerűség? – Katonai magánvállalatok állami alkalmazása. KBH Szemle*, 2009/4. 96–98.

159 EGEDY Gergely: *Bevezetés a nemzetközi kapcsolatok elméletébe*. HVG-ORAC, Bp., 2011. 45–46.

160 DEARDEN, Nick – MATHIEU, Fabien: *CorporateMercenaries – The threat of private military and security companies*. Waron Want, London, 2006. 11.

déséhez.¹⁶¹ 2008-ban a közel-keleti régióban 160 000 amerikai katona teljesített szolgálatot. A szerződéses jogviszonyban foglalkoztatott magánbiztonsági szakemberek (**contractor**) létszáma meghaladta a 163 000-et.¹⁶²

A magánbiztonsági piac megerősödését segítette, hogy az 1990-es években fokozatosan megszűntek a nagy tömeghadseregek. Így a vállalkozások kedvező áron juthattak leselejtezett technikai eszközökhöz. Ezzel egyidejűleg több tízezer olyan személy vált munkanélkülivé, aki korábban valamely állam hadseregében vagy rendvédelmi szervének állományában teljesített szolgálatot.¹⁶³

4.1.3 A neoliberais gazdaságpolitika hatásai

Az 1980-as években az Egyesült Államokban és az Egyesült Királyságban az állami közfeladatok megszervezésekor fontos szemponttá vált azok jövedelmezősége. A közigazgatási rendszer menedzsment szempontú átalakítását nevezzük „**New Public Management**-nek” (NPM). Az Egyesült Államokban és Nagy-Britanniában a Reagan- és a Thatcher-kormányok megkísérelték racionalizálni és minimalizálni a feladataik ellátásához szükséges közigazgatási szervek méretét. Így lehetővé vált a magánszektor szereplőinek bevonása egyes állami feladatok ellátásába.¹⁶⁴ A folyamat eredményeként olyan közszolgáltatások terén jelentek meg vállalkozások, mint a postai szolgáltatás vagy a vasúti személy- és árufuvarozás. Azonban az állami feladatok bizonyos körének ellátásába nem vagy csak részben vonható be a magánszektor. Ide sorolhatók a külügyi, hadügyi, rendészeti, igazságügyi és pénzügyi igazgatási funkciók, amelyeket összefoglalva **Erekly István a hatalmi állam közigazgatásának** nevezett.¹⁶⁵ Ezek az államiság olyan immanens elemei, amelyek részbeni korlátozása is elégséges lehet a szuverenitás megkérdőjelezéséhez. A hadügyi és rendészeti funkció terén az 1990-es években végbement szemléletváltást példázza, hogy az Egyesült Államokban 1990 és 2010 közötti időszakban a haderő szárazföldi szállítási kapacitását 60%-al csökkentették, míg a biztonsági cégekkel kötött szerződések összesített értéke 2010-ben meghaladta a 60 milliárd USA dollárt. Ekkorra a biztonsági cégekkel kötött szerződések értéke kétszerese volt a szövetségi rendvédelmi szervek éves költségvetésének.¹⁶⁶

4.1.4 A nemzetközi béke és biztonság fenntartásáért felelős nemzetközi szervezetek képességei nem követték a megváltozott geopolitikai helyzetet

A Szovjetunió összeomlása és az Egyesült Államok külpolitikai aktivitásának csökkenése miatt „**hatalmi vákuum**” alakult ki a korábbi ütköző zónákban, aminek következtében jelentősen megnőtt az államok közti és államon belüli fegyveres összecsapások száma. Emellett új bűnözési formák jelentek meg a fejlődő államokban és a poszt-szocialista országokban, aminek következtében romlott a közbiztonság. Az új geopolitikai helyzet az Egyesült Nemzetek Szervezetétől határozottabb fellépést követelt meg, azonban az ENSZ békefenntartó erőinek létszáma a szervezet finanszírozásának nehézségei és a részes államok érdektelensége (lásd 1.1.1.) miatt 1994. évi 76 000 főről 1998-ra 15 000 főre csökkent. Kofi Annan főtitkár az 1997-es Sierra Leone-i válság kapcsán felvetette a magánbiztonsági cégek szélesebb körű bevonásának lehetőségét.¹⁶⁷ Mára a nemzetközi szervezetek az államok mellett a magánbiztonsági cégek legfontosabb megbízóivá váltak.

4.2 A nemzetközi magánbiztonsági cégek típusai

A magánbiztonsági cégek (**private security company, PSC**) jellemzően a biztonsági szolgáltatások valamely típusára specializálódnak. A piaci szereplőket az általuk nyújtott szolgáltatások alapján lehet kategorizálni. Fontos azonban megemlíteni, hogy léteznek olyan nagy és tőkeerős vállalkozások, amelyek a biztonsági szolgáltatások jelentős hányadát nyújtják egyidejűleg több megbízó részére, így egyértelműen nem sorolhatók be.

---

161 KATONA Béla: *Privatizált háborúk. Katonai és biztonsági magánvállalatok tevékenysége háborús területeken*. 2011. 2–3.

162 SCHWARTZ, Moshe: *The Department of Defense's use of private security contractors in Afghanistan and Iraq: background, analysis and options for Congress*. Congressional Research Service, Washington D.C., 2011. 13.

163 PECZÖLI Ákos: *Outsourcing a válságkezelésben I. Zsoldosok*. Hadtudományi Szemle, Bp., 2012. 5. 2. 340.

164 TAMÁS A. (2010): I. m. 336–337.

165 PATYI A. – VARGA Zs. A.: I. m. 138.

166 Kovács Gergely: *A katonai magánvállalatok kialakulásának főbb tényezői*, 2013. <http://www.biztonsagpolitika.hu/?id=16&aid=1311&&title=a-katonai-maganvallalatok-kialakulasanak-fobb-tenyezoi>.

167 PECZÖLI Á.: I. m. 342.

A szakirodalomban leggyakrabban a **Fegyveres Erők Demokratikus Kontrolljának Központja** (Democratical Control of Armed Forces, **DCAF**) által 2005-ben meghatározott tipizálást alkalmazzák, ami a piaci szereplők által nyújtott **szolgáltatásokat** veszi alapul. A DCAF két fő típust különböztet meg, ezek a biztonsági magánvállalat és a katonai magánvállalat.

4.2.1 A katonai magánvállalat (Private Military Company, PMC)

A katonai magánvállalat olyan bejegyzett magánvállalkozás, amely szerződésben rögzített feltételek mellett, nyereség ellenében a következő katonai jellegű szolgáltatásokat nyújthatja:

- kiképzés;
- logisztikai támogatás;
- karbantartás;
- tanácsadás;
- erők irányítása és ellenőrzése;
- kommunikációs képességek biztosítása;
- hírszerzési műveletek végrehajtása;
- aknamentesítés és tűzszerész feladatok ellátása.

Az első katonai szolgáltatást nyújtó vállalkozást Sir David Stirling alapította 1967-ben, Watch Guard International néven. Napjainkban mindössze 100 PMC tevékenykedik körülbelül 50 országban. Relatív alacsony számuk ellenére jelentős szerepet játszanak az általuk nyújtott szolgáltatások jellegére és a megbízási szerződések jelentős értékére tekintettel. Utóbbi jellemzően 1 millió és 100 millió USA dollár érték között helyezkedik el. A legfontosabb megbízóik államok és nemzetközi szervezetek, amelyek eltérő okokból veszik igénybe a PMC-k szolgáltatásait. A jelentős katonai erővel rendelkező országok, mint Nagy-Britannia, költségcsökkentés érdekében alkalmaz PMC-t, mert ennek köszönhetően nem kell békeidőben kihasználatlan kapacitásokat fenntartania. A kisebb haderővel rendelkező európai államok PMC-k alkalmazásával vesznek részt a békefenntartó műveletekben. A latin-amerikai államokban a drokartellek és a gerillacsoportok elleni harc során élveznek prioritást, míg Délkelet-Ázsiában a terroristacsoportok felszámolása a leggyakoribb feladatuk.¹⁶⁸ A PMC-k szerkezeti felépítése követi a modern vállalatszervezés alapelveit. A belső hierarchiájuk a hadseregekkel rokon vonásokat mutat. A vállalkozások általában nagyméretűek, több száz főt foglalkoztatnak és globális telephelyrendszerrel rendelkeznek. A legtöbb PMC az Egyesült Államokban, az Egyesült Királyságban és Ausztráliában van bejegyezve.

4.2.2 A biztonsági magánvállalat (Private Security Company, PSC)

A biztonsági magánvállalat olyan bejegyzett magánvállalkozás, amely szerződésben rögzített feltételek mellett, nyereség ellenében a következő magánbiztonsági jellegű szolgáltatásokat nyújthatja:

- személyvédelem;
- területek és objektumok védelme;
- elektronikai védelem;
- informatikai védelem;
- magánnyomozás és üzleti hírszerzés;
- rendezvénybiztosítás;
- mozgó objektumok védelme;
- pénz- és értékszállítás;
- kritikus infrastruktúrák védelme;
- vagyonvédelem;
- rendőri egységek kiképzése;
- tanácsadás a biztonságsszervezés terén;
- bankok és pénzüzetek védelme;
- büntetés-végrehajtási intézetek működtetése;
- tolmács és fordító tevékenység;
- kommunikációs rendszerek működtetése.

¹⁶⁸ CAPARINI, Maria – SCHREIER, Fred: *Privatising Security: Law, Practice and Governance of Private Military and Security Companies*. DCAF, Genf, 2005. 17–19.

A PMC-től megkülönbözteti a szolgáltatások jellege, a vállalkozások mérete és a megbízások célja. A PSC-k mérete jóval változatosabb képet mutat, mert kisméretűek és pár munkavállalót foglalkoztató formában is képesek működni. A megbízások többsége preventív, bűnmegelőzési jellegű célt szolgál. Lényegesen kevesebb az eseménykövető jellegű szolgáltatás. Ilyen tipikusan a magánnyomozás, ami napjainkban a magánbiztonsági szegmens leggyorsabban fejlődő területévé vált a közép- és a kelet-európai régiókban. Csak Oroszországban több mint 12 000 biztonsági magánvállalat kínál magánnyomozással kapcsolatos szolgáltatásokat. 1999-ben a Biztonsági Szolgáltatók Szövetsége (Confederation of Security Services) felmérése szerint az Európai Unió tagállamaiban félmillió személyt foglalkoztattak a biztonsági magánvállalatok. Az unió keleti bővítését követően a szektorban foglalkoztatottak száma meghaladta az egymillió főt.¹⁶⁹

A biztonsági magánvállalat és a katonai magánvállalat között lényeges különbség, hogy a katonai jellegű szolgáltatások nyújtására válságövezetekben van piaci igény, így a megbízók köre és a szolgáltatások teljesítésének helye jól behatárolható az aktuális geopolitikai helyzet ismeretében. A legfontosabb területek a Közel-Kelet, Fekete-Afrika és Latin-Amerika. Emiatt a PMC-k a legtöbb esetben nem a székhely és a bejegyzés helye szerinti államban fejtik ki tevékenységüket. Ezzel szemben a biztonsági magánvállalatok a székhelyük szerinti államban és külföldön egyaránt vállalnak szolgáltatásnyújtást.

4.2.3 A magánbiztonsági cégek tipizálása

A DCAF által alkalmazott felosztás mellett, amely a szolgáltatás jellege alapján katonai magánvállalat és biztonsági magánvállalat között tesz különbséget, számos más felosztás ismert.

Fred SCHREIER és Marina CAPARINI 2005-ben megjelent *Privatising security* című tanulmányukban ötvözték a DCAF által korábban kidolgozott rendszert a Peter W. SINGER által ***Corporate Warriors: The rise of the privatized military industry*** című könyvében meghatározott típusokkal,¹⁷⁰ aminek eredményeként az alábbi vállalati formákat határozták meg:¹⁷¹

4.2.4 A PMSC megjelenése

Az előzőkben bemutatott tipizálási szempontok mellett figyelembe kell vennünk, hogy a piaci szereplők által egyidejűleg nyújtott szolgáltatások alapján az esetek jelentős részében nem lehet egyértelműen megállapítani, hogy a vizsgált vállalat mely kategóriába tartozik. Ennek oka, hogy a piaci szereplők magatartása kétféleképpen alakult az elmúlt években. Jellemző, hogy a kisebb cégek egy szolgáltatásfajta specializálódnak. Nevezhetjük ezt a folyamatot **profiltisztításnak**. Ezek a szereplők magas színvonalú szolgáltatást képesek nyújtani önálló szerződő félként vagy egy nagyobb biztonsági cég alvállalkozójaként egyaránt. Ezzel szemben a jelentős élőerőt foglalkoztató és modern eszközparkkal rendelkező cégek igyekeznek globális szinten minél szélesebb körben piacképes szolgáltatásokat kínálni a potenciális megbízóknak. Ennek következtében gyakran kötnek olyan tartalmú szerződéseket, amelyek alapján egyidejűleg jellemezhetnénk PMC-nek és PSC-nek a vizsgált vállalkozást. Az ilyen széles profilú szolgáltatás nyújtására képes cégek körét nevezzük magán katonai és biztonsági vállalatoknak (Private Military and Security Company, PMSC).¹⁷²

---

169 Uo. 26–28.

170 SINGER, Peter W.: *Corporate Warriors: The rise of the privatized military industry*. Cornell University Press, Ithaca, 2003. 91.

171 CAPARINI, M. – SCHREIER, F.: I. m. 37–38.

172 PECZÖLI Á.: I. m. 342.

I. Katonai magáncégek (PMF):	II. Biztonsági magáncégek (PSF):
I/1. Katonai Támogató Cég (Military Provider Firm, MPF) szolgáltatásai: – közvetlen harci tevékenység – légi támogatás – harcászati felderítés jelenleg tisztán ilyen tevékenységet folytató cég nincs a piacon!	II/1. Biztonsági Támogató Cég (Security Provider Firm, SPF) szolgáltatásai: – destabilizálódott térségben a rendvédelmi szervekkel együttműködve lép fel a közrend helyreállítása érdekében
I/2. Katonai Szolgáltatást Biztosító Cég (Military Support Firm, MSF) szolgáltatásai: – logisztikai és szállítási feladatok – hírközlési és karbantartási tevékenység	II/2. Biztonsági Szolgáltatást Biztosító Cég (Security Support Firm, SSF) szolgáltatásai: – technikai támogatás – karbantartás – objektumok és személyek védelme
I/3. Katonai Tanácsadó Cég (Military Consulting Firm, MCF) szolgáltatásai: – a konfliktus-zónától távol végez kiképző, tanácsadó és tervező feladatokat	II/3. Biztonsági Tanácsadó Cég (Security Consulting Firm, SCF) szolgáltatásai: – kiképzés – tanácsadás és tervezés

4.3 A magánbiztonsági cégek és alkalmazottak nemzetközi jogalanyisága és nemzetközi jogi felelőssége

Napjainkban a magánbiztonsági piac bővülésének egyik következménye, hogy a szolgáltatók gyakrabban kötnek szerződést külföldi megbízókkal és a korábbi évtizedekben kialakult gyakorlathoz képest nagyobb arányban foglalkoztatnak külföldi munkavállalókat. A folyamat következtében egyre nehezebb megállapítani, hogy a több államhoz köthető jogviszonyokban mely ország jogszabályait kell alkalmazni.

4.3.1 Az alkalmazandó jog és a jogalanyiság

Nemzetközi magánbiztonsági szolgáltatás nyújtására irányuló szerződésekről beszélünk azokban az esetben, ha a szolgáltató székhelye vagy bejegyzésének helye nem a megbízó illetősége szerinti államban van. Ekkor kérdéses, hogy a jogviszonnyal érintett államok közül mely ország jogszabályait kell alkalmazni egy jogvita során, és mely állam joga szerint lehet megállapítani a szolgáltató, az alkalmazottak és a megbízó felelősségét. Az alkalmazandó jog tekintetében az államok belső joga és nemzetközi szerződésai által deklarált joghatósági szabályok irányadóak. A **joghatósági** szabályok határozzák meg, hogy egy nemzetközi elemmel rendelkező ügyben mely állam hatóságai jogosultak eljárni.¹⁷³ A nemzetközi szerződésekkel nem szabályozott jogviszonyok tekintetében az államok hatóságai a szuverenitás elve alapján állapíthatják meg joghatóságukat. „**A szuverenitás az államok közötti kapcsolatokban a függetlenséget jelenti. A földgolyó egy részéhez kapcsolódó függetlenség abban áll, hogy az államnak jogában áll ott más államok kizárásával állami funkciókat gyakorolni.**”¹⁷⁴ Az állami szuverenitás korláta a többi állam szuverenitása, ami az államok egyenlőségének elvéből adódóan egyenértékű, és csak az állam önkéntes alávetésén alapuló nemzetközi szerződéssel vagy nemzetközi szervezeti tagsággal korlátozható.¹⁷⁵

A főhatalomnak három típusát különböztetjük meg. A területi főhatalom azt jelenti, hogy az állam a területének egészén a kizárólagosság igényével gyakorolhatja a főhatalmat.¹⁷⁶ A személyi főhatalom lehetőséget biztosít az államnak, hogy állampolgárai vonatkozásában jogvédelmet gyakorolhasson és kötelezettségeket alapíthasson azokban az

173 BURIÁN László et al.: *Európai és nemzetközi kollíziós magánjog*. KRIM Bt., Bp., 2010. 100–101.

174 KOVÁCS Péter: *Nemzetközi közjog*. 2. átdolgozott és bővített kiadás. Osiris Kiadó, Bp., 2011. 184.

175 TRÓCSÁNYI László – SCHANDA Balázs: *Bevezetés az alkotmányjogba. Az Alaptörvény és Magyarország alkotmányos alapintézményei*. HVG-ORAC Kiadó, Bp., 2012. 92.

176 KOVÁCS P.: I. m. 184.

esetekben is, ha azok másik állam területén tartózkodnak.¹⁷⁷ A főhatalom harmadik típusa a közfunkciós főhatalom, amit az állam a harmadik országokba telepített közigazgatási szervei vonatkozásában gyakorolhat. Ennek jellemző példái a diplomáciai képviselők és a külföldön állomásozó haderő tekintetében kifejtett hatalomgyakorlás.¹⁷⁸ A területi és a személyi főhatalom, valamint a területi és közfunkciós főhatalom összeütközése esetén a területi főhatalomnak kell érvényesülnie. A főszabály alól kivételt képeznek azok az esetek, amikor nemzetközi szerződés ettől eltérő szabályt állapít meg. A személyi és a közfunkciós főhatalom ütközése esetén a közfunkciós főhatalomnak van elsőbbsége. Utóbbi szabály jelentősége, hogy a külföldön állomásozó haderők által foglalkoztatott polgári alkalmazottak tekintetében irrelevánsá teszi azok állampolgárságát az alkalmazandó jog meghatározásakor.¹⁷⁹ Az államok belső joga mellett a nemzetközi magánbiztonsági szolgáltatásnyújtásra nemzetközi jogi szabályok is vonatkoznak. A rendelkezések címzettjei lehetnek a megbízók, a szolgáltatást nyújtó cégek és az alkalmazottak, mert a XX. század második felében a nemzetközi közjog tudományában fokozatosan elfogadottá vált a gazdasági társaságok és az egyének nemzetközi jogi jogalanyisága. A **jogalanyiság** lényege, hogy valaki jogok és kötelezettségek alanya lehet. A gazdasági társaságok esetében nem beszélhetünk állampolgárságról. A cégek tekintetében a **honosság** fogalmát kell használnunk, amelynek meghatározásában a Nemzetközi Bíróság **Barcelona Traction-ügyben** hozott ítélete irányadó.¹⁸⁰ A bíróság szerint a bejegyzés (nyilvántartásba vétel) helye vagy a cég székhelye szerint lehet megállapítani a társaság honosságát.¹⁸¹ Fontos, hogy a társaságok nem köthetnek az államokkal vagy nemzetközi szervezetekkel nemzetközi szerződést a nemzetközi jog szerint. Így a megbízói oldalon elhelyezkedő állam, nemzetközi szervezet, gazdasági társaság vagy magánszemély között csak valamely állam belső joga által elismert **polgári jogi szerződés** jöhet létre.¹⁸²

4.3.2 A nemzetközi jogi felelősség

A nemzetközi magánbiztonsági piac fejlődésével párhuzamosan nőtt a jogsértések miatt folytatott eljárások száma. Az elmúlt húsz évben a válságövezetekben tevékenykedő szolgáltatók alkalmazottai többször követtek el súlyos bűncselekményeket. Azonban a biztonsági piacon lezajlott változásokra a nemzetközi jog fejlesztéséért felelős intézmények nem szenteltek kellő figyelmet, így nem történt meg a magánbiztonsági cégekre vonatkozó kötelező érvényű felelősségi szabályokat tartalmazó kódex kidolgozása sem. A jelenlegi felelősségi rendszer részletes szabályokat állapít meg az államok, mint megbízók vonatkozásában, azonban a cégek és az alkalmazottak tekintetében a szabályozás jövőbeni fejlesztése mutatkozik szükségesnek.

Az államok, mint megbízók felelőssége:

A konfliktus-zónákban tevékenykedő PMSC-k megbízói az esetek többségében a konfliktusban közvetlenül érintett vagy a rendezésben érdekelt országok, így a lehetséges megbízók közül a következőkben az államokra vonatkozó felelősségi szabályok bemutatására kerül sor. A szabályok kidolgozásában jelentős lépés volt az ENSZ Nemzetközi Jogi Bizottsága (International Law Commission of the United Nations, **ILC**) által készített **Az Államok Felelőssége a Nemzetközi Jogsértésekért** (Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts, **ILC Articles**) elnevezésű tervezet elkészítése.¹⁸³ A dokumentumot James CRAWFORD, az ILC rapporteurje készítette. Eszerint „*az állam valamennyi nemzetközi joggal ellentétes aktusa maga után vonja az állam felelősségét.*”¹⁸⁴ A felelősség megállapításának feltétele, hogy a jogsértés az államnak legyen betudható a nemzetközi jog alapján, továbbá a jogsértés az állam nemzetközi jogi kötelezettségeinek megszegését jelentse.¹⁸⁵ A **kötelezettség** kategóriája ebben az esetben felöleli az államok valamennyi nemzetközi jogon alapuló kötelezettségét, nemcsak azokat, melyek önkéntes alávetésen alapulnak. A jogsértés **betudhatósága** kapcsán a tervezet 4. cikke meghatározza, hogy az államnak betudható a törvényhozó, bírói és a végrehajtó hatalom bármely szerve által elkövetett akár tevőleges, akár mulasztásban megnyilvánuló jogsértés.¹⁸⁶ A magánbiztonsági cégek általában a végrehajtó hatalom valamely szervével kötött megbízásai szerződés alapján kerülnek kapcsolatba az állammal. A szerződéses kapcsolaton alapuló kötelék alkalmas lehet az állam felelősségének megállapítására a vele szerződő szolgáltató által elkövetett cselekményekért. Ennek esetei a következők:

177 Uo. 190.

178 Uo. 198.

179 Uo. 199.

180 TCHICAYE, Blaise: *Jogesetek a nemzetközi bíróságok gyakorlatából*, Bíbor Kiadó, Miskolc, 2002. 108–110.

181 BURIÁN L. et al.: I. m 154–155.

182 Kovács P.: I. m. 374.

183 *Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts* (ILC Articles).

184 ILC Articles 1. cikk.

185 Kovács P.: I. m. 463.

186 ILC Articles 4. cikk.

A Crawford-tervezet 4. cikke értelmében „megalapozza az állam felelősségét a PMSC által elkövetett nemzetközi jogi jogsértés, ha a PMSC **ügy tevékenykedett, mint az állam szerve.**”¹⁸⁷ Ezekben az esetekben a PMSC olyan szorosan betagozódik az érintett állam közigazgatási szervrendszerébe, hogy kizárólag a korábban megkötött megbízási szerződés különbözteti meg a többi állami szervtől. Tipikus példa a katonai támogató tevékenységet végző MPF, ha a nemzeti haderőben érvényben lévő hierarchia és parancsnoki lánc részévé válik.

A tervezet 5. cikke szerint az állam felelőssége megállapítható minden olyan szervezet vagy személy cselekményéért, amelyet jogi norma keretében **felhatalmaznak a kormányzati hatalom gyakorlására.** Fontos, hogy a felhatalmazásnak jogszabályon vagy igazgatási normán kell alapulnia, mert önmagában az állam és a PMSC között megkötött szerződés nem alapozza meg a felelősségét. Napjainkban egyre elterjedtebb szolgáltatástípus az angolszász államokban, hogy a magánbiztonsági cégek működtetik a büntetés-végrehajtási intézeteket.¹⁸⁸ A szolgáltatás jogi alapjait és a fogvatartottakra vonatkozó szabályokat ezekben az esetekben is jogszabályok határozzák meg, így a PSC-vel kötött szerződésben rögzítésre kerül, mely normák szerint kell megszervezni az intézet működését.¹⁸⁹

Főszabály szerint a magánszemélyek jogsértéséért az állam nem tartozik felelősséggel. Ez alól kivételt képez a nemzetközi jogban a „**de facto funkcionáriusok**” köre, akik az állam irányítása és ellenőrzése alatt fejtik ki tevékenységüket. Az általuk elkövetett jogsértés betudható az államnak és megalapozza az állam felelősségét.¹⁹⁰ A Crawford-tervezet feltételként szabja, hogy a de facto funkcionáriusoknak az állam közvetlen irányítása, utasítása vagy ellenőrzése alapján kell eljárniuk.¹⁹¹ A 8. cikk nem tesz különbséget a végrehajtó hatalom egyes szereplői között, így bármely állami szerv által kiadott utasítás megalapozza az állam felelősségét. Így a PMSC-k esetében azt kell megvizsgálnunk, hogy a szolgáltatásnyújtás ideje alatt milyen viszony áll fenn a megbízó és a megbízott között. Az utasítás, irányítás és ellenőrzés fogalmi kategóriáit értelmezte a Nemzetközi Bíróság a **nicaraguai és az ellene irányuló katonai és félkatonai tevékenységek ügyében:**

*Az 1980-as években az Egyesült Államok kormánya egyes közép-amerikai államok területén működő gerillaszervezetek támogatása mellett döntött annak érdekében, hogy megbuktassa a baloldali nicaraguai kormányt.¹⁹² A Központi Hírszerző Ügynökség (CIA) szakemberei a Nicaraguával szomszédos államokban megkezdték az ellenforradalmárok (kontrák) kiképzését és felfegyverzését. Nicaragua a kontrák által végrehajtott akciók miatt a Nemzetközi Bírósághoz fordult, és kérte az Egyesült Államok, mint támogató hatalom felelősségének megállapítását a kontrák által elkövetett bűncselekményekért. A Nemzetközi Bíróság kimondta, hogy a kontrák tevékenysége nem tudható be az Egyesült Államoknak annak ellenére, hogy a csoportok megszervezésében, felfegyverzésében és kiképzésében, valamint a célpontok kiválasztása tekintetében ténylegesen megállapítható volt az Egyesült Államok támogatása.¹⁹³ A Bíróság szerint ahhoz, hogy az USA „felelőssége megállapítható legyen, azt kell bizonyítani, hogy **tényleges ellenőrzést** gyakorolt azon katonai és félkatonai hadműveletek felett, amelyek során a kérdéses jogsértések keletkeztek.”¹⁹⁴*

A tényleges irányítás és ellenőrzés fogalmát ettől eltérő tartalommal értelmezte a délszláv háborúban elkövetett háborús és emberiség elleni és bűncselekményeket vizsgáló törvényszék (ICTY),¹⁹⁵ amikor a Tadic-ügyben az eset „*eltérő körülményeire*” hivatkozva megállapította,¹⁹⁶ hogy a pénzügyi támogatás és a felfegyverzés továbbra sem elégséges a felelősség megállapításához, azonban a katonai akciók tervezésében és koordinálásában való segítségnyújtás megalapozza a betudhatóságot.¹⁹⁷

Az **állam nem mentheti ki magát** a felelősség alól arra való hivatkozással, hogy a PMSC a korábban megkötött szerződés keretét túllépve járt el (ultra vires) és követte el a nemzetközi jogot sértő cselekményt. Ennek magyarázata, hogy a tervezet a felelősség megállapításához a szerződő felek között olyan szoros együttműködést feltételez, ami alapján elvárható az államtól, mint megbízótól, hogy képes legyen a szolgáltatást nyújtó cég tevékenységének felügyeletére.¹⁹⁸

A nemzetközi magánbiztonsági piacon végbement változások következtében egyre gyakrabban jönnek létre olyan jogviszonyok, amelyekben a megbízott a szolgáltatás teljesítése érdekében több **alvállalkozóval** köt szerződést. A Crawford-tervezet 4–5. cikke és 8. cikke alapján a szerződést kötő állam felelőssége megállapítható az alvállalkozó

187 *Private Military and Security Companies – State Sponsorship. Use of Force Violation and International Human Rights.* Medea Group, Innovative Security and Development, 2007. 2.

188 ILC Articles 5. cikk.

189 *Private Military and Security Companies – State Sponsorship. Use of Force Violation and International Human Rights.* I. m. 2–3.

190 Kovács P.: I. m. 467–468.

191 ILC Articles 8. cikk.

192 TCHICAYE, B.: I. m. 151–152.

193 *Private Military and Security Companies – State Sponsorship. Use of Force Violation and International Human Rights.* I. m. 4.

194 Kovács P.: I. m. 472.

195 Hivatalos megnevezése: A volt Jugoszlávia területén 1991 óta elkövetett, a nemzetközi humanitárius jogot súlyosan sértő cselekményekért felelős személyek megbüntetésére létrejött Nemzetközi Törvényszék.

196 Kovács P.: I. m. 472.

197 *Private Military and Security Companies, State Sponsorship. Use of Force Violation & International Human Rights.* I. m. 5.

198 ILC Articles 7. cikk.

cselekményeiért is. A 7. cikk ad iránymutatást azokban az esetekben, amikor az alvállalkozó a szerződés kereteit túllépve jár el. A tervezet az állam felelősségét az alvállalkozó által végrehajtott cselekményekért csak abban az esetben zárja ki, ha (1) az alvállalkozó olyan cselekményt követ el, amivel túllép az állam és a fővállalkozó között korábban megkötött szerződés keretein (2) és a cselekményét az állam utóbb nem ismeri el kifejezett nyilatkozatával sajtójának.¹⁹⁹

A PMSC-k és a contractorok felelőssége:

A magánbiztonsági cégek által elkövetett jogsértések miatti felelősségre vonás körében meg kell különböztetnünk a céget, mint jogi személyiséggel rendelkező jogalany és a természetes személy alkalmazottak felelősségét. A magánbiztonsági cégek tekintetében a felelősség két irányban állhat fenn. Egyrészt a céggel szerződéses viszonyban lévő megbízó felé a szerződésszerű teljesítésért, továbbá a jogviszonyban részt nem vevő személyekkel szemben a szolgáltatás teljesítése során okozott károk és jogsértések miatt. A szerződésszegésért és a károkozásért való helytállás tekintetében a nemzetközi jogviszonyokban, elsősorban a szerződésben a felek által előzetesen meghatározott állam jogát kell alkalmazni a jogvita rendezése során. Amennyiben a felek a szerződésben nem határozták meg, hogy a későbbiek folyamán mely állam jogát kívánják alkalmazni, ez a nemzetközi magánjog körében megkötött államközi szerződések alapján határozható meg.²⁰⁰

A contractorok, mint magánbiztonsági cég által foglalkoztatott természetes személyek tekintetében korábban részletesen foglalkoztunk a joghatóság kérdésével (lásd 3.1.). Megállapítottuk, hogy a bűncselekményt elkövető természetes személyek tekintetében a területi főhatalom érvényesül elsődlegesen, ami alapján annak az államnak a szervei jogosultak eljárni, amely területén a jogsértést elkövették. Figyelembe kell vennünk, hogy a harmadik országok területén tevékenykedő PMSC-k tagjai úgynevezett polgári alkalmazottnak minősülhetnek a területi főhatalmat gyakorló és az ott állomásozó idegen haderőt irányító államok között megkötött megállapodás alapján, amelyben kiköthetik a közfunkciós főhatalom érvényesülését. Ennek értelmében a haderő szerinti állam hatóságai jogosultak eljárni. Ezzel szemben a válságövezetekben tevékenykedő államok gyakran kötnek olyan tartalmú szerződéseket a magánbiztonsági cégekkel, melyekben garantálják, hogy az állami szervek az elkövetett jogsértések miatt nem indítanak eljárást, így biztosítva a cselekmény büntetlenségét.²⁰¹

A felelősségre vonás elkerülésének tipikus példája a bagdadi Abu Graib börtönben végrehajtott kínzások és bánalmazások miatt folytatott eljárás:

Az Abu Graib börtönben 2003-ban elkövetett kínzások ügyében az amerikai hadsereg katonái mellett felmerült az örszében közreműködő magánbiztonsági alkalmazottak érintettsége.²⁰² A tanúvallomások alapján megállapítható volt, hogy a tanácsadók buzdították a kínzások elkövetésére a hadsereg tagjait. Azonban a contractorok ellen nem indulhatott eljárás, mert az iraki kormány rendeletében deklarálta, hogy az iraki hatóságoknak nincs joghatóságuk az ország területén tevékenykedő magánbiztonsági cégek alkalmazottai felett. Az Egyesült Államok katonai bírósága által lefolytatott eljárásban a polgári alkalmazottak felelősségét nem állapították meg.²⁰³ Irak a Hágai Nemzetközi Bírósághoz sem fordulhatott a kínzások miatt, mert az Egyesült Államok 1986-ban felmondta a bíróság joghatóságát megállapító nemzetközi szerződést.²⁰⁴

4.4 A magánbiztonsági tevékenységre vonatkozó legfontosabb nemzetközi jogi dokumentumok

A nemzetközi piacon szolgáltatást nyújtó magánbiztonsági cégekre vonatkozó legfontosabb **egyezmények közös jellemzői:**²⁰⁵

- negatív tartalmúak, mert általában tilalmakat határoznak meg;
- az államok és a szolgáltatók önkéntes alávetésére alapoznak;
- jellemzően nem rendelkeznek a bennük foglalt tilalmak érvényesítéséhez szükséges intézményrendszerrel.

199 *Private Military and Security Companies – State Sponsorship. Use of Force Violation & International Human Rights*. I. m. 5.

200 Részletesebben: BURIÁN L. et al.: I. m. 196–260.

201 VARGA Krisztián: *Katonai biztonsági magánvállalatok amerikai alkalmazása Irakban*. Nemzet és biztonság, 2009. 66.

202 KATONA B.: I. m. 4.

203 DEARDEN, M.: I. m. 13–14.

204 KATONA B.: I. m. 11.

205 KOLLÁRNÉ NÉNYEI JUDIT: *A XXI. század praetorianusai?* KBH Szemle, 2009/3. 7–8.

4.4.1 A legfontosabb egyezmények

1. 1949. évi Genfi Egyezmény 1977. évi I. Kiegészítő Jegyzőkönyv (lásd. 2.1.)
2. Az Afrikai Unió 1977. évi Egyezménye a Zsoldosság Megszüntetéséről Afrikában
3. A zsoldosok toborzásáról, felhasználásáról, finanszírozásáról és kiképzéséről szóló 1989. évi ENSZ-egyezmény
4. ENSZ Közgyűlés zsoldosság és magánbiztonság területeit érintő határozatai:
  - 1968. évi 2465. sz. ENSZ Közgyűlési Határozat a gyarmati népek és országok függetlenségének biztosításáról szóló nyilatkozat végrehajtásáról,²⁰⁶
  - 1970. évi 2625. sz. ENSZ Közgyűlési Határozat az államok közötti baráti kapcsolatokról és az együttműködés nemzetközi jogi alapelveiről,²⁰⁷
  - 1973. évi 3103. sz. ENSZ Közgyűlési Határozat a gyarmati uralom és idegen államok, valamint rasszista rezsimek ellen harcolók jogi státuszának alapelveiről,²⁰⁸
  - 2007. évi 145. sz. ENSZ Közgyűlési Határozat a zsoldosok alkalmazásáról, mint az emberi jogok megsértésének és a népek önrendelkezési joga gyakorlását akadályozó eszközzel.²⁰⁹

4.4.2 A Montreux-i Egyezmény

Az egyezmény 2008-ban a svájci kormány kezdeményezésére született meg 17 állam és a Vöröskereszt Nemzetközi Bizottsága részvételével. A dokumentum szerint a részes államok a Crawford-tervezetben foglaltakhoz hasonlóan felelnek (lásd 3.2.1.) az általuk megbízott magánbiztonsági cég tevékenysége során elkövetett nemzetközi humanitárius jogi jogsértésekért. A szöveg 70 ajánlást tartalmaz a részes államok számára, melyek betartásával a belső jogban deklarált szabályokat a nemzetközi humanitárius jog elveinek megfelelően alakíthatják át. 2014 első felében már 49 állam volt tagja a szerződésnek.²¹⁰ Magyarország 2011. február 1-jén csatlakozott a megállapodáshoz. Jelentős előrelépésként volt értékelhető az együttműködés fejlesztésében, hogy az Európai Unió 2012-ben, a NATO és az EBSZ 2013-ban csatlakozott nemzetközi szervezetként az egyezményhez. A megállapodás nyitott természetű, vagyis bármely állam és nemzetközi szervezet csatlakozhat hozzá, amennyiben vállalja a benne foglalt ajánlások megtartását. Az egyezmény hiányosságaként értékelhető, hogy csak a fegyveres konfliktusokban részt vevő magánbiztonsági szolgáltatókat alkalmazó államok tekintetében állapít meg ajánlásokat. A békeidőben ilyen jellegű szolgáltatást igénybe vevőkre nem terjed ki. További hiányossága, hogy a részes államok számára ajánlásértékű, és a rendelkezések megszegésének nincs visszatartó erejű szankciója.

4.4.3 A Magánbiztonsági Szolgáltatók Nemzetközi Magatartási Kódexe

A **Magánbiztonsági Szolgáltatók Nemzetközi Magatartási Kódexének Egyesülete** (The International Code of Conduct for Private Security Service Providers, **ICoC**) 2010. november 9-én alakult meg 58 szolgáltató részvételével. A szervezet célja, hogy egységes minimumszabályokat állapítson meg a magánbiztonsági szolgáltatók piaci szerepvállalására és felügyelje az emberi jogok tiszteletben tartását a szolgáltatásnyújtás során. A szervezet alapítódokumentuma nyitott a biztonsági piac valamennyi szereplője számára. 2013. február 1-jén tartott legutóbbi tagfelvételt követően a megállapodásban részes cégek száma 708-ra nőtt. A tagság többsége nyugat-európai és észak-amerikai államokban székhellyel rendelkező társaság. Pozitív fejlemény, hogy az elmúlt években egyre több fejlődő országban működő szolgáltató vált a szervezet tagjává. A legnagyobb taglétszámmal Nagy-Britannia rendelkezik, ahol jelenleg 208 szolgáltató vesz részt az ICoC által biztosított együttműködésben. A szervezet legfontosabb célkitűzése, hogy létrehozzon egy államoktól független felügyeleti eljárást, aminek köszönhetően lehetővé válna az ICoC-előírásokat megsértő tagokkal szembeni fellépés. 2013 februárjában az ICoC tagjai Montreux-ben tartott konferenciájukon egyeztettek a kidolgozás alatt álló ICoC Felügyeleti Mechanizmus részletszabályairól. A találkozó eredményeként a résztvevők elfo-

206 <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/244/25/IMG/NR024425.pdf?OpenElement>, 2014.02.01.

207 <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/348/90/IMG/NR034890.pdf?OpenElement>, 2014.02.01.

208 http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/3103%28XXVIII%29&Lang=E&Area=RESOLUTION, 2014.02.01.

209 http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/62/145&Lang=E, 2014.02.01.

210 <http://www.eda.admin.ch/eda/en/home/topics/intla/humlaw/pse/parsta.html>, 2014. 02.02.

gadták a dokumentum végleges szövegét, ami az ICoC Ideiglenes Irányításáért Felelős Bizottság (Temporary Steering Committee, TSC) által előkészített változaton alapszik. A tervezet szerint az ICoC-tagokat időszakosan ellenőrzésnek vetik alá a jövőben.²¹¹

4.5 A magánbiztonsági cégek helyi és nemzetközi konfliktusokban való alkalmazásával kapcsolatos aggályok

A magánbiztonsági cégek alkalmazása 1990 óta számos esetben váltott ki negatív hatásokat azokban a helyi vagy nemzetközi konfliktusokban, amelyekben igénybe vették a szolgáltatásaikat. Az eddigi tapasztalatok szerint a tevékenységük feszültséget generálhat a megbízó állam haderejében, kormányzatában és a lakosság körében egyaránt.

4.5.1 A feszültség lehetséges okai a megbízó állam hadereje és a magánbiztonsági cég között

A megbízó állam hadereje és a magánbiztonsági cégek között létrejövő feszültség a magánbiztonsági alkalmazottak juttatásainak mértékére és a korlátozottan rendelkezésre álló munkaerő elszívására vezethető vissza. A két jelenség szoros kapcsolatban áll egymással. Nemzetközi összehasonlítás alapján megállapítható, hogy a magánbiztonsági cégek által alkalmazott személyi állomány magasabb bérért teljesíti feladatait, mint a szerződő állam haderejének tagjai, annak ellenére, hogy a cégek által foglalkoztatott személyek azonos vagy hasonló munkakörben tevékenykednek.²¹² Ez **bérfeszültséget** okozhat a megbízó és a megbízott személyi állományában. A jövedelemkülönbségek érzékeltetése érdekében megemlíthetjük, hogy az Egyesült Államok haderejében egy objektumvédelem területén dolgozó lövész altiszt napi bére 70 \$ volt 2005-ben az iraki hadszíntéren. Ezzel szemben a hasonló feladatokat teljesítő PMC-alkalmazottak jövedelme meghaladta a napi 500 \$-t.²¹³ Ennek ellenére a PMSC-k alkalmazása még mindig költséghatékony az Egyesült Államok és az Egyesült Királyság számára, mert a békeidőben szükségtelen kapacitásokat nem kell fenntartaniuk.²¹⁴

A bérfeszültség eredményeként bekövetkezhet a **muscle-drain (izomelszívás) jelenség**, ami azt jelenti, hogy a megbízó a saját haderejének személyi utánpótlását nem tudja biztosítani, mert a helyi lakosság körében vonzóbb a magánbiztonsági cégek által kínált állás a magasabb jövedelem miatt. Szélsőséges esetben előfordulhat, hogy a megbízó haderejében tömeges leszerelési hullám veszi kezdetét.²¹⁵

4.5.2 A feszültség lehetséges okai a megbízó állam kormányzata és a magánbiztonsági cég között

A bukott államok kormányai (lásd 1.1.) a területi integritásuk visszanyerését vagy az alkotmányos rend helyreállítását követően több esetben kerültek összeütközésbe az általuk megbízott PMSC-vel. Ennek leggyakoribb oka, hogy a belső rend formális helyreállítását követően a kormány még mindig nem rendelkezik a területi szuverenitás maradéktalan érvényesítéséhez szükséges képességekkel. Szélsőséges esetben előfordulhat, hogy a contractorokkal szemben nem lép fel az állami igazságszolgáltatás az általuk elkövetett jogsértések miatt. Ez hosszú távon negatív reakciókat válthat ki a lakosságból, ami újabb konfliktushoz vezethet.

A PMSC-k alkalmazása a gyenge államok esetében rövid távon katonai és rendvédelmi előnyt jelent. Azonban középtávon veszélyekkel járhat, és ismét destabilizálhatja a kormányzati hatalmat. Ennek egyik oka, hogy a PMSC-vel megkötött szerződés azt támasztja alá, hogy a kormány nem rendelkezik az alkotmányos rend fenntartásához vagy a területi integritás megóvásához szükséges képességekkel. Ez a vélelem bátorítólag hathat a külső fenyegetést jelentő államok kormányaira vagy a fegyveres ellenállást folytató belső ellenzékre. További konfliktusforrás lehet, hogy a PMSC megjelenésével a nemzeti haderő belpolitikai szerepe meggyengül. Ennek következtében a haderő vezetői saját pozíciójuk védelme érdekében katonai puccsot hajthatnak végre a kormány ellen.²¹⁶

211 http://www.icoc-psp.org/About_ICoC.html, 2014. 02. 09.

212 PECZÖLI Á.: I. m. 344.

213 DEARDEN, M.: I. m. 12.

214 VARGA K.: *Katonai biztonsági magánvállalatok amerikai alkalmazása Irakban*. I. m. 65.

215 PECZÖLI Á.: I. m. 344.

216 VARGA K.: *Funkcionális szükségszerűség?* I. m. 103–104.

4.5.3 A feszültség lehetséges okai a megbízó állam lakossága és a magánbiztonsági cég között

A magánbiztonsági cégek által nyújtott szolgáltatás célja a megbízó által meghatározott feladatok ellátása, és meghatározott személyek vagy területek védelme. A szolgáltatás tárgyait (amelyekre a PMSC tevékenysége irányul) nem jogi norma határozza meg, hanem a megbízás alapjául szolgáló szerződés. Ennek következtében a hatályos jogszabályok alapján hivatalból intézkedni köteles rendvédelmi szervek tagjaival ellentétben a contractorok csak akkor lépnek fel a jogsértő magatartások elkövetőivel szemben, ha arra a szerződésük alapján kötelesek. Előfordulhat, hogy a destabilizálódott állam politikai és gazdasági elitjéhez tartozó személyek saját személyük és javaik megóvása érdekében önálló szerződéseket kötnek különböző cégekkel. Ezek a jelenségek feszültséget generálnak a lakosságban, mert az állampolgárok arra következtetésre juthatnak, hogy a kormányzat nem képes a saját erőforrásaival a rendvédelmi és honvédelmi feladatokat ellátni. A társadalmi elit által ellenszolgáltatásért igénybe vett védelem ezt az érzetet tovább erősítheti, és egymás ellen fordíthatja a társadalom vagyonosabb és szerényebb jövedelemmel rendelkező rétegeit.²¹⁷

217 BUCKLAND, Benjamin S. – BUZATU, Anne-Marie: *Private military & security companies: Future challenges in security governance*. DCAF, Genf, 2010. 18–19.

Felhasznált irodalom

- BALOGH Ágnes – HORNYÁK Szabolcs: *Büntetőjog. Általános rész.* Pécs, Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar, 2007.
- BELOVICH Ervin et al.: *Büntetőjog I. A 2012. évi C. törvény alapján.* HVG-Orac Lap és Könyvkiadó, Bp., 2012.
- BÍRÓ György – LENKOVICS Barnabás: *Magyar polgári jog. Általános tanok.* Novotni Kiadó, Miskolc, 2006.
- BLAZOVICH László – SCHMIDT József: *A szász tükrök.* Pólay Elemér Alapítvány, Szeged, 2005.
- BORAI Ákos: *Gondolatok a privat vagyonsvédelemről, a „vagyonsvédelmi törvényről”.* Belügyi Szemle, 1998. 12.
- BUCKLAND, Benjamin S. – BUZATU, Anne-Marie: *Private military & security companies: Future challenges in security governance.* DCAF, Genf. 2010.
- BURIÁN László et al.: *Európai és nemzetközi kollíziós magánjog.* KRIM Bt., Bp. 2010.
- CAPARINI, Maria – SCHREIER, Fred: *Privatising Security: Law, Practice and Governance of Private Military and Security Companies.* DCAF, Genf, 2005.
- CHRISTIÁN László: *A rendszet alapvonalai, önkormányzati rendőrség.* Universitas-Győr Nonprofit Kft., Győr, 2011.
- CONCHA Győző: *Politika.* Bp., 1905.
- CSÉCSY Andrea: *A szerződésszegés.* In: A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény magyarázata. Szerk.: Osztovtovits András. Opten Kft., Bp., 2011. 1043.
- CZILJÁK József: *Magánbiztonsági szervezetek és a rendvédelem.* Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, XII. Pécs, 2011.
- DEARDEN, Nick – MATHIEU, Fabien: *Corporate Mercenaries – The threat of private military and security companies.* Waron Want, London, 2006.
- EGEDY Gergely: *Bevezetés a nemzetközi kapcsolatok elméletébe.* HVG-ORAC, Bp., 2011.
- FENYVESI Csaba – HERKE Csongor – TREMMEL Flórián: *Új magyar büntetőeljárás.* Dialóg-Campus, Pécs, 2004.
- FINSZTER Géza: *Magánvállalkozások a biztonságért.* Belügyi Szemle. 1998/12.
- FINSZTER Géza: *A rendszeti szervek működésének jogi alapjai.* RTF Alkotmányjogi és Közigazgatási Jogi Tanszék, Bp., 2008.
- FINSZTER Géza: *A rendszeti rendszer alkotmányos és közjogi alapjai. 2. számú előtanulmány az átfogó rendszeti stratégia társadalmi vitájához.* A Rendőrség Tudományos, Technológiai és Innovációs Tanácsa, Bp., 2008.
- FINSZTER Géza: *A rendszeti rendszer alkotmányos és közjogi alapjai.* In: Galántai Béla: A polgári biztonságvédelem társadalmi integrációjának dilemmái, avagy hol tartasz magánbiztonsági szolgáltatás. Pécsi Határőr tudományos Közlemények, XI. Pécs, 2010, 250.
- FINSZTER Géza: *Közbiztonság és közbátorság.* In: Írások Tauber István emlékére. Szerk.: Németh Zsolt. Magyar Kriminológiai Társaság, Bp. 2009.
- FINSZTER Géza: *A rendőrség joga.* Duna Mix Kft., Bp., 2012.
- FINSZTER Géza: *A rendszet elmélete és a rendszeti eszközrendszer.* Nemzeti Közszerzési és Tankönyvkiadó – NKE, Bp., 2013.
- FÖLDI András – HAMZA Gábor: *A római jog története és intézményei.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1996.
- FRANK György: *Gondolatok a zenés, táncos rendezvények kiüritésének személy- és vagyonsvédelmi feladatairól.* Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, XII. Pécs, 2011. 401.
- GADÓ Gábor: *A gazdasági társaságok közös szabályai.* In: Polgári Jog Kommentár a gyakorlat számára. Szerk.: Pertik Ferenc. HVG-ORAC Kiadó, Bp., 2013. 114.
- GALÁNTAI Béla: A polgári biztonságvédelem társadalmi integrációjának dilemmái, avagy hol tartasz magánbiztonsági szolgáltatás. Pécsi Határőr tudományos Közlemények, XI. Pécs, 2010. 250.
- GÖNCZI Katalin et al.: *Egyetemes jogtörténet.* Nemzeti Tankönyvkiadó, Bp., 1997.
- HOLMQUIST, Carolina: *Private Security Companies – The Case for Regulation.* SIPRI Policy Paper, No. 9. Solna, 2005.
- IRK Ferenc: *Kétkedő kriminológia.* Bíbor Kiadó, Miskolc, 2012.
- JANZA Frigyes: A Biztonságpiac 2013/2014 konferencia levezető elnökének gondolatai az említett konferencián. Bp., 2014.02.11.
- KÄÄRIÄINEN, Juha: *Why Do the Finns Trust the Police?* Journal of Scandinavian Studies in Criminology and Crime Prevention, 9. 2. 2008.
- KACZIBA Antal: *Közrend, magánrend, közbiztonság.* In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, XIV. Szerk.: Gaál Gyula, Hautzinger Zoltán, Pécs, 2013.
- KALÓ József: *Külföldi tulajdonú vagyonsvédelmi cégek Magyarországon.* Belügyi Szemle, 1998. 12.
- KARSAI Krisztina (szerk.): *Kommentár a Büntető Törvénykönyvhöz.* Complex, Bp., 2013.
- KATONA Béla: *Privatizált háborúk. Katonai és biztonsági magánvállalatok tevékenysége háborús területeken.* 2011. http://portal.zmne.hu/download/konyvtar/digitgy/publikacio/katona_bela02.pdf

- KÁNTÁS Péter: *A közrend elleni jogsértések természetéről*. Doktori értekezés. ELTE ÁJK, Bp., 2007.
- KÁNTÁS Péter: *A rendészet fogalmához*. Új rendészeti Tanulmányok, 1997/1.
- KINCSES Ildikó dr. r. dandártábornoknak, a Biztonságpiac 2013/2014. konferencián (ORFK, 2014.02.11) elhangzott előadása
- KISS Daisy: *Közrendvédelem vagy jogállamiság?* Kézirat. 2003.
- KISS Mária: *A megbízási szerződés*. In: Polgári Jog Kommentár a gyakorlat számára. Szerk.: Pertik Ferenc. HVG-ORAC, Bp., 2013. 484.
- KOLLÁRNÉ NÉNYEI Judit: *A XXI. század praetorianusai?* KBH Szemle, 2009/3.
- KORINEK László: *A Biztonság bizalmi „Termék”*. Biztonságpiac Évkönyv 2013., 56.
- KORINEK László: *Privát biztonság*. Belügyi Szemle, 1998/12. Előszó.
- KORINEK László: *Kriminológia I-II*. Magyar Közlöny Lap- és Könyvkiadó, Bp., 2010.
- KOVÁCS Gergely: *A katonai magánvállalatok kialakulásának főbb tényezői, 2013*. In: <http://www.biztonsagpolitika.hu/?id=16&aid=1311&title=a-katonai-maganvallalatok-kialakulasanak-fobb-tenyezoi>
- KOVÁCS Péter: *Nemzetközi közjog*. 2. átdolgozott és bővített kiadás. Osiris Kiadó, Bp., 2011.
- LÁBADY Tamás: *A magyar magánjog (polgári jog) általános része*. Dialóg Campus Kiadó, Bp.–Pécs, 2002.
- LASZ György: *Akinek vagyona, annak biztonsága? Gondolatok a vagyonvédelem és a magánbiztonság térfeléről*. Hadmérnök, 2010. 5. 1.
- LAW, David: *Private Military Companies*. DCAF Backgrounder, Genf, 2006.
- LENKOVICS Barnabás: *Magyar polgári jog – Dologi jog*. Eötvös József Könyvkiadó, Bp. 2006
- MASLOV, Abraham: *A lét pszichológiája felé*. Ford.: Turóczi Attila. Ursus Libris, 2003.
- MEZEY Barna: *Magyar Jogtörténet*. Osiris Kiadó, Bp., 2004.
- MEZEY Barna: *Magyar alkotmánytörténet*. Osiris Kiadó Bp., 2003.
- NOCHTA Tibor: *Társasági jog*. Dialóg-Campus Kiadó, Pécs, 2011. 113.
- NOCHTA Tibor – ZÓKA Ferenc – ZUMBOK Ferenc: *A gazdasági társaságokról szóló 2006. évi IV. törvény magyarázata*. Magyar Hivatalos Közlönykiadó, Bp., 2006. 58.
- OTTI Csaba előadása a Biztonságpiac 2013/2014 konferencián, Bp., 2014.02.11.
- PATYI András – VARGA Zs. András: *Általános közigazgatási jog*. 2. kiadás. Mandamus Publishing, 2008.
- PECZÖLI Ákos: *Outsourcing a válságkezelésben I. – Zsoldosok*. Hadtudományi Szemle, 2012. 5. 2.
- PINTÉR Sándor: *Kérdemelné a bizalmat*. Biztonságpiac Évkönyv 2013. 6–7.
- SCHANDA Balázs – BALOGH Zsolt (szerk.): *Alkotmányjog – alapjogok*. Szent István Társulat, Bp. 2011.
- SCHWARTZ, Moshe: *The Department of Defense's use of private security contractors in Afghanistan and Iraq: background, analysis and options for Congress*. Congressional Research Service, Washington D.C., 2011.
- SINGER, Peter W.: *Corporate Warriors: The rise of the privatized military industry*. Cornell University Press 2003.
- SZABÓ A. Ferenc: *Magyar politikatörténet*. ZMNE, Bp., 2001. 216–217.
- SZABÓ Lajos – SZIGETI Lajos: *Magánbiztonság, rendészet, rendvédelem*. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, XII. Pécs, 2011.
- SZAMEL Lajos: *A rendészet és a rendőrség jogi szabályozásának elméleti alapjai*. MTA, Államtudományi Kutatások Programirodája, Bp., 1990.
- SZÉCSI György: *Bűnmegelőzés, vagy...?* Belügyi Szemle, 1998/12.
- SZIGETI Péter: *Vázlat a közbiztonság három dimenziójáról: világrendszer – nemzetállami szint és lokalitás*. Jogtudományi Közlöny, 2001/4.
- SZIKINGER István: *Rendészet, rendőrség és szociális jogállamiság Németországban*. In: Új rendészeti tanulmányok. Szerk: Timoránszky Péter. 1994/2.
- SZIKINGER István: *Rendőrség a demokratikus jogállamban*. Sík Kiadó, Bp., 1998.
- SZÖVÉNYI György: *A törvény, amely nem rengette meg a világot*. Belügyi Szemle, 1998/12.
- SZÖVÉNYI György: *Hidak és szakadékok... A köz- és magánbiztonság szereplőinek viszonyáról, a szolgáltatott magánbiztonság szemszögéből*. In: Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XI. Szerk.: Gaál Gyula – Hautzinger Zoltán. Pécs, 2010.
- SZÖVÉNYI György: *Jogszabályváltozások hatása a magánbiztonságra*. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények, XII. Pécs, 2011.
- TAMÁS András: *A közigazgatási jog elmélete*. Szent István Társulat, Bp., 2001.
- TAMÁS András: *A közigazgatási jog elmélete*. 4. átdolgozott kiadás. Szent István Társulat, Bp., 2010.
- TCHICAYE, Blaise: *Jogesetek a nemzetközi bíróságok gyakorlatából*. Bíbor Kiadó, Miskolc, 2002.
- TRÓCSÁNYI László – SCHANDA Balázs: *Bevezetés az alkotmányjogba. Az Alaptörvény és Magyarország alkotmányos alapintézményei*. HVG-ORAC Lap és Könyvkiadó, Bp., 2012.
- VALCSICSÁK Imre: *Az élőerős személy- és vagyonvédelmi szakma jellemzői*. Magyar Rendészet, 2010/1. 2.
- VARGA Krisztián: *Funkcionális szükségszerűség? – Katonai magánvállalatok állami alkalmazása*. KBH Szemle, 2009/4.

VARGA Krisztián: *Katonai biztonsági magánvállalatok amerikai alkalmazása Irakban*. Nemzet és biztonság, 2009.

VIRÁG Csaba: *A szerződés*. In: A Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény magyarázata. Szerk.: Osztoivits András. Opten Kft., Bp., 2011. 524.

ZLINSZKY János: *Állam és jog az ősi Rómában*. Akadémiai Kiadó, Bp., 1996.

Biztonságpiac Évkönyv 2013.

Private Military and Security Companies – State Sponsorship, Use of Force Violation and International Human Rights. Me-dea Group, InnovativeSecurity and Development, 2007.

Internetes hivatkozások:

http://americanhistory.about.com/od/19thcentur1/a/allan_pinkerton.htm

<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/348/90/IMG/NR034890.pdf?OpenElement>

<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/244/25/IMG/NR024425.pdf?OpenElement>

<http://www.eda.admin.ch/eda/en/home/topics/intla/humlaw/pse/parsta.html>

<http://www.eda.admin.ch/eda/en/home/topics/intla/humlaw/pse/parsta.html>

http://www.icoc-ppsp.org/About_ICoC.html

<http://www.icoc-ppsp.org/ICoCSignatoryCompanies.html>

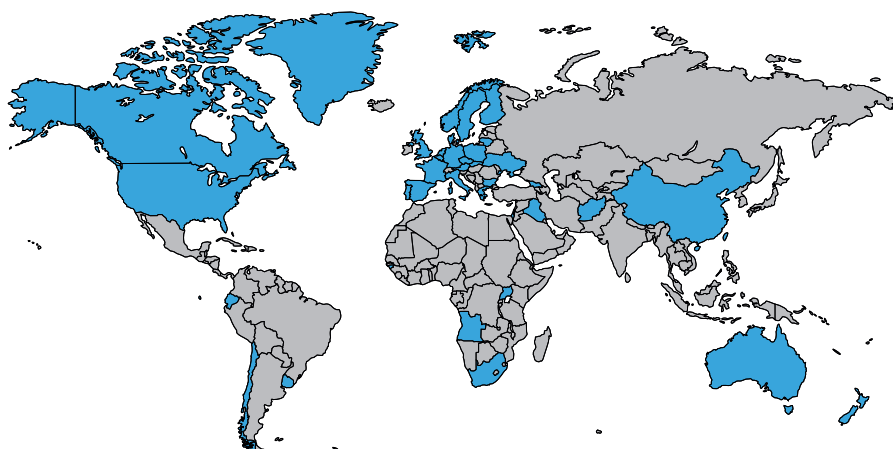
http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/62/145&Lang=E

http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/3103%28XXVIII%29&Lang=E&Area=RESOLUTION

http://portal.zmne.hu/download/konyvtar/digitgy/publikacio/katona_bela02.pdf

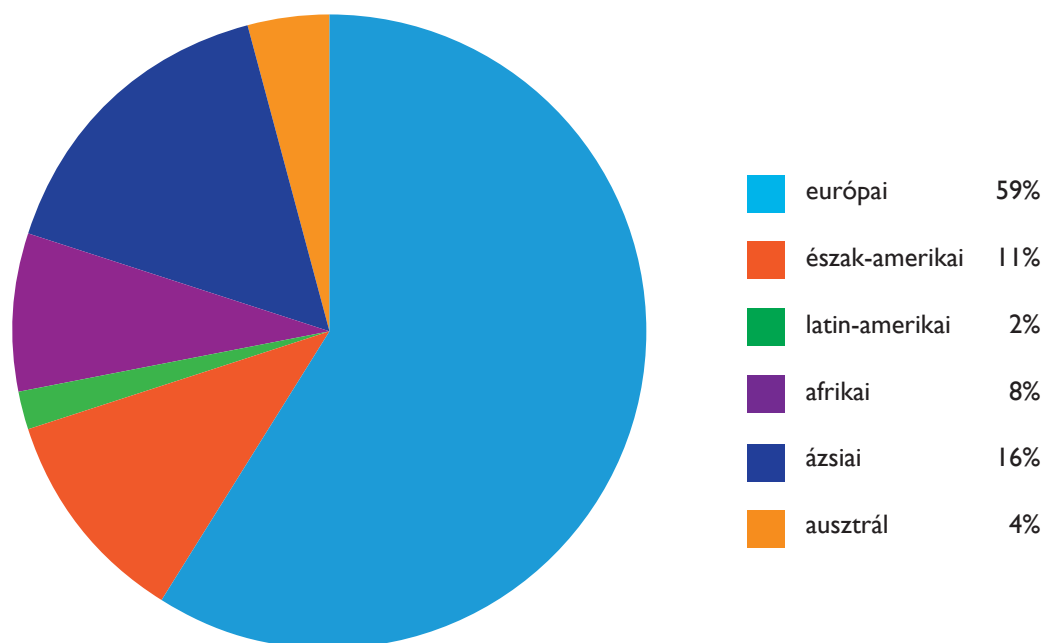
Mellékletek

1. számú melléklet: A Montreux-i Egyezményben részes államok²¹⁸

2. számú melléklet: Az ICoC tagságának földrajzi megoszlása 2014-ben²¹⁹

ICoC társaságok összetétele

218 <http://www.eda.admin.ch/eda/en/home/topics/intla/humlaw/pse/parsta.html>, 2014.02.09.

219 <http://www.icoc-psp.org/ICoCSignatoryCompanies.html>, 2014. február 9.

3. számú melléklet: Megbízási szerződés²²⁰

MEGBÍZÁSI SZERZŐDÉS

Amely létrejött a Közbeszerzésekről szóló, többszörösen módosított 2003. évi CXXIX. törvény alapján a Fővárosi Vízművek Zártkörűen Működő Részvénytársaság által lefolytatott közbeszerzési eljárás eredményeként

egyrésztől a **Fővárosi Vízművek Zártkörűen Működő Részvénytársaság** (Fővárosi Vízművek Zrt.)

(székhelye: 1134 Budapest, Váci út 23–27.; Cg: 01-10-042451; adószáma: 10898824-2-44; képviseli: Steffen Rohr Gazdasági vezérigazgató-helyettes és Bencze Tamás logisztikai igazgató), mint Megbízó, (továbbiakban Megbízó),

másrésztől a **POLÓR Vagyonvédelmi Korlátolt Felelősségű Társaság** (székhelye: 1196 Budapest, Ady Endre út 51.; Cg. 01-09-711847; adószáma: 12955945-2-43; képviseli: Juhász Ákos cégvezető), mint Megbízott között, alulírott napon és helyen, az alábbi feltételek szerint:

1./ A Megbízó megbízza a Megbízottat a jelen szerződésben rögzített feltételek szerint, az alábbi feladatok ellátásával: Objektum őrzés védelme a feladatkiírásban rögzítettek szerint.

3. rész: Nagyfelszíni Vízisztítómű őrzés-védelme a feladatkiírásban foglaltak szerint

2./ Szerződő felek megállapodnak abban, hogy a jelen megbízásban foglaltak maradéktalan teljesítéséért A Megbízottat 495.000,-Ft/hó + ÁFA, azaz négyszázkilencvenötezer forint/hó + ÁFA megbízási díj illeti meg. A megbízási díj a Megbízott valamennyi költségét magában foglalja.

Felek megállapodnak abban, hogy a Megbízott a jelen szerződésben foglaltak maradéktalan teljesítését követően, a Megbízó által aláírt teljesítésigazolás birtokában, jogosult számláját benyújtani.

Felek megállapodnak abban, hogy az ellenszolgáltatás kiegyenlítése során felek a Kbt. 305.§-ában foglaltak szerint járnak el azzal, hogy a Megbízottnak az ellenszolgáltatásról kiállított számláját/számláit a Megbízó a kézhezvételtől számított 30 (harminc) naptári napon belül teljesíti átutalással. Ez utóbbi esetben a fizetési határidő előtti fizetési teljesítés esetén Megbízott engedményt ad a szerződés szerinti teljesítés ellenértékéből. Ennek mértéke a fizetési határidő lejártát megelőző teljesítés esetén az előteljesítés minden tizedik naptári napja után 0,3%. Megbízó az engedménnyel csökkentett díjat utalja át. Az engedménnyel a

Megbízott számlát módosító okiratot külön nem készít. A Megbízott által kiállítandó számlán a rövidebb fizetési határidő és az ehhez tartozó engedmény mértékét köteles azonban feltüntetni.

Megbízott felel a Kbt. 305.§ (3) bekezdésében előírt kötelezettségei megsértéséből eredő minden kárért.

A Megbízó tájékoztatja a Megbízottat, hogy szerződés tárgyát képező munka a közbeszerzésről szóló törvény hatálya alá tartozik, ezért vonatkoznak rá az Art. 36/A.§-ban foglaltak.

A számla a Megbízó általi minden kifizetésnek feltétele, hogy a Megbízott az előírt módon igazolja, hogy nincs köztartozása, továbbá a Megbízott a jogszabályok által előírt nyilatkozatokat az ott írt határidőben a Megbízó részére megadja.

3./ A Megbízott kijelenti, hogy a jelen szerződésben vállalt feladatok ellátásához a szükséges szakértelemmel rendelkezik, kijelenti, hogy a legjobb szakmai tudása szerint, a vonatkozó jogszabályok, előírások maradéktalan betartása mellett jár el. Kijelenti, hogy a vállalt feladatok elvégzéséhez szükséges engedélyekkel rendelkezik. A Megbízott közreműködött a Megbízó előzetes írásbeli jóváhagyásával vehet igénybe.

²²⁰ http://vizmuvek.hu/files/public/Fovaros_i_vizmuvek/tenderek/Objektumorzvesvedelem/MEGBIZASISZERZODES_3resz_SRM.pdf, 2014. február 9.

4./ A Felek megállapodnak abban, hogy a jelen szerződésben vállalt feladat késedelmes vagy hibás teljesítése, avagy a Megbízottnak felróható okból a feladat elvégzésének megghiúsulása és/vagy ellehetetlenülése esetén a Megbízott kötbér fizetésére köteles, az alábbiak szerint:

- a szerződésben körülírt feladat teljesítésével kapcsolatos késedelem esetén, a naponta a szerződésben meghatározott teljes nettó végösszeg 2%-a, maximum a nettó szerződéses összeg 30%-a,
- hibás teljesítés esetén a hiba kiküszöböléséig terjedő időre a fenti kulcsok szerint számított kötbér,
- a szerződés Megbízott hibájából való megghiúsulása és/vagy ellehetetlenülése esetén a kötbér a szerződés teljes nettó összegének 30%-a.

A kötbér a számlából levonható.

5./ A Megbízott tudomásul veszi, hogy bármely, a tudomására jutott adat, információ, dokumentum a Megbízó üzleti titkát képezi. A Megbízott kötelezettséget vállal arra, hogy ezeket bizalmasan kezeli, más tudomására nem hozza, vagy bármely más módon harmadik személy részére nem teszi hozzáférhetővé.

A Szerződő felek megállapodnak abban, hogy a jelen szerződés tartalmát bizalmasan kezelik, sem a szerződés egésze, sem annak bármely része harmadik személlyel a másik fél hozzájárulása nélkül nem közölhető.

6./ A Szerződő felek megállapodnak abban, hogy a jelen szerződés hatálya alatt keletkezett, jogi oltalomban részesülő szellemi alkotások tekintetében Megbízó a Ptk. 412.§ (3) bek. a./ pontja szerint köti ki a rendelkezés jogát.

7./ A Szerződő felek megállapodnak abban, hogy jelen szerződés fennállása alatt kölcsönösen együttműködnek egymással.

Jelen szerződés módosítására vonatkozóan a közbeszerzésekről szóló, többszörösen módosított 2003. évi CXXIX. törvény 303. §-a az irányadó.

8./ A Szerződő felek megállapodnak abban, hogy esetleges vitáikat elsősorban békés úton kívánják rendezni.

Amennyiben ez nem vezetne eredményre, úgy szerződő felek a helyi bíróság hatáskörébe tartozó ügyekre kikötik a II. és III. kerületi Bíróság kizárólagos illetékességét.

9./ Jelen megbízási szerződésben nem szabályozott kérdésekben a Ptk., valamint a vonatkozó jogszabályok rendelkezései az irányadóak.

10./ Felek fentiekben túlmenően az alábbiakban állapodnak meg:

A Megbízott feladata: a feladatkiírásban rögzítettek alapján.

Kapcsolattartás:

A Felek a szerződés teljesítésével kapcsolatban az alábbi személyeket jelölik ki kapcsolattartásra:

A Megbízó részéről:

Név: Nagy Richárd, telefonszám: 465-2906, e-mail cím: richard.nagy@vizmuvek.hu

A Megbízott részéről:

Név: dr. Németh Gyula irodavezető, telefonszám: 70/338-8593, e-mail cím: dr.nemeth.gyula@poliszkft.hu

Név: Elek Imre területvezető telefonszám: 70/338-8582, e-mail cím: poliszkft@t-online.hu,

valamint akiket az itt megnevezett személyek kijelölnek és felhatalmaznak kapcsolattartásra. A felhatalmazásról és intézkedési jogkörükről a szerződő felek kölcsönösen tájékoztatják egymást, és azon személyek intézkedési jogköre visszavonásig érvényes.

A felek a szerződéssel kapcsolatos nyilatkozatot egymás között csak a fenti személyeknek juttathatnak el jogszabályosan. Megbízó részéről csak az itt megjelölt személy vagy teljes bizonyító erejű magánokirattal vagy közokirattal ellátott meghatalmazottja gyakorolhatja az utalási jogot.

Az örök kötelesek végrehajtani a Megbízó által kijelölt hivatalos kapcsolattartó utasításait egyéb feladatok végrehajtására is, de ezen utasítások nem akadályozhatják az őrt szerződésben vállalt munkájának ellátásában.

A Megbízó által adott utasításokat külön írásos, továbbá Szolgálati Naplóban történt rögzítéssel, a vagyonőr személyzet írásos tudomásulvételével kerülhet végrehajtásra a Megbízó és a Megbízott kölcsönös értesítésével.

A Szerződő felek megállapodnak abban, hogy a jelen megbízási szerződést határozott időre, 2012. február 1. napjától 2013. január 31. napjáig kötik.

A Szerződő felek megállapodnak abban is, hogy bármelyik fél jelen megbízási szerződést 60 napos felmondási idővel írásban, minden jogkövetkezmény nélkül felmondhatja. A Megbízott a jelen szerződés megszűnéséig köteles az addig elvállalt feladatokat szerződésszerűen teljesíteni.

Jogszabályi nyilvántartási rendelkezések:

Megbízó és Megbízott egyaránt hozzájárul ahhoz, hogy a vonatkozó törvény (2005. évi CXXXIII. törvény) értelmében egymás adatait kölcsönösen nyilvántartásba vegyék, s e nyilvántartásba szükség esetén a hatósági ellenőrzések során a rendőrség részére hozzáférhetővé tegye.

Biztosítás, felelősségi szabályok:

A Megbízott kijelenti, hogy a fenti megbízáshoz szükséges szakhatósági engedélyekkel, valamint a vagyonvédelmi tevékenységre kötelező és általános felelősségbiztosítással rendelkezik, amelyre a Generali-Providencia Biztosítóval kötött szerződés nyújt fedezetet. A Megbízó tudomásul veszik, hogy az őrzés tekintetében a Megbízott felelőssége korlátozott. A Megbízott felelőssége csak a neki felróható károkozásra terjed ki. Amennyiben a rendőrségi nyomozás során bizonyossá válik, hogy a bekövetkezett káresemény egyértelműen a Megbízott vétkes magatartása miatt következett be, ez esetben a Generali-Providencia Biztosító fedezetének mértékéig felelős a Megbízott.

A Megbízott kijelenti, hogy e tevékenység tekintetében felelősségbiztosítással rendelkezik, így a Megbízott kötelezettséget vállal arra, hogy a Megbízót minden olyan veszteséggel és követeléssel szemben biztosítja, amely harmadik személynek okozott sérülések és dologi károk, valamint az ezekre visszavezethető vagyoni károk következtében jelentkeznek.

Munkakörülmények és felszerelések biztosítása:

A kijelölt munkavégzési hely alkalmasságáért a Megbízó tartozik felelősséggel. A Megbízó vállalja, hogy a jelen szerződésben vállalt szolgáltatás végrehajtásához folyamatosan biztosítja a vagyonvédelmi személyzet részére a szociális helyiségeket és az alapvető körülményeket, valamint azok használatát lehetővé teszi. Új munkahelyszín kijelölésekor lehetőséget kell adni a Megbízott véleménynyilvánítására.

A Megbízó tudomásul veszi, hogy a Megbízott által nyújtott szolgálat ellátásához szükséges helyiségek közüzemi díjai a Megbízót terhelik (villany, víz, csatorna, fűtés stb. használatára vonatkozik).

Szükség esetén a Megbízó az általa használt különböző okmányokat „Okmányminta” formájában a Megbízott rendelkezésére bocsátja.

A Megbízó rendelkezésre bocsátja és rendszeresen frissíti az objektumokba belépési jogosultsággal rendelkező irodai, munkatársi, takarítói, személyzet és a bérlők, vevők általános nyilvántartásának névsorát, a belépési időtartam-jogosultságukkal együtt, valamint a személy- és járműforgalom lebonyolításához szükséges belépőkártyákat és az azokhoz tartozó névsort.

Egyéb megállapodások:

A Megbízó tudomásul veszi, hogy a Megbízott személyi állományának változásaival kapcsolatos döntési jogának gyakorlását fenntartja.

A Megbízott kijelenti, hogy a jelen szerződésben vállalt feladatok ellátásához a szükséges szakértelemmel rendelkezik, továbbá rendelkezik a személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény szerinti engedéllyel, valamint a teljesítésbe bevonni kívánt személyek vonatkozásában az illetékes rendőrség által kiállított hatósági igazolványokkal. A Megbízott kijelenti, hogy a legjobb szakmai tudása szerint,

a vonatkozó jogszabályok, előírások maradéktalan betartása mellett jár el. A Megbízó kijelenti, hogy rendelkezik a vállalt feladatok elvégzéséhez szükséges 2005. évi CXXXIII. törvényben meghatározott és az illetékes rendőrhatóság által kiállított „Rendőrhatósági engedéllyel”.

Kiállító hatóság: BRFK XIX. Ker. Rendőrkapitányság

Az engedély száma: 01190-822/499/17/06/2012.Szv.

A cégbíróság regisztrációs száma: 01-09-711847

A cég adószáma: 12955945-2-43

Kijelenti, hogy e tevékenység folytatása idején a Személy-, Vagyonvédelmi- és Magánnyomozói Szakmai Kamara tagja.

Tagsági igazolvány száma: 0101/T/21523/2006

A Megbízottnak a munkavégzés során a mindenkor hatályos személy- és vagyonvédelmi, valamint a magánnyomozói tevékenység szabályairól szóló 2005. évi CXXXIII. törvény alapján kell eljárnia. A Megbízott vállalja, hogy az általa készített szolgálati beosztás szerint időre pontosan, feladatának ellátására kész és alkalmas, képzett, felkészült vagyonőröket állít szolgálatba.

A Megbízott kötelezi magát, hogy szolgálatba csak olyan vagyonőröket vezényel, akik rendelkeznek a jogszabályi előírások (2005. évi CXXXIII. törv.) szerint személy- és vagyonőri igazolvánnyal.

Továbbá a Megbízott kötelezi magát arra, hogy feladatait a jelen pontban felsorolt szakmai jogszabályok előírásainak, követelményeinek megfelelően, valamint Szolgálati Szabályzatában és egyéb szabályzataiban meghatározottak alapján látja el.

A szolgálat ellátására a vagyonőröket a Megbízott illetékes vezetői igazítják el. A munka- és balesetvédelmi, valamint a tűzvédelmi oktatás a Megbízó feladata. Megbízó vállalja, hogy jelen szerződésben és a mellékletét képező feladatkiírásban körülírt őrzés-védelmi, valamint rendészeti feladatok végzésére a Megbízott által kijelölt és vezényelt vagyonőröket az őrzött területen érvényben lévő munkavédelmi és tűzvédelmi előírásokból oktatásban részesíti, és erről jegyzőkönyvet készít.

A vagyonőrök a Megbízott által rendszeresített formaruhában látják el feladatukat, mely formaruha beszerzéséről Megbízott köteles gondoskodni.

Felek megállapodnak abban, hogy Megbízott jelen szerződésben meghatározott árait a jelen megállapodás hatálya alatt nem emeli.

Ellenőrzések rendje:

A Megbízott tudomásul veszi, hogy az általa őrzött területen a Megbízó illetékes vezetői és az arra kijelölt személyek ellenőrzést tarthatnak.

A Megbízó vállalja, hogy az ellenőrzést végző személyek adatait a Megbízott részére továbbítja, illetve az ellenőrzést végző személyeket ellenőrzésre feljogosító igazolvánnyal, irattal ellátja.

Károkozás, kártérítés:

Kár keletkezése esetén a tudomásra jutástól számított 5 napon belül vizsgálatot kell lefolytatni a kár keletkezéséről.

A Megbízott felelősségét kizárja: vis maior, vagy ha az írásban rögzített szolgálati utasítástól eltérő feladatokról a Megbízó nem tájékoztatta a Megbízottat, és ezeknek a jelen szerződésen belüli feladatok végrehajtására kihatásai vannak.

A Megbízó tudomásul veszi, hogy bármely károkozásból adódó pénzügyi követelését a Megbízott jelen szerződésben hivatkozott Generali-Providencia Biztosítón keresztül egyenlíti ki a kárt. Tehát ebből adódóan a Megbízó tudomásul veszi, hogy vállalkozó díjat semmilyen jogcímen nem tarthat vissza.

A Megbízó köteles a Megbízottat minden olyan körülményről haladéktalanul értesíteni, amely jelen szerződés tárgyát képező tevékenységét, eredményességét veszélyezteti vagy gátolja.

A Megbízott köteles a tudomására jutott minden fent említett körülményről Megbízót a legrövidebb időn belül tájékoztatni.

Mellékletek:

- feladatkiírás;
- környezetvédelmi melléklet;
- munkavédelmi melléklet;
- etikai melléklet.

Jelen megbízási szerződést a felek elolvasták, megértették, és mint akaratukkal mindenben megegyezőt, helybenhagyólag aláírták.

Budapest, 2012. február 1.

.....

Megbízó

.....

Megbízott

4. számú melléklet: Magánbiztonsági tevékenységet folytató korlátolt felelősségű társaság szerződésmintája

TÁRSASÁGI SZERZŐDÉS

Alulírott tagok, a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (Ptk.) rendelkezéseinek megfelelően, a 2006. évi V. törvény (Ctv.) mellékletét képező szerződésminta alkalmazásával a következők szerint állapítjuk meg az alábbi korlátolt felelősségű társaság

- a) társasági szerződését,
b) változásokkal egységes szerkezetbe foglalt társasági szerződését:

1. A társaság cégneve, székhelye, telephelye(i), fióktelepe(i)

1.1. A társaság cégneve: **Biztosítalak Személy-és Vagyondelmi Korlátolt Felelősségű Társaság**

A társaság rövidített cégneve: **Biztosítalak Kft.**

1.2. A társaság idegen nyelvű cégneve: –

A társaság idegen nyelvű rövidített cégneve: –

1.3. A társaság székhelye: **Budapest, Rátóti út 25. 1411**

A társaság székhelye

- a) a) egyben a központi ügyintézés helye is.
b) b) nem azonos a központi ügyintézés helyével:

1.4. A társaság telephelye(i): **Budapest, Hód köz 12. 1226**

1.5. A társaság fióktelepe(i): –

1.6. A cég e-mail elérhetősége: **biztositalak@biztositalak.hu**

2. A társaság tagjai

2.1. Név: **Kiss Elemér**

Születési hely és idő: **Budapest, 1970.03.01.**

Anyja születési neve: **Nagy Etelka**

Lakcím: **Budapest, Veréb utca 122. 1220**

Cégnév (név): .....

Cégjegyzékszám (nyilvántartási szám):.....

Székhely: .....

Képviselőre jogosult neve: .....

Anyja születési neve: .....

Lakcím: .....

2.2. Név: **Grünwald Kristóf**

Születési hely és idő: **Ózd, 1972. 12.05.**

Anyja születési neve: **Bayer Otília**

Lakcím: **Budapest, Hajnal tér 88. 1313**

Cégnév (név):.....

Cégjegyzékszám (nyilvántartási szám):.....

Képviselőre jogosult neve: .....

Anyja születési neve: .....

Lakcím: .....

3. A társaság tevékenységi köre(i)

- 3.1. Főtevékenység: **személybiztonsági tevékenység**
- 3.2. Egyéb tevékenységi kör(ök): **biztonsági rendszer szolgáltatás**
- 3.3. A társaság ügyvezetése

a) jogosult

b) nem jogosult

a tevékenységi kör(ök) módosítására.

4. A társaság működésének időtartama

A társaság időtartama:

a) határozatlan

b) határozott, ...-ig.

5. A társaság törzstőkéje

5.1. A társaság törzstőkéje **4 000 000 Ft**, azaz **négymillió** forint, amely

a) 2 000 000 Ft, azaz **kétmillió** forint készpénzből áll, amely a törzstőke **50** százaléka

Ebből az alapításkor a társaság számlavezető bankjába/pénztárába befizetett összeg **1 000 000 Ft**, a pénzbeli hozzájárulás **50** százaléka

b) 2 000 000 Ft, azaz **kétmillió forint** nem pénzbeli hozzájárulásból áll, amely a törzstőke **50** százaléka

Ebből az alapításkor rendelkezésre bocsátott érték az összes nem pénzbeli hozzájárulás **100** százaléka.

5.2. A tagok a nem pénzbeli hozzájárulás értékének megállapításánál könyvvizsgálót

a) nem vettek igénybe.

b) igénybe vettek.

6. Az egyes tagok törzsbetétje

6.1. Név (Cégnév): **Kiss Elemér.**

Törzsbetét összege: **2 000 000 Ft.**

Törzsbetét összetétele:

a) Készpénz: 2 000 000 Ft.

b) Nem pénzbeli hozzájárulás:

megnevezése: ..... értéke: ..... Ft

6.2. Név (Cégnév): **Grünwald Kristóf**

Törzsbetét összege: **2 000 000**

Törzsbetét összetétele:

a) Készpénz ..... Ft.

b) Nem pénzbeli hozzájárulás:

megnevezése: **ingatlan**értéke: **2 000 000 Ft**

7. A törzsbetétek teljesítési határideje

7.1. Amennyiben a tagok a törzsbetét készpénz részét teljes egészében alapításkor nem fizették be, kötelesek a törzsbetétjüket képező készpénz összeget 2014. szeptember 30-ig, legkésőbb azonban a cégbejegyzéstől számított egy éven belül befizetni a társaság számlavezető bankjába/pénztárába.

7.2. Amennyiben a tagok a nem pénzbeli hozzájárulást teljes egészében alapításkor nem bocsátották rendelkezésre, kötelesek a törzsbetétjüket képező nem pénzbeli hozzájárulást.....-ig, legkésőbb azonban a cégbejegyzéstől számított három éven belül a társaság rendelkezésére bocsátani.

7.3. A törzsbetétek teljesítésének megtörténtét az ügyvezető köteles a cégbíróságnak bejelenteni.

8. Pótbefizetés

8.1. A taggyűlés a veszteségek fedezésére a tagok számára⁵⁴³

a) pótbefizetést előírhat.

b) pótbefizetést nem írhat elő.

8.2. A pótbefizetés legmagasabb összege: **500 000 Ft.**

8.3. A pótbefizetés teljesítésének módja:

a) pénzbeli hozzájárulás.

b) nem pénzbeli hozzájárulás.

8.4. A pótbefizetési kötelezettség a tagokat törzsbetéteik arányában terheli.

8.5. A pótbefizetés legfeljebb

a) üzleti évenként egy alkalommal, a számviteli törvény szerinti éves beszámolót jóváhagyó taggyűlésen

b) üzleti évenként..... alkalommal írható elő (pótbefizetés gyakorisága).

8.6. Pótbefizetés

a) azonnali teljesítési kötelezettség

b) legfeljebb 1 hónapon belüli teljesítési kötelezettség mellett írható elő (pótbefizetés ütemezése).

8.7. A pótbefizetés visszafizetése

a) a teljesítés módja szerint

b) készpénzben

történik.

9. Üzletrész

9.1. A társaság bejegyzését követően a tagok jogait és a társaság vagyonából őket megillető hányadot az üzletrész testesíti meg. Minden tagnak csak egy üzletrésze lehet. Egy üzletrésznek több tulajdonosa is lehet, ezek a személyek a társasággal szemben egy tagnak számítanak; jogaikat - ideértve a társasági szerződés megkötését is - csak közös képviselőjük útján gyakorolhatják, és a tagot terhelő kötelezettségekért egyetemlegesen felelnek.

9.2. Az üzletrész⁵⁵⁶

a) a tagok törzsbetétéhez igazodik.

b) a tagok törzsbetétjétől eltér.

Ennek megfelelően az üzletrészek megoszlása:

1. üzletrész 50%

Név (Cégnév): **Kiss Elemér**

Lakóhely: **Budapest, Veréb utca 122. 1220**

2. üzletrész 50%

Név (Cégnév): **Grünwald Kristóf**

Lakóhely: **Budapest, Hajnal tér 88. 1313**

3. üzletrész .....%

Név (Cégnév): .....

Lakóhely: .....

Név (Cégnév): .....

Lakóhely: .....

Közös képviselő: .....

Lakóhely: .....

10. Az üzletrészek átruházása, felosztása

10.1. Az üzletrész a társaság tagjaira - a társaság saját üzletrészét (Gt. 135. §) kivéve - szabadon átruházható.

10.2. Az üzletrészt kívülálló személyre csak akkor lehet átruházni, ha a tag a törzsbetétét teljes mértékben befizette, kivéve a Gt. 138. §-ban foglalt esetet. A tagot, a társaságot vagy a taggyűlés által kijelölt személyt az adásvételi szerződés útján átruházni kívánt üzletrészre

a) elővásárlási jog illeti meg a fenti sorrendben.

b) elővásárlási jog nem illeti meg.

10.3. Az üzletrész kívülálló személyre történő átruházásához

a) a taggyűlés (a társaság) beleegyezése szükséges.

b) a taggyűlés (a társaság) beleegyezése nem szükséges.

Az a) pont szerinti esetben a beleegyezés akkor tagadható meg, ha az üzletrész átruházása a társaság jogos érdekeit sérti vagy veszélyezteti.

10.4. Adásvételi szerződésen kívüli jogcímen

a) az üzletrész átruházható.

b) az üzletrész nem ruházható át.

10.5. A társaság a saját üzletrészét

a) a vásárlástól számított egy éven belül köteles elidegeníteni.

b) a vásárlástól számított..... éven/hónapon belül köteles elidegeníteni.

c) nem köteles elidegeníteni.

10.6. Az üzletrész csak átruházás, a megszűnt tag jogutódlása, öröklés, valamint a házastársi közös vagyon megosztása esetén osztható fel.

11. A nyereség felosztása

11.1. A tagot a társaságnak a Gt. 131. § (1) bekezdése szerint felosztható és a taggyűlés által felosztani rendelt, a számviteli törvény szerint meghatározott tárgyévi adózott eredményéből, illetve a szabad eredménytalékkal kiegészített tárgyévi adózott eredményéből arányos hányad (osztalék) illeti meg.

11.2. Az eredmény a tagok között

a) a törzsbetétek arányában oszlik meg.

b) az alábbi arányban oszlik meg:

Név (Cégnév): .....

Arány: .....%

Név (Cégnév): .....

Arány: .....%

12. A társaság taggyűlése

12.1. A taggyűlés a társaság legfőbb szerve. A taggyűlés kizárólagos hatáskörébe tartoznak mindazok a kérdések, amelyeket a törvény a taggyűlés kizárólagos hatáskörébe utal.

12.2. A társaság a taggyűlés kizárólagos hatáskörébe tartozó ügyekben

a) taggyűlés tartásával

b) írásbeli döntéshozatallal is

határozhat.

12.3. Az egyes tagokat megillető szavazatok száma:

Név (Cégnév): **Kiss Elemér**

szavazatszám: **1** arány: **50%**

Név (Cégnév): **Grünwald Kristóf**

szavazatszám: **1** arány: **50%**

12.4. A tagok a határozatképességre vonatkozó szabályok alkalmazását az egyszerű többséget igénylő kérdésekben

a) nem zárják ki.

b) kizárják.

12.5. A taggyűlés határozatait, amennyiben a törvény másként nem rendelkezik, a szavazati joggal rendelkező jelenlévők egyszerű többségével hozza meg.

12.6. A taggyűlést az ügyvezető hívja össze.

13. Az ügyvezető

13.1. A társaság ügyvezetője:

Név: **Puskás Annabella**Születési hely és idő: **Budapest, 1979. október 13.**Anyja születési neve: **Forgách Eleonóra**Lakcím: **Budapest, Lipcsei utca 63. 1224**

Az ügyvezetői megbízatás

a) határozott időre,

b) határozatlan időre

szól.

A megbízatás kezdő időpontja: 2014. január 1.

A megbízatás lejárt: .....

13.2. Az ügyvezető(k) fizetőképességi nyilatkozat tételére köteles(ek).

14. Cégvezető14.1. A társaságnál cégvezető kinevezésére⁵⁷⁵

a) sor kerülhet.

b) nem kerülhet sor.

14.2. Cégvezetőnek kinevezett munkavállaló(k):

Név: .....

Születési hely és idő: .....

Anyja születési neve: .....

Lakcím: .....

Kinevezés kezdő időpontja: .....

15. Cégjegyzés

15.1. Az önálló cégjegyzésre jogosultak:

Név: **Puskás Annabella**

Név: .....

15.2. Az együttes cégjegyzési joggal rendelkezők:

a) Név: .....
ésNév: .....
együttesen jogosultak cégjegyzésre.b)⁵⁷⁸ Név: .....
ésNév: .....
együttesen jogosultak cégjegyzésre.

16. Felügyelőbizottság

16.1. A társaságnál felügyelőbizottság választására

a) sor kerül.

b) nem kerül sor.

16.2. A felügyelőbizottság elnöke:

Név: .....

Anyja születési neve: .....

Lakcím: .....

A megbízatás

a) határozott időre,

b) határozatlan időre

szól.

A megbízatás kezdő időpontja: .....

A megbízatás lejártja:⁵⁸⁴ .....

16.3. A felügyelőbizottság tagjai:

Név: .....

Anyja születési neve: .....

Lakcím: .....

A megbízatás

a) határozott időre,

b) határozatlan időre

szól.

A megbízatás kezdő időpontja: .....

A megbízatás lejártja: .....

Név: .....

Anyja születési neve: .....

Lakcím: .....

A megbízatás

a) határozott időre,

b) határozatlan időre

szól.

A megbízatás kezdő időpontja: .....

A megbízatás lejártja: .....

17. Könyvvizsgáló

A társaság könyvvizsgálója:

Név: **Nemeskéry Leopold**

Anyja születési neve: **Kővágós Matild**

Lakcím: **Budapest, Nappali utca 56. 1332**

Kamarai nyilvántartási száma: **123456**

Cégnév:⁵⁹⁵ .....

Cégjegyzékszám: .....

Székhely: .....

A könyvvizsgálat elvégzéséért személyében felelős természetes személy neve: .....

Kamarai nyilvántartási száma: .....

Anyja születési neve: .....

Lakcím: .....

Helyettes könyvvizsgáló neve: .....

Anyja születési neve: .....

Lakcím: .....

A megbízás kezdő időpontja: .....

A megbízás lejárt: .....

18. A társaság megszűnése

A társaság jogutód nélküli megszűnése esetében a hitelezők kielégítése után fennmaradó vagyont a tagok között a vagyoni hozzájárulás arányában kell felosztani.

19. Egyéb rendelkezések

19.1. Azokban az esetekben, amikor a Gt. a társaságot kötelezi arra, hogy közleményt tegyen közzé, a társaság e kötelezettségének

a) a Céglapjában

b) a társaság honlapján

tesz eleget.

19.2. A jelen társasági szerződésben nem szabályozott kérdésekben a gazdasági társaságokról szóló törvény, a társaságnak és tagjainak az ott nem szabályozott vagyoni és személyi viszonyaira a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény rendelkezéseit kell alkalmazni.

Kelt: Budapest, 2013. december 28.

Tagok aláírása: .....

Név: .....

Név: .....

Ellenjegyezte/közokiratba foglalta:

Dr. Molnár Piroska ügyvéd

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszecsenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.